Tarptautinis pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas

Rezultatai

ICCS 2009

International Civic and Citizenship Education Study

Tarptautinis pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas
International Civic and Citizenship Education Study

ICCS 2009

Rezultatai

Nacionalinis egzaminų centras
Vilnius, 2010

Tarptautinis pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas ICCS (International Civic and Citizenship Education Study) yra vienas iš lyginamųjų švietimo tyrimų, kuriuos inicijuoja ir koordinuoja IEA asociacija (International Association for the Evaluation of Educational Achievement, interneto tinklapis www.iea.nl).

Lietuvoje ICCS tyrimą finansuoja Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (A. Volano g. 2/7, LT-01516 Vilnius).
IEA generalinės asamblėjos narė dr. Rita Dukynaitė (tel. (8 5) 2191123, el. p. Rita.Dukynaite@smm.lt).

Lietuvoje ICCS tyrimą vykdo Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Nacionalinio egzaminų centro Mokinių pasiekimų tyrimų ir analizės skyrius (M. Katkaus g. 44, LT-09217 Vilnius, tel. (8 5) 2756180, interneto tinklapis www.egzaminai.lt).
ICCS tyrimą Lietuvoje koordinuoja Živilė Urbienė.

ICCS ataskaitą rengė: Živilė Urbienė (red.), Aistė Elijio, Olga Kostina, Irina Mackevičienė, Mindaugas Stundža, Viktorija Šeikienė
Kalbos redaktorė – Edna Leikauskienė
Leidykla VšĮ „Sorre“

ISBN 978-609-95133-5-5

© Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2010

Turinys

Įvadas 5

1. Apie tyrimą 6

2. ICCS tyrimo struktūra 9

3. Mokyklos kontekstas 14

4. Testo rezultatai 21

5. Mokinių nuostatos bei pilietinė iniciatyva 27

6. Mokyklų ir bendruomenių vaidmuo 41

7. Šeimos kontekstas 49

8. ICCS Europos modulio tyrimas 57

Šaltiniai 77

ĮVADAS

Sparčiai besikeičiančiame šiuolaikiniame pasaulyje pilietinio ugdymo reikšmė tampa vis svarbesnė, daugelyje šalių kyla susirūpinimas pilietinės visuomenės kūrimu, demokratinių ir pilietinių vertybių įtvirtinimu. Pilietinis ugdymas vykdomas bendromis šeimos, bendruomenės ir mokyklos pastangomis. Mokyklai pilietiškumo ugdymo procese tenka itin svarbus vaidmuo, todėl pilietinio ugdymo kokybė šiandien yra vienas iš aktualiausių švietimo politikos klausimų tiek Lietuvoje, tiek ir kitose pasaulio šalyse.

2009 metais Lietuva dalyvavo tarptautiniame pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrime ICCS (The International Civic and Citizenship Education Study). ICCS tyrimas yra vienas iš Tarptautinės švietimo pasiekimų vertinimo asociacijos IEA (International Association of the Evaluation of Educational Achievement) vykdomų tyrimų. Ši tarptautinė organizacija jau daugiau kaip 50 metų organizuoja tarptautines lyginamąsias studijas švietimo pasiekimų temomis. Lietuva šiose studijose dalyvauja ne pirmą kartą – jau daugelį metų vykdome matematikos ir gamtos mokslų tyrimą TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study), taip pat esame PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study – skaitymo gebėjimų tyrimo) dalyviai.

ICCS tyrimo metu sukaupta gausi informacija apie pilietinį ugdymą ir pilietiškumą įvairiose pasaulio šalyse. Šioje ataskaitoje pristatoma ICCS tyrimo struktūra, lyginamosios analizės būdu pateikiami duomenys apie Lietuvos mokinių gebėjimus, nuostatas ir veiklas, apžvelgiamas mokyklų, mokytojų ir namų aplinkos vaidmuo pilietiškumo ugdymo procese, pristatomi Europos regioninio modulio tyrimo duomenys.

Ši ataskaita yra pristatomojo pobūdžio, ji paremta pirminiais Tarptautinės švietimo pasiekimų vertinimo asociacijos IEA paskelbtais tyrimo duomenimis. ICCS tyrimas apėmė išties labai platų su pilietiškumu ir pilietiniu ugdymu susijusių temų spektrą – visų jų neįmanoma pristatyti šioje glaustoje ataskaitoje, todėl tikimės, kad ateityje atsiras išsamesnės tarptautine ICCS duomenų baze paremtos pilietinio ugdymo ir pilietiškumo analizės, taip pat kad bus atlikta gilesnė Lietuvos rezultatų analizė, padėsianti spręsti aktualius su pilietiškumu susijusius klausimus.

1 APIE TYRIMĄ

Tarptautiniame pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrime ICCS 2009 m. dalyvavo 38 šalys: Airija, Anglija, Austrija, Belgija (Flandrija), Bulgarija, Čekija, Čilė, Danija, Dominikos Respublika, Estija, Graikija, Gvatemala, Honkongas, Indonezija, Ispanija, Italija, Taivanas, Kolumbija, Kipras, Latvija, Lenkija, Lietuva, Lichtenšteinas, Liuksemburgas, Malta, Meksika, Norvegija, Naujoji Zelandija, Nyderlandai, Paragvajus, Korėja, Rusija, Slovakija, Slovėnija, Suomija, Švedija, Šveicarija ir Tailandas.

Greta pagrindinio ICCS tyrimo šalys dalyvavo ir regioniniuose ICCS tyrimo moduliuose, skirtuose specifiniams Azijos, Lotynų Amerikos ar Europos regionų klausimams nagrinėti.

Europos Sąjungos institucijų atstovai palankiai įvertino ICCS tyrimą ir paragino šalis nares dalyvauti šiame tyrime. Europos Komisija skyrė finansinę paramą šalims, dalyvaujančioms ICCS tyrimo Europos modulyje. Europos modulio tyrime dalyvavo 24 valstybės.

ICCS tyrimo istorija ir kontekstas

Pirmasis IEA organizuotas pilietinio ugdymo bei pilietiškumo tyrimas buvo atliktas dar 1971 m. Tiesa, tuomet jis vyko tik devyniose šalyse. 1999 m. asociacija suorganizavo antrą tyrimą CIVED (angl. *civic education* – pilietinis ugdymas), kuriame dalyvavo jau 28 šalys. Šįsyk tarp jų buvo ir Lietuva. 2009 m. įvykdytas trečiasis pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tyrimas ICCS, apėmęs 38 pasaulio šalis. ICCS tyrimas rėmėsi ankstesniais IEA pilietinio ugdymo tyrimais, tačiau taip pat buvo orientuotas ir į šių dienų pasaulines aktualijas, nulemtas reikšmingų visuomenės pokyčių:

- *pilietinei visuomenei kylančių išorinių grėsmių.* Teroristinių išpuolių skaičiaus augimas, debatai apie pilietinių visuomenių reakciją į juos lėmė būtinybę įtraukti šias temas į pilietinį švietimą.
- *išaugusių migracijos mastų ir išsiplėtusios geografijos (tarpvalstybinės, tarpkontinentinės migracijos).* Migracija sąlygoja identiteto pokyčius ir stiprina pilietinio ugdymo bei pilietiškumo vaidmenį siekiant glaudesnės socialinės ir bendruomeninės visuomenės santalkos.
- *išaugusio demokratinės valdymo sistemos teigiamo vertinimo* ir kartu socialinės bei ekonominės nelygybės keliamų grėsmių demokratiniam valdymui.
- *stiprėjančios nevyriausybinių grupių, kaip aktyvios pilietinės veiklos formos, reikšmės.* Naujos socialinio dalyvavimo formos tarnauja įvairiems tikslams – nuo religinių klausimų gvildenimo iki žmogaus teisių gynimo ar aplinkos apsaugos. Jauni žmonės linkę jas rinktis netgi dažniau nei tiesioginį dalyvavimą šalies politiniame gyvenime, taigi nevyriausybinių grupių vaidmuo neabejotinai tampa svarbus.
- *besitęsiančio visuomenės globalizacijos ir modernizacijos proceso,* žengiančio koja kojon su didėjančiu vartojimu, visuomenės struktūrų transformacijomis (individualizmu) bei universalia prieiga prie naujų informacijos sklaidos priemonių.

Be minėtų dalykų, daugeliui šalių rūpestį kelia pasyvus piliečių dalyvavimas visuomeniniame gyvenime ir vis mažėjantis jaunimo domėjimasis viešo ir politinio gyvenimo aktualijomis. Kita vertus, augantis jaunimo įsitraukimas į alternatyvias dalyvavimo visuomenės gyvenime formas liudija, kad jaunuoliai gali įvairiais būdais išreikšti savo pritarimą politinėms vertybėms, tokioms kaip solidarumas, lygybė bei tolerancija. Alternatyvių pilietinio dalyvavimo formų pavyzdžiai galėtų būti bendruomeniniais veiksmais grįstos bendraamžių grupės veikla ar internetinės kampanijos, susijusios su tokiomis temomis kaip aplinkos apsauga ar vartotojų teisių gynimas.

ICCS tyrimo objektas

Glaustai galime pasakyti, kad ICCS tiria būdus, kuriais šalys ruošia savo jaunuolius perimti piliečio vaidmenį. Tyrimo metu buvo renkama informacija apie mokinių pilietines žinias ir kompetencijas, jų nuostatas, suvokimą ir su pilietiškumu susijusias veiklas. Gauti rezultatai buvo lyginami su kitų šalių rezultatais, atskiri rodikliai buvo siejami su mokinių charakteristikomis, mokyklos ir bendruomenės kontekstu bei nacionalinėmis švietimo sistemų ypatybėmis.

Pagrindinės sąvokos

ICCS tyrime terminai *pilietinis ugdymas* ir *pilietiškumas* vartojami platesne prasme nei įprasta. Tyrimo kontekste sąvoka *pilietinis ugdymas* yra apibrėžiamos kaip žinios apie formalias institucijas bei pilietinio gyvenimo procesus (pvz., balsavimą per rinkimus) ir šių procesų suvokimas. Sąvoka *pilietiškumas* apima žinias ir nuostatas apie dalyvavimą pilietiniame ir visuomeniniame gyvenime ir šio dalyvavimo būdus, žmonių tarpusavio sąveiką, bendruomenių formavimąsi. ICCS tyrime sąvoka *pilietinės žinios* yra itin plati – ji apima ne tik supratimą, bet ir konkrečių faktų išmanymą. Pilietinės žinios yra susijusios ir su pilietiškumo, ir su pilietybės elementų bei sąvokų žinojimu ir supratimu.

Pagrindinės tyrimo sritys

Pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tema apima labai daug sričių, todėl tyrimo laukas buvo susiaurintas pasirenkant 6 tyrimo sritis ir suformuluojant atitinkamus tyrimo klausimus:

1. pilietinių žinių skirtumai (kaip skiriasi mokinių pilietinės žinios tiek įvairiose šalyse, tiek atskirų šalių viduje);
2. pilietinių žinių turinio pokyčiai (kaip pasikeitė mokinių pilietinės žinios nuo paskutinio tarptautinio tyrimo 1999 m.);
3. mokinių domėjimasis įsitraukimu į viešą bei politinį gyvenimą ir jų nusiteikimas tai daryti (kiek paaugliai domisi ir kiek yra nusiteikę įsitraukti į visuomeninį ir politinį gyvenimą, kokie faktoriai šalyje ar tarp įvairių šalių yra susiję su šiuo dalyvavimu);
4. pilietinei visuomenei kylančių grėsmių suvokimas (kaip paaugliai suvokia pilietinei visuomenei kylančių grėsmių galimą poveikį tolesniam visuomenės vystymuisi ir galimus visuomenės atsakus į šias grėsmes);
5. švietimo sistemų, mokyklų ir klasių, susijusių su pilietiniu ugdymu bei pilietiškumu, bruožai (kokie mokyklų ar švietimo sistemų bruožai yra susiję su mokinių pilietinėmis žiniomis ir nuostatomis. Buvo tiriami šie mokyklų ar švietimo sistemų aspektai:
   a) bendrosios švietimo gairės, mokymo programos ir turinys,
   b) mokymo metodų, ugdančių priežastinį ir analitinį mąstymą, taikymas su pilietiškumu susijusiuose užsiėmimuose,
   c) mokyklos gyvenimo organizavimas, apimantis galimybes dalyvauti konfliktų sprendimo, sprendimų priėmimo ir valdymo procesuose;
6. aplinkos, galinčios įtakoti mokinių pilietinio ugdymo rezultatus, ypatybės (kokie individualūs ar socialiniai faktoriai, tokie kaip lytis, gimtoji kalba, socioekonominis statusas ir kt., įtakoja mokinio pilietines žinias ir nuostatas).

Tiriamieji

Pagrindiniai šio tyrimo dalyviai yra mokiniai. ICCS tiriamųjų populiaciją sudarė 5 Azijos, 26 Europos, 1 Australazijos regiono ir 6 Lotynų Amerikos šalių aštuntų klasių mokiniai, kurių vidutinis amžius tyrimo metu buvo maždaug 13,5 metų.

Taip pat buvo apklausiami ir mokytojai. Tyrime dalyvavo visus dalykus aštuntose klasėse dėstantys atrinktų mokyklų mokytojai. Didelėse mokyklose atsitiktine tvarka buvo atrinkta po 15 tyrime dalyvaujančių mokytojų, o tose mokyklose, kuriose buvo ne daugiau kaip 20 mokytojų, dalyvauti buvo pakviesti visi.

Visų tyrime dalyvavusių mokyklų vadovai taip pat dalyvavo tyrime – jie pildė mokyklos klausimynus, kuriais buvo renkama informacija apie mokyklos aplinką, vietos bendruomenę, pilietiškumo ugdymą mokykloje.

ICCS tyrimo duomenys surinkti iš daugiau nei 140 000 mokinių, 62 000 mokytojų ir daugiau nei 5300 mokyklų. Išsamia tarptautine ICCS tyrimų duomenų baze galės naudotis visų pasaulio šalių švietimo specialistai.

2 ICCS TYRIMO STRUKTŪRA

Tarptautiniai ir regioniniai ICCS tyrimo instrumentai buvo kuriami vadovaujantis teorine tyrimo struktūra, kurią sudarė dvi pagrindinės dalys:

- *Pilietiškumo ir pilietinio ugdymo dalis,* kurią apibrėžia duomenys, surinkti naudojantis kognityviniu testu ir nuostatų klausimynu.
- *Kontekstinė dalis,* apibūdinanti aplinkos įtakos veiksnius, galinčius veikti mokinių pasiekimų ir nuostatų rezultatus arba paaiškinančius jų pasiskirstymą.

ICCS pilietiškumo ir pilietinio ugdymo dalies struktūra apima tris dimensijas:

1. **Turinio dimensija**, apibrėžianti pilietinio ugdymo dalyko medžiagą ir siejama tiek su emociniais – elgsenos, tiek su pažintiniais aspektais.
2. **Emocijų – elgsenos dimensija**, apibūdinanti mokinių suvokimą ir veiksmus.
3. **Pažintinė dimensija**, apimanti tiriamus mąstymo procesus.

ICCS tyrimo turinio dimensija apima keturias sritis, kurios savo ruožtu yra suskirstytos į kelias temas:

1. *Pilietinė visuomenė ir sistemos:*
   a) piliečiai (vaidmenys, teisės, pareigos, atsakomybė ir galimybės);
   b) valdžios institucijos (centrinės valdžios ir įstatymų leidžiamosios);
   c) pilietinės institucijos (atliekančios tarpininko vaidmenį tarp piliečio ir valdžios institucijų bei leidžiančios žmonėms atlikti daugelį savo, kaip piliečių, visuomeninių pareigų).
2. *Pilietiniai principai:*
   a) lygybė (visi žmonės turi teisę į sąžiningą ir teisingą elgesį su jais);
   b) laisvė (įsitikinimų, žodžio, išsivadavimas iš baimės ir skurdo);
   c) socialinė santalka (priklausymas, bendrystė, bendra individo ir visuomenės vizija).
3. *Pilietinis dalyvavimas:*
   a) sprendimų priėmimas (vykdomoji valdžia ir balsavimas);
   b) poveikio darymas (debatai, demonstracijos, pasiūlymų vystymas, selektyvus pirkimas);
   c) bendruomeninis dalyvavimas (savanorystė, dalyvavimas organizacijose, informuotumas).
4. *Pilietinis identitetas:*
   a) pilietinis įvaizdis (individo patirtis įvairiose bendruomenėse, kurių narys jis yra);
   b) pilietiniai ryšiai (priklausymo skirtingoms pilietinėms bendruomenėms jausena ir pilietiniai vaidmenys, kuriuos individas atlieka kiekvienoje bendruomenėje).

ICCS tyrimo teorinėje struktūroje taip pat apibrėžti su pilietiškumu ir pilietiniu ugdymu susiję skirtingi mokinių nuostatų ir elgesio tipai. Išskirtos keturios emocijų – elgsenos dimensijos sritys: vertybinės nuostatos, požiūriai, elgesio intencijos ir elgesys.

1. *Vertybinės nuostatos* – tai pagrindiniai individo įsitikinimai, susiję su demokratija ir pilietiškumu. Vertybinės nuostatos yra platesnės, pastovesnės ir giliau įsišaknijusios nei požiūriai.

2. *Požiūriai* apima individo, kaip piliečio, savivoką bei individo požiūrį į institucijas ir visuomenės grupių teises ir pareigas.

3. *Elgesio intencijos* susijusios su tikėtinais individo pilietiniais veiksmais ateityje: ketinimais suaugus dalyvauti politinėje ir socialinėje veikloje, įsijungti į įvairias pilietinio protesto formas.

4. *Elgesio* sritis siejama su esamu ar buvusiu dalyvavimu pilietinėje veikloje, vykstančioje mokykloje ar platesnėje bendruomenėje.

Pažintinės ICCS tyrimo struktūros dimensijos sritis sudaro šie kognityviniai procesai:

1. *Žinojimas* siejamas su įgytomis žiniomis (informacija) apie pilietiškumą. Šia informacija mokiniai naudojasi spręsdami sudėtingas pažintines užduotis, padedančias suvokti juos supantį pilietinį pasaulį.
2. *Tyrimas ir analizė* – tai procesai, kurie padeda mokiniui įvertinti ir apibendrinti turimą informaciją ir ja remiantis daryti išvadas ne tik apie konkrečius faktus ar įvykius, bet ir apie tam tikrus visuomenės gyvenimo dėsningumus.

Žemiau esančioje lentelėje pateikiamas kiekvieną ICCS tyrimo struktūros dimensiją atspindinčių užduočių skaičius tarptautiniuose mokinių apklausos instrumentuose – teste ir klausimynuose (neįtraukti tik pasirenkamojo atsakymo klausimai iš mokinių klausimynų).

2.1 lentelė. *ICCS tyrimo užduočių skaičius pagal skirtingas sritis.*

	Turinio sritys				**IŠ VISO**
	Pilietinė visuomenė ir sistemos	Pilietiniai principai	Pilietinis dalyvavimas	Pilietinis identitetas	
Pažintinės sritys					
Žinojimas	15	3	1	0	19
Tyrimas ir analizė	17	22	17	5	61
IŠ VISO	32	25	18	5	80
Emocijų – elgsenos sritys					
Vertybinės nuostatos	12	12	0	0	24
Požiūriai	12	18	18	14	62
Elgesio intencijos	0	0	21	0	21
Elgesys	0	0	14	0	14
IŠ VISO	24	30	53	14	121

Pilietiškumas ir pilietinis ugdymas yra itin glaudžiai susiję su mokymosi kontekstu. ICCS tyrimo struktūroje kontekstui buvo skiriama itin daug dėmesio. Kontekstinėje tyrimo sandaroje apibrėžti keturi iš dalies persidengiantys įtakos lygmenys:

1. **Platesnės bendruomenės kontekstas**, kuriame verda mokyklos ir namų aplinkos gyvenimas. Konteksto faktoriai gali būti aptinkami vietiniu, regioniniu, nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu.
2. **Mokyklos ir klasės kontekstas.** Šio konteksto faktoriai susiję su bendra mokyklos kultūra, aplinka bei mokymo proceso organizavimu.
3. **Namų aplinkos kontekstas.** Tai faktoriai, susiję su namų ir mokinio socialine aplinka, esančia už mokyklos ribų. Šiuo atveju kalbama apie šeimos kontekstą (tėvų profesiją, išsimokslinimą, statusą) ir bendravimą namuose su kitais šeimos nariais aptariant aktualius socialinius ir politinius klausimus.
4. **Individualus kontekstas.** Individualaus konteksto kintamieji susiję su mokinio asmeninėmis charakteristikomis, pavyzdžiui, amžiumi ir lytimi.

Be šių išvardytų mokymosi aplinkos parametrų taip pat buvo analizuojamas ir kiekvienos šalies švietimo kontekstas – tuo tikslu buvo vykdoma nacionalinio konteksto apklausa. Šios apklausos metu buvo renkama informacija apie kiekvienos dalyvaujančios šalies švietimo sistemos struktūrą, švietimo politiką, politines nuostatas, susijusias su pilietiniu ugdymu ir pilietiškumu, pilietinio ugdymo mokymo programas, vykdomas švietimo politikos reformas. Informaciją apie nacionalinį kontekstą tarptautiniam tyrimų centrui pateikė dalyvaujančių šalių nacionalinių švietimo centrų atstovai.

Tyrimo instrumentai

- *Tarptautinis mokinio testas* (45 min.). Šį testą sudarė 80 užduočių, matuojančių pilietines žinias, gebėjimą analizuoti ir argumentuoti. Pažintinėse užduotyse buvo trumpai pristatyta kontekstinė medžiaga, kuri buvo tarsi įvadas į kiekvieną užduotį.
- *Tarptautinis mokinio klausimynas* (40 min.). Šiuo klausimynu buvo siekiama išsiaiškinti mokinių pilietines nuostatas ir surinkti informaciją apie kiekvieno mokinio aplinką.
- *Regioninių instrumentų rinkinys.* Šis rinkinys skirtas išsiaiškinti kai kurioms tendencijoms, susijusioms su specifiniais regionų ypatumais. Buvo sudaryti trys regioniniai klausimynai – Europos, Azijos ir Lotynų Amerikos. Regioninio modulio klausimynui pildyti buvo skirta nuo 15 iki 30 minučių.
- *Mokytojo klausimynas.* Šiuo klausimynu siekta surinkti informaciją apie tai, kaip mokytojai suvokia pilietinį ugdymą ir kaip jis yra įgyvendinamas praktiškai, taip pat buvo klausiama apie mokyklų organizaciją ir kultūrą, mokytojų užduotis ir kontekstą.
- *Mokyklos klausimynas.* Šis instrumentas skirtas surinkti informacijai apie mokyklos charakteristikas, taip pat apie pilietiškumo ir pilietinio ugdymo praktinį įgyvendinimą mokykloje.

Kalbant apie mokinių pažintinį testą, įdomu palyginti, kaip kito žinių vertinimas pilietinio ugdymo tyrimuose. IEA pilietinio švietimo tyrime 1971 m. 47 klausimų testas buvo pateiktas keturiolikmečiams 9 šalyse. 1999 m. IEA CIVED tyrimą sudarė 38 užduočių testas keturiolikmečiams 28 šalyse ir 42 klausimų testas 17 ir 18 metų jaunuoliams iš 16 šalių. ICCS pilietinių žinių testą sudarė 79 klausimai – tai net 32 klausimais daugiau nei 1971 m. Net 73 klausimai buvo pasirenkamojo atsakymo, likusieji – atviri. Atsakydami į atvirus klausimus, mokiniai turėjo parašyti 1–4 sakinius. 2.2 lentelėje nurodytos ICCS tyrimo testo užduočių pagal turinio bei pažintines sritis dalys procentais.

2.2 lentelė. *ICCS tyrimo užduočių proporcijos pagal turinio bei pažintines sritis.*

Turinio sritys / Pažintinės sritys	Pilietinė visuomenė ir sistemos	Pilietiniai principai	Pilietinis dalyvavimas	Pilietinis identitetas	**IŠ VISO (proc.)**
Žinojimas					25
Tyrimas ir analizė					75
IŠ VISO (proc.)	40	30	20	10	100

Testo rezultatų analizė – pasiekimų lygmenys

ICCS tyrimo metu surinktus duomenis buvo siekiama apdoroti tokiu būdu, kad jie turėtų tam tikrą reikšmę, teikiančią kuo daugiau informacijos. Tuo tikslu rezultatai buvo sugrupuoti pagal tam tikrus rodiklius, padedančius teisingai įvertinti vienus ar kitus skaičius. Tokio grupavimo būdu mokinių pažintinio testo rezultatai suskirstyti pagal pasiekimų lygmenis.

Paprastai esame pratę vertinti savo šalies rezultatus pagal jų vidurkį ir vietą rezultatų lentelėje, lygindami su kitų šalių užimamomis pozicijomis bendrame sąraše.

Deja, toks vertinimas ne visada atskleidžia visą situaciją. Vidurkis – tai visų mokinių apibendrinti rezultatai. Tačiau kokia situacija iš tikrųjų – ar šalyje išties yra daug vidutinių gebėjimų mokinių? O gal yra labai didelė dalis itin gabių vaikų, bet ir nemaža dalis itin silpnų gebėjimų vaikų, todėl jie „atsveria“ pirmųjų rezultatus? Kad būtų galima tai išsiaiškinti, ICCS tyrimo rezultatai taip pat buvo pateikti suskirsčius juos į tris pasiekimų lygmenis. Pasiekimų lygmenys atspindi mokinių gebėjimų skalę nuo pagrindinių principų žinojimo (1 lygis) iki sudėtingų pilietinių žinių ir analizės (3 lygmuo).

Pasiekimų lygmenys nusako turimų pilietinių žinių pobūdį ir atitinkamus mąstymo procesus. Atkreiptinas dėmesys į tai, jog šie lygmenys neapima visų taškų: yra riba, kurios nepasiekę mokiniai nepasiekia ir žemiausio (pirmojo) lygmens. 2.3 lentelėje pateikiami pasiekimų lygmenų aprašymai, kuriuose atsispindi mokiniams keliami reikalavimai.

2.3 lentelė. *ICCS tyrime dalyvavusių mokinių pasiekimų lygmenys.*

Pasiekimų lygmuo	Lygmens taškų intervalas	Pasiekimų lygmens reikalavimai
1 lygmuo	Nuo 395 iki 478 taškų	Šį lygmenį pasiekę mokiniai yra susipažinę su tokiais demokratijos principais kaip lygybė, bendrasis gėris ir laisvė. Jie geba sieti šiuos bendrus principus su kasdieninėmis situacijomis, reikalaujančiomis šių principų įgyvendinimo ar apgynimo. Mokiniai taip pat yra susipažinę su pagrindinėmis individo, kaip aktyvaus piliečio, pareigomis: supranta būtinybę paklusti įstatymui, geba susieti įvykių eigą su galimomis pasekmėmis, individo asmenines savybes susieja su gebėjimu realizuoti visuomenės pokyčius.

Pasiekimų lygmuo	Lygmens taškų intervalas	Pasiekimų lygmens reikalavimai
2 lygmuo	Nuo 479 iki 562 taškų	Antrąjį lygmenį pasiekę mokiniai yra susipažinę su plačia atstovaujamosios demokratijos, kaip politinės sistemos, sąvoka. Jie žino būdus, kaip tinkamai pasinaudoti institucine galia ir įstatymais siekiant apginti bei paremti visuomenės vertybes ir principus. Mokiniai suvokia kiekvieno balsą turinčio piliečio svarbą atstovaujamojoje demokratijoje, pateiktuose įstatymų straipsniuose (pvz., susijusiuose su žmogaus teisėmis) sugeba atpažinti principus ir vertybes; supranta, kokią įtaką vietinei bendruomenei gali turėti aktyvus pilietis, sugeba įvertinti individualaus aktyvaus piliečio reikšmę visuomenei ir pasauliui.
3 lygmuo	563 ir daugiau taškų	Šį lygmenį atstovaujantys mokiniai sugeba atpažinti socialinių ir politinių organizacijų daromą įtaką ir susieti ją su juridiniais ir instituciniais kontrolės mechanizmais. Jie geba kelti taiklias hipotezes apie visuomenės institucijų vykdomos politikos ištakas, atskirų piliečių motyvaciją, veiksmų naudą ir galimas pasekmes. Jie atpažįsta ir pagrįsdami įvertina pateiktų pozicijų, įstatyminių aktų pamatinius principus. Mokiniai yra susipažinę su pagrindiniais tarptautiniais ekonominiais svertais ir aktyvaus pilietinio dalyvavimo strategijomis.

Išskirtiniai ICCS tyrimo bruožai

Lyginant ICCS tyrimą su kitais IEA organizuojamais tyrimais, galima išskirti du pagrindinius unikalius šio tyrimo bruožus:

1. Pirmą kartą kartu su pagrindiniu tarptautiniu tyrimu buvo vykdomi ir regioniniai tyrimo moduliai, kuriems sukurti papildomi tyrimo instrumentai. Europoje ir Lotynų Amerikoje mokiniams buvo pateikti trumpi testai ir klausimynai. Azijos instrumentas buvo tik klausimynas. Regioninių tyrimo modulių instrumentais buvo surinkta dar išsamesnė informacija apie specifinius kiekvieno regiono pilietiškumo ir pilietinio ugdymo aspektus.
2. Lyginant ICCS tyrimą su kitais dviem Lietuvoje vykdomais tarptautiniais TIMSS ir PIRLS tyrimais, galima pastebėti, kad ICCS tyrime nuostatų klausimai savo svarba prilygsta pilietinio ugdymo žinių ir gebėjimų testui. Be abejo, tai yra nulemta paties tiriamojo objekto – pilietiškumo ir pilietinio ugdymo – specifikos. Tyrimas yra orientuotas ne tiek į šalių išrikiavimą pagal tam tikrus požymius, kiek į siekį susidaryti kuo išsamesnį ir tikslesnį bendrą situacijos vaizdą. Iš tiesų, pilietiškumas ir jo ugdymas labai priklauso nuo regiono istorinės, politinės patirties, jį veikia ir etninė, ir tautinė problematika ir dar daugelis kitų dalykų, dėl kurių įprastinis vieno tam tikro konkretaus rodiklio palyginimas tarp šalių yra daug sudėtingesnis, o kartais net ir visai neįmanomas.

3 MOKYKLOS KONTEKSTAS

Žmonių nuostatos ir veiksmai yra stipriai veikiami aplinkos, ypač tos, kurioje praleidžiama daugiausia laiko. Mokiniai didžiąją laiko dalį praleidžia mokykloje – juk ne veltui mokykla yra vadinama „antraisiais namais“. Mokykloje tėvų vaidmenį perima mokytojai bei mokyklos administracija, o atmosfera kuriama visų drauge, tačiau vadovaujantis ne tik bendromis kultūrinėmis tradicijomis, bet ir mokymo programomis bei mokyklos vidaus politikos nuostatomis.

Pilietinis ugdymas, kitaip nei tikslieji mokslai, kiekvienoje šalyje gali būti nukreiptas vis kita kryptimi, priklausomai nuo daugialypio istorinio, politinio, etninio, religinio šalies konteksto. Taigi gali nutikti taip, kad Prancūzijos mokiniai gerai žinos, kas yra Europos ombudsmeno pareigybė, o Pietų Afrikos Respublikos mokiniai nieko nebus apie tai girdėję, nors puikiai išmanys su rasine diskriminacija susijusius dalykus. Taip gali nutikti dėl to, kad šių šalių mokyklos sutelkė dėmesį į skirtingus to paties dalyko aspektus, todėl norint susidaryti kuo tikslesnį vaizdą apie pilietinį ugdymą, ICCS tyrimo metu ir buvo apklausiami ne tik mokiniai, bet ir mokytojai bei mokyklų direktoriai.

Plačiau aptarsime pilietinio ugdymo dėstymą mokykloje: pilietinio ugdymo temas, mokymo programų ypatumus ir papildomų užsiėmimų vaidmenį.

Pilietinio ugdymo temos

Trumpai apžvelgsime konkrečių pilietinio ugdymo temų paplitimą. Duomenys, pateikti 3.1 lentelėje, atskleidžia, kad ICCS šalys mokymo programomis siekia apimti platų pilietinio ugdymo temų spektrą. Žinoma, vienoms temoms skiriama daugiau dėmesio nei kitoms. Dauguma šalių labiausiai akcentuoja žmogaus teisių, valdymo sistemų, balsavimo ir rinkimų temas. Taip pat pastebima, jog mėginama įtraukti ir palyginti naujas temas, tokias kaip aplinkos apsauga, skirtingų kultūrų bei etninių grupių pažinimas – joms skiriama vis daugiau dėmesio. Nors dėstomų temų pasirinkimas tarp šalių varijuoja, galima teigti, jog pilietinis ugdymas siejamas ne tik su politinėmis, bet ir su ekonominėmis, socialinėmis ir kultūrinėmis visuomeninio gyvenimo dimensijomis bei konfliktų sprendimu. Pilietinio ugdymo temos apima ir globalizaciją, ir komunikacijos priemonių studijas, ir tarptautinių organizacijų bei regioninių institucijų funkcijų ir veiklos pristatymą.

Daugelio šalių mokymo programose daug dėmesio skiriama šioms temoms:

- žmogaus teisės (25 šalys);
- skirtingos kultūros ir etninės grupės pažinimas (23 šalys);
- aplinka (23 šalys);
- parlamentas ir vyriausybinės sistemos (22 šalys);
- balsavimas ir rinkimai (19 šalių).

Tačiau vos 6 šalys daug dėmesio skyrė savanoriškoms grupėms. Skirtingų kultūrinių bei etninių grupių pažinimo ir aplinkosaugos temoms daugiausia dėmesio skiria net 23 šalys, tačiau Lietuvoje šios temos dar nėra labai akcentuojamos. Vis dėlto apibendrinant galima teigti, kad pagal pilietiškumo temų įvairovę Lietuva tikrai neatsilieka nuo kitų šalių.

Papildomų užsiėmimų vaidmuo

ICCS tyrimo duomenimis, daugelyje šalių pilietinis švietimas vyksta ne tik pagal formalias mokymo programas, bet ir papildomų užsiėmimų metu (renginių, diskusijų metu, dalyvaujant įvairių draugijų ar organizacijų veikloje ir pan.). Papildomos popamokinės veiklos įtaka jaučiama ir kasdieniniame klasės gyvenime – ši veikla padeda sukurti tinkamą klasės atmosferą (pvz., atvirumą diskusijoms).

Visos 38 šalys dalyvės pilietinį ugdymą traktuoja kaip daugelį sričių apimantį dalyką, skirtą ne tik žinioms ir supratimui perteikti, bet ir diskutavimo, analizavimo, stebėjimo įgūdžiams vystyti, galimybėms aktyviai įsitraukti į mokyklos ar išorinės bendruomenės gyvenimą sudaryti, o kartu ir skatinti dalyvauti ateities politiniame ir visuomeniniame gyvenime (žr. 3.2 lentelę).

Mokymo metu visos šalys daugiausia dėmesio skiria pilietinėms žinioms perteikti, tačiau taip pat pabrėžia, kad ne mažiau svarbus yra siekis ugdyti pozityvų požiūrį į aktyvų pilietinį dalyvavimą. Daugumoje šalių šio tikslo yra siekiama skatinant:

- dalyvauti bei įsitraukti į pilietinę veiklą (37 šalys);
- bendrauti per diskusijas ir debatus (36 šalys);
- ugdyti nacionalinį identitetą ir lojalumą (35 šalys);
- rengti projektus ir rašto darbus (32 šalys).

Tiesa, yra ir tokių šalių, kuriose daug dėmesio skiriama visiems be išimties dalykams: tai Malta, Meksika ir Naujoji Zelandija.

Lietuva šiuo atveju yra panaši į daugelį kitų valstybių – mūsų šalyje greta žinių ir suvokimo perteikimo dėmesys kreipiamas į nuomonių reiškimą diskusijų ir debatų metu, projektų ir rašto darbų rengimą, pozityvaus požiūrio į aktyvų pilietinį dalyvavimą formavimą, nacionalinio identiteto ugdymą, stengiamasi sudaryti galimybes mokiniams dalyvauti bendruomeninėje veikloje, taip pat priimant mokyklos sprendimus. Tarptautiniu mastu (taip pat ir Lietuvoje) kur kas mažiau dėmesio skiriama kaitos procesų apžvalgai ir analizei, dalyvavimo patirčiai apmąstyti.

Mokymo programų ypatumai

Tyrime dalyvavusiose šalyse išryškėjo skirtingi pilietiškumo ir pilietinio ugdymo būdai. Šio dalyko temų buvo mokoma tiek atskiro mokomojo dalyko pamokose, tiek integruojant su pilietiniu ugdymu susijusią informaciją į kitus mokomuosius dalykus ar pateikiant jį kaip tarpdalykinę temą. Pilietiškumas kaip atskiras dalykas dėstomas 21 iš 38 šalių. Pilietinių žinių ir pilietiškumo ugdymas apima platų temų (pvz., politinių institucijų išmanymas) ir įvairių idėjų (pvz., žmogaus teisės, socialiniai bei bendruomeniniai ryšiai, jų įvairovė, komunikacijos ir globali visuomenė) spektrą.

Išanalizavus skirtingų šalių nacionalinių švietimo centrų pateiktus duomenis paaiškėjo, kad nors nėra bendros tarptautiniu lygiu sutartos pilietinio ugdymo programos, vis tik egzistuoja 3 pagrindiniai būdai, kuriais pilietinis ugdymas yra įgyvendinamas mokykloje:

1. pilietinis ugdymas kaip atskiras mokomasis dalykas;
2. pilietinis ugdymas, integruotas į kitus mokomuosius dalykus;
3. pilietinis ugdymas ir pilietiškumas kaip tarpdalykinė tema.

Iš 3.3 lentelėje pateiktos informacijos matyti, jog dauguma šalių pilietinį ugdymą įgyvendina įvairiais būdais ir palieka teisę mokykloms pačioms spręsti, kaip šiuos būdus derinti praktikoje.

Lietuvoje pilietinis ugdymas yra įgyvendinamas visais lentelėje išvardytais būdais, išskyrus pilietinio ugdymo pateikimą atskiru pasirenkamuoju dalyku. Pagal kai kurias mokymo programas šiuo būdu pilietiškumą ugdo tik Kolumbija. Nors daugelis šalių pilietinį ugdymą įgyvendina derindamos kelis būdus, pasitaiko ir išimčių, pavyzdžiui, Indonezijoje šis dalykas mokiniams dėstomas tik atskiro privalomo mokomojo dalyko pamokų metu. Tik dviem būdais pilietiškumą ugdo Švedija, Nyderlandai ir Austrija.

3.1 lentelė. *Dėmesys, skiriamas skirtingoms pilietinio ugdymo ir pilietiškumo temoms ICCS tyrime dalyvavusių šalių aštuntokų mokymo programose.*

Šalis	Pilietinio ugdymo ir pilietiškumo temos											
	Žmogaus teisės	Teisinės sistemos ir teismai	Skirtingos kultūros ir etninės grupės	Parlamentas ir vyriausybinės sistemos	Balsavimas ir rinkimai	Ekonomika ir verslas	Savanorių grupės	Konfliktų sprendimas	Komunikacijos studijos (pvz., žiniasklaida)	Pasaulinė bendruomenė ir tarptautinės organizacijos	Vietinės institucijos ir organizacijos	Aplinka
Airija	●	●	●	●	●	⦿	⦿	●	⦿	●	●	●
Anglija	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Austrija	⦿	⦿	●	●	⦿	●	⦿	⦿	●	⦿	⦿	●
Belgija (Flandrija)	⦿	○	●	⦿	●	⦿	○	●	●	⦿	○	●
Bulgarija	●	⦿	●	●	⦿	●	⦿	⦿	⦿	⦿	●	●
Čekija	⦿	⦿	⦿	●	⦿	○	○	○	⦿	⦿	⦿	⦿
Čilė	●	⦿	●	⦿	●	●	●	⦿	●	●	⦿	⦿
Danija	⦿	⦿	●	●	⦿	●	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿
Dominikos Respublika	●	⦿	⦿	●	●	⦿	○	⦿	⦿	⦿	○	⦿
Estija	●	●	●	●	⦿	●	●	⦿	⦿	⦿	⦿	○
Graikija	●	⦿	⦿	⦿	●	⦿	⦿	⦿	●	⦿	⦿	⦿
Gvatemala	○	⦿	●	○	⦿	⦿	○	○	○	○	○	⦿
Honkongas	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
Indonezija	●	●	●	●	●	⦿	⦿	⦿	○	⦿	⦿	●
Ispanija	●	●	●	●	●	⦿	⦿	●	⦿	●	●	●
Italija	●	○	●	⦿	⦿	⦿	●	⦿	●	⦿	●	●
Kipras	●	⦿	⦿	⦿	●	⦿	○	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿
Kolumbija	●	⦿	●	⦿	⦿	○	○	●	●	⦿	○	●
Korėja	●	●	●	●	●	●	⦿	●	●	●	⦿	●
Latvija	●	●	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿
Lenkija	⦿	⦿	⦿	●	●	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	●	●
Lichtenšteinas	●	⦿	●	⦿	⦿	●	○	●	●	⦿	⦿	●
LIETUVA	●	⦿	⦿	●	●	⦿	⦿	○	⦿	⦿	⦿	⦿
Liuksemburgas	●	⦿	●	⦿	⦿	⦿	●	●	●	⦿	⦿	●
Malta	⦿	●	⦿	●	⦿	●	●	⦿	●	●	●	●
Meksika	●	⦿	●	●	●	○	⦿	●	⦿	⦿	⦿	●

3.1 lentelė. *Dėmesys, skiriamas skirtingoms pilietinio ugdymo ir pilietiškumo temoms ICCS tyrime dalyvavusių šalių aštuntokų mokymo programose (tęsinys).*

Šalis	Pilietinio ugdymo ir pilietiškumo temos											
	Žmogaus teisės	Teisinės sistemos ir teismai	Skirtingos kultūros ir etninės grupės	Parlamentas ir vyriausybinės sistemos	Balsavimas ir rinkimai	Ekonomika ir verslas	Savanorių grupės	Konfliktų sprendimas	Komunikacijos studijos (pvz., žiniasklaida)	Pasaulinė bendruomenė ir tarptautinės organizacijos	Vietinės institucijos ir organizacijos	Aplinka
Naujoji Zelandija	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿
Nyderlandai	●	⦿	●	⦿	⦿	○	○	●	○	●	⦿	⦿
Norvegija	●	●	⦿	●	⦿	⦿	○	⦿	⦿	⦿	○	●
Paragvajus	⦿	●	⦿	●	●	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	●	●
Rusija	○	○	⦿	○	○	●	⦿	⦿	⦿	○	○	●
Slovakija	●	●	●	●	●	⦿	○	⦿	⦿	●	●	⦿
Slovėnija	●	○	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	●
Suomija	●	⦿	●	●	●	●	⦿	⦿	●	⦿	●	●
Švedija	●	⦿	●	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	●	●	○	●
Šveicarija	●	●	●	●	●	○	○	⦿	○	●	●	⦿
Tailandas	⦿	●	●	●	●	●	⦿	●	⦿	⦿	⦿	●
Taivanas	⦿	●	⦿	●	●	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	●

Šaltinis: *ICCS 2009 Nacionalinio konteksto tyrimas; informacija surinkta 2008-2009 m.*

Temoms skiriamas dėmesys:

○ – dėmesio neskiriama
⦿ – skiriama šiek tiek dėmesio
● – skiriama daug dėmesio

3.2 lentelė. *Dėmesys, skiriamas įvairiems Pilietinio ugdymo aspektams ICCS tyrime dalyvavusių šalių ugdymo programose.*

Šalis	Pilietinio ugdymo ir pilietiškumo ugdymo aspektai											
	Žinios ir suvokimas			Minčių reiškimas		Sąlygų, skatinančių mokinių dalyvavimą, kūrimas		Kaitos procesų stebėjimas ir analizė		Refleksija ir analizė	Pilietinės savimonės vystymas	Teigiamo požiūrio į aktyvią pilietinę ir visuomeninę veiklą formavimas
	Pagrindinių faktų žinojimas	Pagrindinių sąvokų suvokimas	Pagrindinių vertybių ir nuostatų suvokimas	Diskusijose ir debatuose	Projektuose ir rašto darbuose	Mokyklos sprendimų priėmime	Bendruomenės veiklose	Mokykloje	Bendruomenėje	Dalyvavimo ir įsipareigojimo galimybių įvertinimas	Nacionalinis identitetas ir lojalumas	Dalyvavimo bei įsitraukimo į pilietinę visuomenę vystymas
Airija	●	●	●	●	●	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	●
Anglija	●	●	●	●	●	●	⦿	⦿	⦿	●	⦿	●
Austrija	●	●	●	⦿	⦿	⦿	⦿	○	○	⦿	⦿	⦿
Belgija (Flandrija)	⦿	●	●	●	⦿	●	⦿	●	⦿	●	○	⦿
Bulgarija	●	●	●	●	●	⦿	⦿	⦿	●	⦿	●	●
Čekija	●	●	⦿	○	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	○	○	○
Čilė	●	●	●	●	●	●	●	⦿	●	●	●	●
Danija	●	●	●	●	⦿	⦿	○	○	⦿	⦿	⦿	⦿
Dominikos Respublika	●	●	●	⦿	⦿	⦿	○	○	○	○	●	●
Estija	●	●	●	⦿	○	○	○	○	○	○	●	●
Graikija	●	●	●	●	⦿	●	⦿	○	⦿	○	●	●
Gvatemala	●	⦿	⦿	⦿	⦿	○	○	○	○	○	●	⦿
Honkongas	⦿	⦿	⦿	⦿	○	○	○	○	○	○	●	⦿
Indonezija	●	●	●	●	⦿	○	●	○	⦿	⦿	●	●
Ispanija	●	●	●	●	⦿	●	⦿	⦿	⦿	●	○	●
Italija	●	●	●	⦿	⦿	⦿	●	⦿	⦿	⦿	●	●
Kipras	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿
Kolumbija	⦿	●	●	●	●	●	●	⦿	⦿	⦿	⦿	●
Korėja	●	●	●	●	⦿	⦿	⦿	⦿	●	●	●	●
Latvija	⦿	⦿	●	●	●	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	●	⦿
Lenkija	●	●	⦿	⦿	○	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	●	⦿
Lichtenšteinas	●	●	●	●	●	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	●	●
LIETUVA	●	●	●	⦿	⦿	⦿	⦿	○	○	○	⦿	●
Liuksemburgas	⦿	●	●	●	●	⦿	⦿	●	⦿	⦿	⦿	●

3.2 lentelė. *Dėmesys, skiriamas įvairiems Pilietinio ugdymo aspektams ICCS tyrime dalyvavusių šalių ugdymo programose (tęsinys).*

Šalis	Pilietinio ugdymo ir pilietiškumo ugdymo aspektai											
	Žinios ir suvokimas			Minčių reiškimas		Sąlygų, skatinančių mokinių dalyvavimą, kūrimas		Kaitos procesų stebėjimas ir analizė		Refleksija ir analizė	Pilietinės savimonės vystymas	Teigiamo požiūrio į aktyvią pilietinę ir visuomeninę veiklą formavimas
	Pagrindinių faktų žinojimas	Pagrindinių sąvokų suvokimas	Pagrindinių vertybių ir nuostatų suvokimas	Diskusijose ir debatuose	Projektuose ir rašto darbuose	Mokyklos sprendimų priėmime	Bendruomenės veiklose	Mokykloje	Bendruomenėje	Dalyvavimo ir įsipareigojimo galimybių įvertinimas	Nacionalinis identitetas ir lojalumas	Dalyvavimo bei įsitraukimo į pilietinę visuomenę vystymas
Malta	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Meksika	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Naujoji Zelandija	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Nyderlandai	⦿	●	●	⦿	⦿	○	○	○	●	○	⦿	●
Norvegija	●	●	●	●	⦿	⦿	○	○	⦿	⦿	⦿	●
Paragvajus	●	⦿	⦿	○	○	⦿	⦿	○	○	⦿	●	⦿
Rusija	●	●	●	⦿	●	●	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿
Slovakija	●	●	⦿	⦿	⦿	○	○	○	○	○	⦿	⦿
Slovėnija	⦿	●	●	●	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	○	⦿	⦿
Suomija	●	●	●	⦿	⦿	⦿	⦿	○	⦿	⦿	⦿	●
Švedija	●	●	●	⦿	○	●	⦿	○	○	⦿	⦿	●
Šveicarija	●	●	●	⦿	○	○	○	○	⦿	⦿	⦿	●
Tailandas	●	●	⦿	●	●	⦿	●	⦿	●	⦿	●	●
Taivanas	●	●	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿	⦿

Šaltinis: *ICCS 2009 Nacionalinio konteksto tyrimas; informacija surinkta 2008-2009 m.*

Procesams skiriamas dėmesys:

○ – dėmesio neskiriama
⦿ – skiriama šiek tiek dėmesio
● – skiriama daug dėmesio

3.3 lentelė. *Pilietinio ugdymo įgyvendinimo būdai ICCS tyrime dalyvavusių šalių pagrindinio ugdymo programose.*

Šalis	Pilietinio ugdymo įgyvendinimo būdai pagrindinio ugdymo programose						
	Atskiras dalykas (privalomas)	Atskiras dalykas (neprivalomas)	Integruotas į kitus mokomuosius dalykus	Tarpdalykinis	Susirinkimai ir specialūs renginiai	Popamokinė veikla	Klasės patirtis/ etosas
Airija	●		●	●	●	●	●
Anglija	●		●	●	●	●	●
Austrija			●	●			
Belgija (Flandrija)			●	●	●	●	●
Bulgarija			●	●	●	●	●
Čekija	●		●	●			
Čilė			●	●	●	●	●
Danija			●	●			●
Dominikos Respublika	●		●	●	●	●	●
Estija	●		●	●			
Graikija	⦿		●		●		●
Gvatemala			●	●	●	●	●
Honkongas				●	●	●	
Indonezija	●						
Ispanija	●		●	●	●	●	●
Italija			●	●	●	●	●
Kipras			●	●	●	●	●
Kolumbija	⦿	⦿	●	●	⦿	⦿	●
Korėja	●		●	●	●	●	●
Latvija			●	●	●	●	●
Lenkija	●				●	●	
Lichtenšteinas			●		●	●	●
LIETUVA	●		●	●	●	●	●
Liuksemburgas	●		●	●	●	●	●
Malta			●	⦿	●	●	●
Meksika	●		●	●	●	●	●
Naujoji Zelandija			●	●	●	●	●
Nyderlandai			●			●	
Norvegija			●		●		●
Paragvajus	●		●			●	
Rusija	●			●	●	●	●
Slovakija	●			⦿	⦿	⦿	⦿
Slovėnija	●		●		●		●
Suomija			●	●		●	●
Švedija			●	●			
Šveicarija	●		●	●			●
Tailandas			●		●	●	●
Taivanas	●			●	●	●	●

Šaltinis: *ICCS 2009 Nacionalinio konteksto tyrimas; informacija surinkta 2008-2009 m.*

PU įgyvendinimas būdingas:

● – visoms mokymo programoms ir mokyklų tipams

⦿ – kai kurioms mokymo programoms

4 TESTO REZULTATAI

Bendrieji rezultatai

Vidutiniai visų šalių mokinių pilietinių žinių testo rezultatai pasiskirstė intervale tarp 380 ir 576 taškų. Skirtingose šalyse taškai pasiskirstė nevienodai (žr. 4.1 lentelę). Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad rezultatų skirtumai šalių viduje yra didesni nei tarp šalių. Daugumoje šalių skirtumas tarp 5 proc. žemiausių ir 95 proc. aukščiausių surinktų pilietinių žinių taškų buvo apie 300 taškų. Deja, į bendrą šalių palyginimą negalime įtraukti dviejų dalyvių – Nyderlandų ir Honkongo, nes jų imtis neatitiko tyrimo reikalavimų.

Žvelgdami į dalyvių išsidėstymą pagal rezultatus, iš karto pastebime, kad lentelės viršuje atsidūrė Skandinavijos šalys. Tačiau įdomu ir tai, jog pirmųjų keturių šalių rezultatai išsidėstę 17 taškų intervale, o penktoje vietoje esanti Švedija nuo jų atsilieka jau 22 taškais. Trečioji ir ketvirtoji vietos atiteko Korėjai ir Taivanui.

Lietuva patenka tarp keturių šalių, kurių rezultatų vidurkiai statistiškai reikšmingai nesiskyrė nuo tarptautinio ICCS skalės vidurkio. Kitos šio nedidelio ratelio šalys – Austrija, Rusijos Federacija ir Ispanija. Keturiolikos šalių rezultatų vidurkiai statistiškai reikšmingai atsilieka nuo tarptautinio ICCS skalės vidurkio, aštuoniolikos – statistiškai reikšmingai jį lenkia.

Rezultatai pagal pasiekimų lygmenis

Pasiekimų lygmenis pristatėme ankstesniame skyriuje. Primename, jog yra trys pasiekimų lygmenys, trečiasis lygmuo šiuo atveju yra aukščiausias. Taigi šiame poskyryje apžvelgsime tyrime dalyvavusių mokinių pasiskirstymą pagal šiuos rodiklius.

84 procentai visų tyrime dalyvavusių šalių mokinių pasiekimų patenka į ICCS pasiekimų lygmenų intervalą (žr. 4.2 lentelę). Džiugina tai, jog daugiausia mokinių įveikė 2 ir 3 lygmenis. Yra net 13 šalių, kurių mokinių didžioji dalis pateko į 3 lygmenį. Dar 13-oje šalių daugiausia mokinių pateko į antrą lygmenį. 22 šalyse daugiau nei 60 proc. visų mokinių bendrai pasiekė rezultatus, leidusius jiems atsidurti 2 ir 3 lygmenyse. Dviejose šalyse daugiausia mokinių nepasiekė pirmo lygmens, aštuoniose didžiausioji dalis pateko į pirmąjį lygmenį. Septyniose šalyse daugiau nei 60 proc. mokinių pateko į pirmąjį lygmenį arba jo nepasiekė. Deja, didžioji dalis Lietuvos mokinių pateko į pirmąjį ir antrąjį lygmenis (atitinkamai 28 ir 39 proc. mokinių, bendrai – 67 proc.). Į trečiąjį lygmenį pateko beveik ketvirtadalis (24 proc.) mūsų mokinių. Galime pasidžiaugti tuo, jog nepasiekusių pirmojo lygmens mūsų šalies mokinių buvo 9 proc. mažiau nei tarptautinis šios dalies vidurkis (16 proc.). Tačiau, kaip matome, pagal gabumų pasiskirstymą mūsų šalies jaunuoliai kiek atsilieka nuo kitų šalių mokinių.

Apžvelgdami ICCS pilietinių žinių rezultatų pasiskirstymą tarp šalių galime pastebėti didelių skirtumų. Pavyzdžiui, keturių šalių, galinčių pasigirti aukščiausiais pilietinių žinių vidurkiais, daugiau nei 50 proc. mokinių pateko į trečią lygmenį, o keturiose žemiausią vidurkį turinčiose šalyse daugiau nei 70 proc. mokinių pateko į pirmą lygmenį ar jo nepasiekė.

Rezultatai pagal lytį

Kituose tarptautiniuose tyrimuose rezultatų pasiskirstymas pagal lytį būna lengvai nuspėjamas: vaikinai gabesni tiksliesiems mokslams, merginos – humanitariniams. ICCS tyrimo rezultatai byloja, jog mergaičių pilietinių žinių vidurkiai lenkia vaikinų vidurkius absoliučioje daugumoje šalių (vidutiniai mokinių rezultatai pagal lytį pateikiami 4.3 lentelėje).

Tarptautinis merginų rezultatų vidurkis yra 511 taškų, vaikinų – 489 taškai, o tai ir nulėmė statistiškai reikšmingą 22 taškų rezultatų skirtumą. Merginų rezultatai buvo statistiškai reikšmingai aukštesni nei vaikinų 31 šalyje, 5 šalyse merginos vaikinus lenkė statistiškai

nereikšmingai. Lietuvoje šis skirtumas ypač ryškus (35 taškai) – esame treti pagal jo dydį, mus lenkia tik Kipro ir Tailando mokiniai. Įdomu tai, jog tyrimas neatskleidė jokio sisteminio ryšio tarp vaikinų ir merginų rezultatų skirtumo ir geografinės šalies padėties ar bendro rezultatų vidurkio.

Pilietinių žinių testo rezultatų pokyčiai, lyginant su 1999 m.

Lietuva dalyvavo 1999 m. vykusiame CIVED tyrime. Galima tik apgailestauti, kad tik 17 šalių duomenys yra lygintini. CIVED naudoti klausimai, kuriais buvo tiriamos mokinių pilietinės žinios, buvo panaudoti ICCS tyrime kaip klasteris, todėl galime palyginti pilietinių žinių rezultatus.

Lyginant su 1999 m., pastebimas pilietinių žinių rezultatų kritimas – per dešimtmetį vos vienoje šalyje – Slovėnijoje – ši situacija statistiškai reikšmingai pagerėjo. Lietuvos rezultatai išliko nepakitę, esame per vidurį tarp padėtį išlaikiusių ir prastesnių rezultatų sulaukusių šalių. Didžiausias rezultatų kritimas pastebimas Slovakijoje, Čekijoje ir Bulgarijoje (žr. 4.4 lentelę).

4.1 lentelė. *Pilietinių žinių testo rezultatų pasiskirstymas.*

Šalis	Pilietinės žinios				
	Mokymosi mokykloje metai	Amžiaus vidurkis	Rezultatų vidurkis skalėje		
Suomija	8	14,7	576	(2,4)	▲
Danija	8	14,9	576	(3,6)	▲
Korėja	8	14,7	565	(1,9)	▲
Taivanas	8	14,2	559	(2,4)	▲
Švedija	8	14,8	537	(3,1)	▲
Lenkija	8	14,9	536	(4,7)	▲
Airija	8	14,3	534	(4,6)	▲
Šveicarija	8	14,7	531	(3,8)	▲
Lichtenšteinas	8	14,8	531	(3,3)	▲
Italija	8	13,8	531	(3,3)	▲
Slovakija	8	14,4	529	(4,5)	▲
Estija	8	15,0	525	(4,5)	▲
Anglija	9	14,0	519	(4,4)	▲
Naujoji Zelandija	9	14,0	517	(5,0)	▲
Slovėnija	8	13,7	516	(2,7)	▲
Norvegija	8	13,7	515	(3,4)	▲
Belgija (Flandrija)	8	13,9	514	(4,7)	▲
Čekija	8	14,4	510	(2,4)	▲
Rusija	8	14,7	506	(3,8)	
LIETUVA	8	14,7	505	(2,8)	
Ispanija	8	14,1	505	(4,1)	
Austrija	8	14,4	503	(4,0)	
Malta	9	13,9	490	(4,5)	▼
Čilė	8	14,2	483	(3,5)	▼
Latvija	8	14,8	482	(4,0)	▼
Graikija	8	13,7	476	(4,4)	▼
Liuksemburgas	8	14,6	473	(2,2)	▼
Bulgarija	8	14,7	466	(5,0)	▼
Kolumbija	8	14,4	462	(2,9)	▼
Kipras	8	13,9	453	(2,4)	▼
Meksika	8	14,1	452	(2,8)	▼
Tailandas	8	14,4	452	(3,7)	▼
Gvatemala	8	15,5	435	(3,8)	▼
Indonezija	8	14,3	433	(3,4)	▼
Paragvajus	9	14,9	424	(3,4)	▼
Dominikos Respublika	8	14,8	380	(2,4)	▼
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:					
Honkongas	8	14,3	554	(5,7)	
Nyderlandai	8	14,3	494	(7,6)	

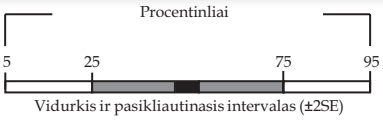

▲ – šalies vidurkis statistiškai reikšmingai aukštesnis už ICCS skalės vidurkį

▼ – šalies vidurkis statistiškai reikšmingai žemesnis už ICCS skalės vidurkį

4.2 lentelė. *Mokinių, patenkančių į tam tikrą pasiekimų lygmenį, dalis procentais.*

Šalis	Žemiau 1 lygmens (mažiau nei 395 skalės taškai)	1 lygmuo (nuo 395 iki 479 skalės taškų)	2 lygmuo (nuo 479 iki 563 skalės taškų)	3 lygmuo (daugiau nei 563 skalės taškai)
Suomija	2 (0,3)	10 (0,7)	30 (1,2)	58 (1,3)
Danija	4 (0,5)	13 (0,8)	27 (1,1)	56 (1,6)
Korėja	3 (0,3)	12 (0,6)	32 (0,9)	54 (1,1)
Taivanas	5 (0,4)	15 (0,8)	29 (1,0)	50 (1,3)
Lichtenšteinas	8 (1,4)	18 (1,9)	30 (2,4)	45 (2,0)
Airija	10 (1,1)	20 (1,4)	29 (1,2)	41 (1,8)
Lenkija	9 (1,0)	19 (1,1)	31 (1,0)	41 (2,0)
Švedija	8 (0,8)	21 (0,9)	32 (1,1)	40 (1,4)
Italija	7 (0,7)	20 (1,0)	35 (1,0)	38 (1,5)
Slovakija	7 (0,9)	22 (1,4)	34 (1,4)	37 (2,2)
Šveicarija	6 (0,8)	21 (1,5)	37 (1,3)	37 (1,8)
Estija	8 (1,1)	22 (1,3)	34 (1,4)	36 (2,1)
Naujoji Zelandija	14 (1,2)	22 (1,5)	28 (1,4)	35 (2,1)
Anglija	13 (1,2)	22 (0,9)	31 (1,2)	34 (1,6)
Norvegija	11 (0,9)	24 (1,1)	33 (1,1)	32 (1,3)
Slovėnija	9 (0,9)	25 (1,1)	36 (1,2)	30 (1,2)
Belgija (Flandrija)	8 (1,2)	24 (1,7)	39 (1,6)	29 (2,1)
Austrija	15 (1,4)	25 (1,2)	32 (1,2)	29 (1,4)
Čekija	10 (0,7)	27 (1,0)	36 (1,1)	28 (1,1)
Ispanija	11 (1,3)	26 (1,3)	37 (1,5)	26 (1,8)
Rusija	10 (0,9)	29 (1,5)	36 (1,2)	26 (1,8)
LIETUVA	9 (0,8)	28 (1,2)	39 (1,2)	24 (1,3)
Malta	17 (1,6)	26 (1,8)	33 (1,9)	24 (2,3)
Graikija	22 (1,7)	28 (1,3)	29 (1,1)	21 (1,4)
Bulgarija	27 (1,8)	26 (1,5)	27 (1,6)	20 (1,9)
Čilė	16 (1,3)	33 (1,2)	32 (1,3)	19 (1,1)
Liuksemburgas	22 (1,2)	30 (1,0)	29 (0,8)	19 (0,6)
Latvija	15 (1,6)	33 (1,3)	35 (1,7)	16 (1,4)
Kipras	28 (1,0)	32 (1,0)	27 (1,0)	13 (0,9)
Kolumbija	21 (1,3)	36 (1,0)	32 (1,1)	11 (0,8)
Meksika	26 (1,3)	36 (1,1)	27 (1,0)	10 (0,8)
Tailandas	25 (1,6)	38 (1,4)	29 (1,6)	8 (1,1)
Paragvajus	38 (1,9)	35 (1,6)	20 (1,2)	7 (0,7)
Gvatemala	30 (1,7)	42 (1,6)	22 (1,4)	5 (1,2)
Indonezija	30 (1,9)	44 (1,5)	22 (1,3)	3 (0,7)
Dominikos Respublika	61 (1,6)	31 (1,3)	7 (0,6)	1 (0,2)
ICCS vidurkis	16 (0,2)	26 (0,2)	31 (0,2)	28 (0,2)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:				
Honkongas	7 (1,2)	14 (1,4)	30 (1,5)	50 (2,6)
Nyderlandai	15 (2,7)	28 (2,4)	33 (2,3)	24 (3,0)

Šalys išdėstytos mažėjimo tvarka pagal mokinių, patekusių į 3 lygmenį, dalį procentais.

- Žemiau 1 lygmens
- 1 lygmuo
- 2 lygmuo
- 3 lygmuo

4.3 lentelė. *Pilietinių žinių testo rezultatų vidurkių skirtumai pagal lytį.*

	Merginų skalėje taškų vidurkis	Vaikinų skalėje taškų vidurkis	Skirtumas (absoliuti vertė) (vaikinai–merginos)
Gvatemala	435 (4,2)	434 (4,3)	-2 (3,7)
Kolumbija	463 (3,1)	461 (4,0)	-3 (4,1)
Belgija (Flandrija)	517 (5,3)	511 (5,6)	-6 (5,8)
Šveicarija	535 (3,0)	528 (5,5)	-7 (4,6)
Danija	581 (3,4)	573 (4,5)	-8 (3,5)
Liuksemburgas	479 (2,8)	469 (3,4)	-10 (4,5)
Lichtenšteinas	539 (6,4)	526 (6,2)	-12 (10,4)
Čilė	490 (4,3)	476 (4,2)	-14 (4,8)
Austrija	513 (4,6)	496 (4,5)	-16 (4,7)
Slovakija	537 (5,4)	520 (4,4)	-18 (4,2)
Čekija	520 (3,0)	502 (2,4)	-18 (2,8)
Italija	540 (3,4)	522 (3,9)	-18 (3,3)
Indonezija	442 (3,9)	423 (3,5)	-19 (3,0)
Ispanija	514 (4,2)	496 (4,8)	-19 (3,6)
Anglija	529 (6,1)	509 (6,1)	-20 (8,5)
Rusija	517 (4,3)	496 (3,8)	-21 (3,4)
Švedija	549 (3,4)	527 (4,2)	-21 (4,5)
Airija	545 (4,8)	523 (6,0)	-22 (6,2)
Korėja	577 (2,4)	555 (2,3)	-22 (3,0)
Norvegija	527 (3,7)	504 (4,5)	-23 (4,4)
Meksika	463 (3,2)	439 (3,1)	-24 (2,9)
Dominikos Respublika	392 (2,8)	367 (2,7)	-25 (2,7)
Bulgarija	479 (5,2)	454 (6,1)	-26 (5,3)
Taivanas	573 (2,7)	546 (2,7)	-26 (2,5)
Suomija	590 (2,9)	562 (3,5)	-28 (4,3)
Paragvajus	438 (4,1)	408 (3,9)	-29 (4,6)
Slovėnija	531 (2,6)	501 (3,9)	-30 (4,0)
Latvija	497 (3,7)	466 (5,0)	-30 (3,7)
Naujoji Zelandija	532 (5,9)	501 (6,4)	-31 (7,5)
Graikija	492 (4,8)	460 (5,1)	-32 (4,5)
Lenkija	553 (4,5)	520 (5,5)	-33 (4,3)
Estija	542 (4,8)	509 (4,9)	-33 (3,9)
Malta	507 (7,7)	473 (3,6)	-34 (8,2)
LIETUVA	523 (2,9)	488 (3,4)	-35 (3,0)
Kipras	475 (2,7)	435 (3,2)	-40 (3,7)
Tailandas	474 (3,9)	426 (4,5)	-48 (4,5)
ICCS skalės vidurkis	511 (0,7)	489 (0,7)	-22 (0,8)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:			
Honkongas	564 (6,5)	543 (8,3)	-21 (9,8)
Nyderlandai	497 (6,6)	490 (10,4)	-7 (7,9)

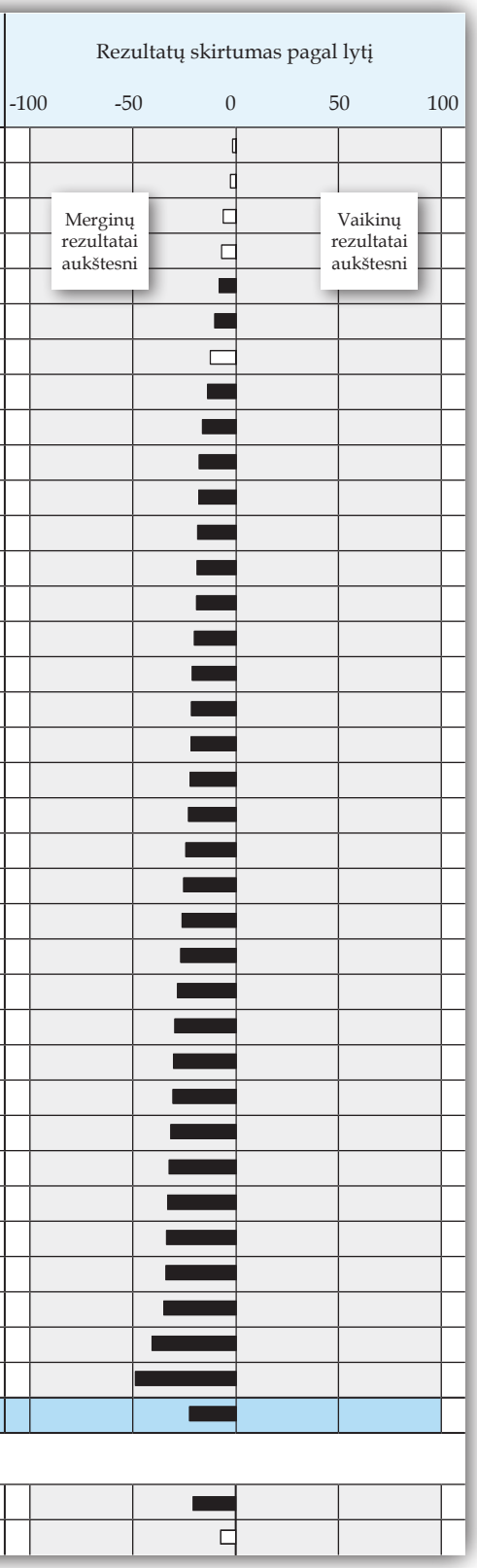

■ – skirtumas statistiškai rekšmingas

□ – skirtumas statistiškai nereikšmingas

4.4 lentelė. *Pilietinių žinių testo rezultatų skirtumas tarp 1999 m. ir 2009 m.*

Šalis	Klasė	Taškų vidurkis 2009 m.	Amžiaus vidurkis 2009 m.	Taškų vidurkis 1999 m.	Amžiaus vidurkis 1999 m.	Skirtumas tarp 2009 ir 1999 metų	Skirtumas 2009/1999 (-20 -10 0 10 20)
Slovėnija	9	104 (0,6)	14,7	102 (0,5)	14,8	3 (1,0)	
Suomija	8	109 (0,7)	14,7	108 (0,7)	14,8	1 (1,1)	
Estija	8	95 (0,9)	15,0	94 (0,5)	14,7	1 (1,2)	
Čilė	8	89 (0,7)	14,2	89 (0,6)	14,3	0 (1,1)	
LIETUVA	8	94 (0,6)	14,7	94 (0,7)	14,8	0 (1,1)	
Italija	8	100 (0,7)	13,8	101 (0,7)	13,9	-1 (1,2)	
Latvija	8	91 (0,6)	14,8	92 (0,9)	14,5	-1 (1,2)	
Šveicarija	8	94 (1,0)	14,8	95 (0,9)	15,0	-2 (1,5)	
Kolumbija	8	85 (0,6)	14,4	89 (0,8)	14,6	-4 (1,1)	
Norvegija	9	97 (0,8)	14,7	103 (0,5)	14,8	-5 (1,1)	
Graikija	9	102 (0,8)	14,7	109 (0,7)	14,7	-7 (1,3)	
Lenkija	8	103 (1,0)	14,9	112 (1,3)	15,0	-9 (1,8)	
Slovakija	8	97 (1,1)	14,4	107 (0,6)	14,3	-10 (1,4)	
Čekija	8	93 (0,5)	14,4	103 (0,8)	14,4	-10 (1,1)	
Bulgarija	8	88 (0,9)	14,7	99 (1,1)	14,9	-11 (1,5)	
ICCS vidurkis		96 (0,0)	14,6	100 (0,0)	14,6	-4 (0,1)	
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:							
Honkongas	9	90 (0,7)	14,0	96 (0,6)	14,7	-6 (1,1)	
Nyderlandai	8	98 (0,8)	14,8	97 (0,8)	14,3	0 (1,2)	

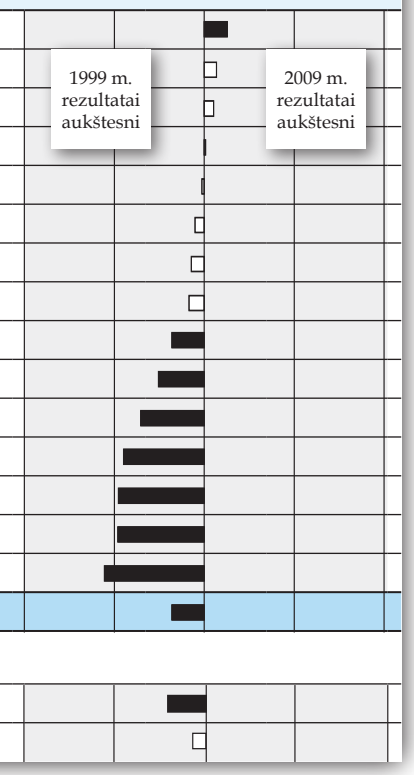

■ – skirtumas statistiškai rekšmingas

□ – skirtumas statistiškai nereikšmingas

5 MOKINIŲ NUOSTATOS BEI PILIETINĖ INICIATYVA

Mokinių nuostatas ir pilietinio dalyvavimo mastą bei pobūdį atskleidžiantys klausimai padeda suprasti, kaip mokiniai iš tiesų vertina pilietiškumą ir kaip yra pasirengę naudotis turimomis pilietinėmis žiniomis. Šiame skyriuje aptarsime keletą su šia tema susijusių klausimų.

Pasitikėjimas pilietinėmis institucijomis bei prielankumas politinėms partijoms

Pasitikėjimo bei prielankumo temos susijusios ne tik su tam tikros pozicijos reiškimu, bet ir su įsitraukimo į veiklą lygiu bei tam tikrų politinių žinių bagažu.

Pasitikėjimas pilietinėmis institucijomis

ICCS mokinių klausimyno klausimu buvo prašoma įvardyti savo pasitikėjimą įvairiomis pilietinėmis institucijomis (taip pat ir vyriausybe), politinėmis partijomis, žiniasklaida, mokyklomis ir žmonėmis apskritai. 5.1 lentelėje pateikiama mokinių, išreiškusių visišką ar pakankamą pasitikėjimą šiomis institucijomis, dalis procentais. Atkreiptinas dėmesys į tai, jog daugumoje šalių mokiniai mažiausiai pasitiki politinėmis partijomis – vidutiniškai vos 41 proc. Apie 60 proc. ICCS tyrime dalyvavusių mokinių išreiškė pasitikėjimą savo nacionalinėmis vyriausybėmis, žiniasklaida ir žmonėmis apskritai, o net trys ketvirtadaliai nurodė pasitikintys savo mokyklomis. Labiausiai vyriausybe pasitiki Indonezijos, Suomijos, Lichtenšteino, Rusijos ir Tailando mokiniai. Mažiausiai – Pietų Korėjos, Taivano, Graikijos, Gvatemalos, Latvijos ir Lenkijos aštuntokai. Politinėmis partijomis mažiausiai pasitikintys mokiniai yra Lenkijoje, Graikijoje, Latvijoje, Estijoje, Čekijoje, Taivane, Gvatemaloje ir Pietų Korėjoje.

Lietuvos mokiniai taip pat dažniausiai pasitiki mokyklomis (80 proc.), kiek mažiau – žiniasklaida (67 proc.) ir žmonėmis apskritai (66 proc.), o vyriausybė (54 proc.) ir ypač politinės partijos (vos 33 proc.) atsiduria mūsų šalies mokinių pasitikėjimo sąrašo pabaigoje.

Prielankumas politinėms partijoms

ICCS apklausoje buvo du klausimai, kuriais teiraujamasi, ar mokiniai jaučia prielankumą kokiai nors konkrečiai politinei partijai labiau nei kitoms ir, jei taip, kaip labai ši partija jiems patinka (galimi atsakymų variantai „šiek tiek“, „vidutiniškai“, „labai“). Apžvelgus rezultatus 5.2 lentelėje tampa akivaizdu, jog vidutiniškai pusė visų tyrime dalyvavusių mokinių neišreiškė jokio prielankumo nė vienai politinei partijai. Tačiau apskritai tokių mokinių skaičius šalyse labai varijuoja. Dominikos Respublikoje, Indonezijoje, Maltoje ir Meksikoje jokiai partijai prielankumo nejaučiančių vaikų buvo mažiau nei trečdalis, o Taivane, Čekijoje, Anglijoje, Suomijoje, Korėjos Respublikoje, Latvijoje ir Slovakijoje tokių vaikų yra daugiau nei du trečdaliai. Tarp pastarųjų šalių patenka ir Lietuva. Daugelyje šalių net ketvirtadalis vaikų, pasisakiusių, kad jiems patinka kokia nors partija, vis dėlto reiškė joms tik„vidutinišką“ prielankumą. Vos keliose šalyse (Austrijoje, Kipre, Maltoje ir kt.) maždaug ketvirtadalis vaikų teigė, kad jiems „labai“ patinka kokia nors politinė partija.

Požiūris į lyčių lygybę

Mokinių klausimynuose buvo prašyta išreikšti savo pritarimą pateiktiems teiginiams, susijusiems su lyčių lygybės problema. Sakiniai buvo tiek teigiamo (pvz., „vyrai ir moterys

turėtų turėti lygias galimybes dirbti vyriausybėje“), tiek neigiamo (pvz., „moterys turėtų nesikišti į politiką“) pobūdžio. Žvelgiant į bendrus rezultatus (žr. 5.3 lentelę) galima teigti, jog visose šalyse mokiniai buvo linkę pritarti pozityviems teiginiams ir nepritarti lygybės nepalaikantiems teiginiams. Labiausiai lygybė buvo palaikoma Taivane, Anglijoje, Airijoje, Skandinavijos šalyse, Ispanijoje ir Lichtenšteine. Žemesni už ICCS vidurkį rezultatai pastebėti Bulgarijoje, Dominikos Respublikoje, Indonezijoje, Latvijoje, Meksikoje, Rusijoje ir Tailande.

Šiuos atsakymus taip pat įdomu palyginti pagal atsakiusiųjų lytį. Lyginant su ankstesniais tyrimais, šiuo atveju pokyčių nepastebėta: kaip ir CIVED tyrime, merginos lyčių lygybę palaiko labiau nei vaikinai. Be to, šis skirtumas yra statistiškai reikšmingas visose šalyse (apie šešis taškus). Lietuvoje šis skirtumas yra vos tašku mažesnis už tarptautinį vidurkį, taigi mūsų merginos yra kur kas aktyvesnės lygių galimybių idėjos rėmėjos nei vaikinai.

Dalyvavimas visuomeninėje veikloje už mokyklos ribų

Savanoriškas dalyvavimas visuomeninėje veikloje rodo asmeninę iniciatyvą ir tarsi įtvirtina formalaus ugdymo rezultatus. Visų pirma aptarsime, kaip dažnai mokiniai dalyvauja šio tipo veikloje už mokyklos ribų.

ICCS tyrime mokinių buvo klausiama, ar per tam tikrą laiko tarpą („per paskutiniuosius metus“, „daugiau nei prieš metus“, „niekada“) jiems teko dalyvauti šiose organizacijose ar veiklose:

- politinėse jaunimo organizacijose;
- aplinkosaugos organizacijose;
- žmogaus teisių gynimo organizacijose;
- savanorių grupėse, padedančiose vietos bendruomenei;
- labdaros organizacijose, renkančiose lėšas socialinei paramai;
- kultūrinėse organizacijose, puoselėjančiose tautiškumą;
- grupėse, susijusiose su visuomenės aktualijomis.

Aštuntokų atsakymai rodo, jog rečiausiai buvo dalyvaujama politinėse jaunimo organizacijose (žr. 5.4 lentelę). Šis rezultatas nestebina žinant, kad mokiniai apskritai nėra linkę palaikyti politinių partijų. Taip pat vos keletas mokinių teigė esą įsitraukę į žmogaus teisių gynimo ar kultūrinių organizacijų veiklą. Kiek dažniau buvo dalyvaujama aplinkosaugos organizacijose. Populiariausia veikla tarp ICCS tyrime dalyvavusių mokinių yra dalyvavimas savanorių grupėse, padedančiose vietos bendruomenei, ir labdaros rinkimas – apie trečdalis mokinių teigė praeityje dalyvavę šiose veiklose. Apskritai įsitraukimo į šias veiklas mastas tarp šalių stipriai skyrėsi. Vienas iš šią situaciją nulėmusių veiksnių galėjo būti kultūriniai skirtumai. Pavyzdžiui, vos 8 proc. Korėjos mokinių teigė rinkę pinigus socialinei paramai, o Belgijoje tokių mokinių buvo net 60 proc.

Lietuvoje didžiausia mokinių dalis dalyvavo aplinkosaugos bei labdaros organizacijose (35 ir 31 proc.), o mažiausia, kaip ir kitų šalių aštuntokų, dalis dalyvavo politinėse jaunimo organizacijose (11 proc.).

Šie faktai tik sustiprina vieną iš pirminių tyrimo prielaidų, teigiančių, jog pasaulyje didėja alternatyvaus dalyvavimo pilietinėje visuomenėje mastai, t.y. ne tiek reiškiamas prielankumas politinėms idėjoms bei jas atstovaujančioms grupėms, kiek imamasi konkrečios savanoriškos, visuomeniškai orientuotos veiklos.

Dalyvavimas visuomeninėje mokyklos veikloje

Lygiai taip pat, kaip teiraujantis apie dalyvavimą įvairiose veiklose už mokyklos ribų, mokinių buvo klausta ir apie dalyvavimą visuomeninėje mokyklos veikloje (žr. 5.5 lentelę). Aštuntokai turėjo atsakyti, ar jiems yra tekę:

- ne pamokų metu savanoriškai dalyvauti mokykloje vykstančiuose muzikos ar dramos užsiėmimuose;
- aktyviai dalyvauti debatuose;
- balsuoti už klasės atstovą arba balsuoti rinkimuose į Mokinių tarybą ar parlamentą;
- dalyvauti priimant sprendimus dėl mokyklos reikalų;
- dalyvauti diskusijose per visuotinį mokyklos mokinių susirinkimą;
- būti kandidatu į klasės atstovus Mokinių taryboje arba parlamente.

Tyrimo rezultatai parodė, jog mokiniai daug aktyviau įsitraukia į veiklas mokyklos viduje nei už jos ribų. Vidutiniškai apie 76 proc. visų mokinių teigė balsavę mokyklos rinkimuose, 61 proc. dalyvavo muzikiniuose ar dramos būreliuose. Kitose veiklose teigė dalyvavę apie 40 proc. mokinių.

Lietuvoje taip pat pastebimas gerokai didesnis mokinių aktyvumas mokyklose nei už mokyklos ribų: net 84 proc. Lietuvos mokinių teigia balsavę už klasės atstovą į Mokinių tarybą arba rinkimuose į Mokyklos parlamentą, 63 proc. dalyvavo muzikos ar dramos užsiėmimuose. Mažiausia dalis Lietuvos aštuntokų aktyviai dalyvavo debatuose (23 proc.).

Apibendrinant galima teigti, jog tiek mūsų šalies, tiek kitų šalių dalyvių mokiniai yra mažiau linkę dalyvauti platesnio masto veiklose, tačiau savo mokyklose tikrai aktyviai reiškiasi. Galbūt tai gera lemiantis ženklas.

Domėjimasis politinėmis ir socialinėmis aktualijomis

ICCS tyrimo metu mokinių teirautasi, kiek jie domisi įvairiomis politinėmis bei socialinėmis aktualijomis. Išskirtos kelios aktualijų grupės:

- mokinio vietinės bendruomenės politinės aktualijos;
- mokinio šalies politinės aktualijos;
- mokinio šalies socialinės aktualijos;
- kitų šalių politika;
- tarptautinė politika.

Tyrimo rezultatai atskleidė, jog labiausiai politinėmis aktualijomis domisi Dominikos Respublikos, Gvatemalos, Indonezijos, Tailando ir Rusijos mokiniai, mažiausiai – Belgijos, Slovėnijos ir Skandinavijos šalių aštuntokai. Lietuva šiuo atveju vėl balansuoja ties viduriu (žr. 5.6 lentelę).

Indekso rezultatai taip pat buvo palyginti pagal lytį, tačiau skirtumai pasirodė nežymūs. Keliose šalyse vaikinai parodė daug didesnį susidomėjimą politinėmis bei socialinėmis aktualijomis nei merginos, tačiau keliose šalyse buvo atvirkščiai. Lyginant su CIVED tyrimu, galima teigti, jog šioje srityje per dešimtmetį takoskyra tarp lyčių stipriai sumažėjo.

Ketinimas ateityje dalyvauti politinėje veikloje

ICCS tyrime mokinių buvo klausiama apie jų planus dalyvauti pilietinėje veikloje netolimoje ateityje ar suaugus. Tuo buvo siekiama išsiaiškinti elgsenos intencijas. Mokinių klausimynuose buvo pateikti klausimai su galimais atsakymų variantais: „tikrai tai darysiu“, „ko gero tai

darysiu“, „ko gero to nedarysiu“ ir „tikrai to nedarysiu“. Teirautasi apie dalyvavimą veiklose, kuriomis galėtų užsiimti mokiniai, būdami suaugę:

- rinkimų kampanijos metu padėti kandidatui ar partijai;
- įstoti į politinę partiją;
- įstoti į profesinę sąjungą;
- kandidatuoti vietos ar miesto savivaldybės rinkimuose.

Didžioji dalis tyrime dalyvavusių mokinių ruošiasi balsuoti rinkimuose – iš viso apie 80 proc. mokinių teigė, jog tikriausiai arba tikrai balsuos nacionaliniuose rinkimuose (žr. 5.7 lentelę). Didžiausia tokių mokinių dalis buvo pastebėta Gvatemaloje ir Indonezijoje, mažiausia – Bulgarijoje, Čekijoje ir Šveicarijoje.

Įdomu tai, kad tie mokiniai, kurie tikisi ateityje balsuoti rinkimuose, gali pasigirti geresnėmis pilietinėmis žinioms. Šių dviejų grupių (balsuosiančių ir nebalsuosiančių) rezultatai skyrėsi vidutiniškai 56 taškais. Tas pats pasakytina ir apie mokinių domėjimosi politinėmis bei socialinėmis aktualijomis indeksą. Mokiniai, ketinantys ateityje balsuoti nacionaliniuose rinkimuose, turi 6 taškais aukštesnį domėjimosi politinėmis ir socialinėmis aktualijomis indekso rezultato vidurkį.

Balsuosiantys teigia ir 88 proc. Lietuvos mokinių – tiek pat kiek Italijoje ir Tailande. Mūsų šalyje taip pat išryškėjo ir skirtumai tarp besiruošiančių ir nesiruošiančių balsuoti mokinių pilietinių žinių testo rezultatų vidurkių – šis skirtumas siekia net 58 taškus.

Įdomu, kad mokinių ketinimo ateityje dalyvauti politinėje veikloje atžvilgiu skirtumai tarp lyčių nėra žymūs (žr. 5.8 lentelę).

5.1 lentelė. *Mokinių pasitikėjimas skirtingomis institucijomis bei žmonėmis apskritai.*

Šalis	Mokinių, išreiškusių pasitikėjimą, dalis procentais														
	Nacionaline Vyriausybe			Politinėmis partijomis			Žiniasklaida			Mokyklomis			Žmonėmis apskritai		
Airija	52	(1,0)	▼	40	(1,1)		48	(1,0)	▼	75	(0,9)		64	(1,0)	△
Anglija	71	(0,9)	△	43	(1,2)		46	(1,2)	▼	73	(1,0)		52	(1,0)	▽
Austrija	77	(0,9)	▲	48	(1,3)	△	53	(1,0)	▽	67	(1,2)	▽	64	(0,9)	△
Belgija (Flandrija)	51	(1,0)	▼	35	(1,1)	▽	48	(1,0)	▼	74	(1,2)		57	(1,1)	
Bulgarija	56	(1,3)	▽	32	(1,2)	▽	70	(1,1)	△	80	(1,0)	△	64	(1,1)	△
Čekija	55	(0,9)	▽	28	(0,8)	▼	65	(1,0)	△	73	(0,9)		63	(0,9)	△
Čilė	65	(1,0)	△	34	(1,0)	▽	74	(0,7)	▲	80	(0,8)	△	52	(0,9)	▽
Danija	72	(1,0)	▲	56	(1,2)	▲	56	(1,0)	▽	74	(1,1)		68	(0,8)	▲
Dominikos Respublika	74	(1,3)	▲	51	(1,2)	▲	76	(1,0)	▲	88	(1,3)	▲	61	(1,3)	
Estija	62	(1,4)		23	(1,3)	▼	54	(1,0)	▽	71	(1,2)	▽	58	(1,0)	
Graikija	41	(1,2)	▼	25	(1,1)	▼	48	(1,0)	▼	73	(1,0)		57	(1,1)	
Gvatemala	45	(1,4)	▼	26	(1,0)	▼	70	(1,0)	△	88	(1,0)	▲	47	(1,1)	▼
Indonezija	96	(0,4)	▲	66	(1,1)	▲	75	(0,9)	▲	96	(0,4)	▲	77	(0,8)	▲
Ispanija	62	(1,2)		40	(0,9)		69	(0,9)	△	82	(0,9)	△	59	(1,0)	
Italija	74	(0,9)	▲	52	(1,1)	▲	81	(0,9)	▲	82	(0,8)	△	52	(1,0)	▽
Kipras	51	(0,9)	▼	31	(0,8)	△	57	(1,2)	▽	57	(1,1)	▼	47	(0,9)	▼
Kolumbija	62	(1,2)		35	(1,1)	△	72	(1,0)	▲	87	(0,6)	▲	49	(0,9)	▽
Korėja	20	(0,7)	▼	18	(0,7)	▼	51	(0,8)	▽	45	(0,8)	▼	39	(0,7)	▼
Latvija	32	(1,2)	▼	25	(1,0)	▼	65	(1,3)	△	73	(1,2)		58	(1,1)	
Lenkija	36	(1,2)	▼	23	(1,1)	▼	52	(1,0)	▽	63	(1,4)	▼	58	(1,0)	
Lichtenšteinas	82	(2,1)	▲	64	(2,4)	▲	57	(2,5)		70	(2,4)		70	(2,4)	▲
LIETUVA	54	(0,9)	▽	33	(1,1)	▽	67	(0,9)	△	80	(0,9)	△	66	(0,8)	△
Liuksemburgas	72	(0,7)	△	48	(0,7)	△	62	(0,6)		70	(1,0)	▽	64	(0,8)	△
Malta	62	(1,4)		55	(1,7)	▲	70	(1,1)	△	76	(1,7)		50	(1,3)	▽
Meksika	58	(1,0)	▽	35	(1,0)	▽	57	(0,8)	▽	72	(0,9)	▽	47	(0,8)	▼
Naujoji Zelandija	66	(1,0)	△	42	(1,2)		49	(1,3)	▼	68	(1,0)	▽	58	(1,3)	
Norvegija	68	(1,1)	△	56	(1,0)	▲	51	(1,0)	▽	72	(1,2)	▽	52	(1,1)	▽
Paragvajus	66	(1,3)	△	32	(0,9)	▽	74	(1,5)	▲	88	(0,8)	▲	57	(1,0)	
Rusija	88	(0,7)	▲	51	(0,9)	△	41	(1,0)	▼	84	(0,7)	△	51	(1,0)	▽
Slovakija	57	(1,3)	▽	31	(1,2)	▼	58	(1,1)	▽	65	(1,2)	▽	51	(1,3)	▽
Slovėnija	56	(1,4)	▽	45	(1,3)	△	64	(1,1)	△	68	(1,2)	▽	71	(0,9)	▲
Suomija	82	(0,8)	▲	61	(1,0)	▲	80	(0,8)	▲	76	(1,0)		76	(0,8)	▲
Švedija	73	(1,2)	▲	60	(1,3)	▲	54	(0,9)	▽	64	(1,2)	▼	67	(0,8)	△
Šveicarija	69	(1,0)	△	46	(1,0)	△	54	(1,1)	▽	67	(1,2)	▽	64	(1,2)	△
Tailandas	85	(0,8)	▲	61	(1,0)	▲	72	(0,9)	▲	91	(0,6)	▲	63	(0,9)	△
Taivanas	44	(0,9)	▼	26	(0,8)	▼	43	(0,8)	▼	71	(1,0)	▽	51	(0,9)	▽
ICCS vidurkis	62	(0,2)		41	(0,2)		61	(0,2)		75	(0,2)		58	(0,2)	
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:															
Honkongas	70	(1,1)		38	(1,0)		42	(1,0)		75	(1,4)		30	(0,9)	
Nyderlandai	70	(2,2)		53	(1,7)		48	(1,2)		75	(1,4)		57	(1,3)	

Nacionalinė dalis procentais:

▲ – daugiau nei 10 procentų aukštesnė už ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnė už ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnė už ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 10 procentų žemesnė už ICCS vidurkį

5.2 lentelė. *Mokinių prielankumas politinėms partijoms.*

Šalis	Mokinių, nurodžiusių tam tikrą prielankumo politinėms partijoms laipsnį, dalis procentais								
	Nei viena politinė partija nepatinka labiau nei kitos			Viena partija patinka labiau už kitas					
				Šiek tiek			Vidutiniškai			Labai		
Airija	56	(1,1)	△	9	(0,5)		23	(0,8)		12	(0,7)	
Anglija	67	(1,3)	▲	7	(0,5)		18	(1,0)		7	(0,6)	
Austrija	37	(1,2)	▼	5	(0,4)		27	(0,8)		30	(1,1)	
Belgija (Flandrija)	51	(1,1)		22	(0,9)		21	(0,8)		6	(0,4)	
Bulgarija	62	(1,1)	△	6	(0,5)		19	(0,7)		14	(0,8)	
Čekija	66	(0,9)	▲	8	(0,5)		20	(0,7)		6	(0,4)	
Čilė	59	(0,9)	△	8	(0,5)		24	(0,7)		9	(0,5)	
Danija	50	(1,2)		7	(0,4)		26	(1,0)		17	(0,8)	
Dominikos Respublika	23	(0,8)	▼	22	(0,7)		23	(1,3)		32	(1,1)	
Estija	47	(1,5)	▽	12	(0,6)		31	(1,2)		10	(0,8)	
Graikija	53	(1,1)		12	(0,7)		23	(0,8)		13	(0,8)	
Gvatemala	44	(1,4)	▽	10	(0,5)		25	(1,2)		20	(1,1)	
Indonezija	25	(0,9)	▼	7	(0,4)		47	(1,1)		22	(0,8)	
Ispanija	49	(1,1)	▽	5	(0,5)		28	(0,8)		18	(0,9)	
Italija	55	(1,1)	△	8	(0,4)		25	(0,9)		12	(0,7)	
Kipras	50	(0,9)	▽	8	(0,5)		18	(0,8)		25	(0,9)	
Kolumbija	52	(1,2)		12	(0,5)		26	(1,0)		10	(0,6)	
Korėja	87	(0,5)	▲	4	(0,3)		7	(0,4)		2	(0,2)	
Latvija	66	(1,3)	▲	8	(0,5)		21	(1,0)		5	(0,6)	
Lenkija	60	(1,0)	△	5	(0,4)		25	(0,8)		10	(0,6)	
Lichtenšteinas	46	(2,6)	▽	7	(1,2)		22	(2,2)		24	(2,4)	
LIETUVA	67	(1,0)	▲	9	(0,5)		21	(0,9)		4	(0,3)	
Liuksemburgas	61	(0,7)	△	5	(0,4)		21	(0,7)		13	(0,5)	
Malta	28	(1,1)	▼	5	(0,7)		28	(1,2)		39	(1,1)	
Meksika	24	(0,8)	▼	29	(0,8)		32	(0,9)		15	(0,7)	
Naujoji Zelandija	33	(1,1)	▼	11	(0,5)		31	(0,7)		25	(1,0)	
Norvegija	46	(1,2)	▽	11	(0,5)		31	(1,1)		12	(0,7)	
Paragvajus	53	(1,1)		8	(0,6)		24	(0,9)		15	(1,0)	
Rusija	42	(1,1)	▼	7	(0,4)		31	(0,9)		20	(1,0)	
Slovakija	68	(1,4)	▲	12	(0,7)		17	(0,8)		3	(0,5)	
Slovėnija	61	(1,0)	△	8	(0,5)		22	(0,9)		9	(0,7)	
Suomija	73	(0,9)	▲	7	(0,6)		16	(0,7)		5	(0,4)	
Švedija	45	(1,2)	▽	11	(0,6)		31	(1,1)		13	(0,7)	
Šveicarija	48	(1,3)	▽	7	(0,6)		28	(1,1)		17	(0,8)	
Tailandas	53	(0,9)		2	(0,3)		30	(0,8)		15	(0,8)	
Taivanas	69	(0,9)	▲	7	(0,4)		16	(0,6)		7	(0,4)	
ICCS vidurkis	52	(0,2)		9	(0,1)		24	(0,2)		14	(0,1)	
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:												
Honkongas	82	(1,2)		5	(0,4)		12	(0,9)		2	(0,3)	
Nyderlandai	53	(2,1)		12	(1,2)		29	(2,2)		6	(0,9)	

Nacionalinė dalis procentais:

▲ – daugiau nei 10 procentų aukštesnė už ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnė už ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnė už ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 10 procentų žemesnė už ICCS vidurkį

5.3 lentelė. *Mokinių požiūrio į lyčių lygybę indeksas (bendri rezultatai ir rezultatai pagal lytį).*

Šalis	Mokinių požiūrio į lyčių lygybę indekso rezultatai pagal lytį								
	Visi mokiniai		Merginos		Vaikinai		Skirtumas (vaikinai-merginos)*		
Airija	54	(0,3)	▲	59	(0,3)	50	(0,4)	**-8**	(0,4)
Anglija	53	(0,3)	▲	56	(0,3)	50	(0,4)	**-7**	(0,4)
Austrija	52	(0,3)	△	56	(0,3)	47	(0,3)	**-9**	(0,4)
Belgija (Flandrija)	52	(0,3)	△	56	(0,4)	49	(0,3)	**-7**	(0,4)
Bulgarija	46	(0,3)	▼	49	(0,3)	43	(0,3)	**-6**	(0,4)
Čekija	48	(0,2)	▽	51	(0,3)	46	(0,2)	**-5**	(0,3)
Čilė	51	(0,3)	△	54	(0,4)	48	(0,3)	**-6**	(0,4)
Danija	54	(0,2)	▲	58	(0,2)	51	(0,3)	**-7**	(0,4)
Dominikos Respublika	44	(0,2)	▼	45	(0,3)	42	(0,2)	**-2**	(0,4)
Estija	49	(0,3)	▽	51	(0,3)	46	(0,2)	**-5**	(0,3)
Graikija	50	(0,3)		55	(0,4)	45	(0,3)	**-9**	(0,4)
Gvatemala	49	(0,3)	▽	51	(0,4)	47	(0,4)	**-4**	(0,4)
Indonezija	42	(0,2)	▼	44	(0,2)	41	(0,2)	**-3**	(0,2)
Ispanija	54	(0,3)	▲	57	(0,3)	52	(0,4)	**-5**	(0,4)
Italija	52	(0,2)	△	55	(0,2)	48	(0,3)	**-7**	(0,3)
Kipras	48	(0,2)	▽	53	(0,3)	43	(0,2)	**-10**	(0,4)
Kolumbija	49	(0,2)	▽	51	(0,3)	48	(0,3)	**-3**	(0,3)
Korėja	50	(0,2)	△	54	(0,2)	48	(0,2)	**-6**	(0,3)
Latvija	46	(0,2)	▼	48	(0,3)	44	(0,3)	**-4**	(0,3)
Lenkija	48	(0,3)	▽	51	(0,3)	44	(0,2)	**-7**	(0,4)
Lichtenšteinas	53	(0,7)	▲	58	(0,6)	49	(0,9)	**-9**	(1,0)
LIETUVA	48	(0,2)	▽	51	(0,3)	46	(0,3)	**-5**	(0,4)
Liuksemburgas	52	(0,2)	△	55	(0,2)	48	(0,3)	**-7**	(0,3)
Malta	51	(0,3)	△	56	(0,4)	47	(0,3)	**-8**	(0,4)
Meksika	45	(0,1)	▼	47	(0,2)	44	(0,1)	**-4**	(0,2)
Naujoji Zelandija	52	(0,4)	△	55	(0,4)	49	(0,5)	**-6**	(0,6)
Norvegija	54	(0,2)	▲	57	(0,3)	50	(0,3)	**-7**	(0,4)
Paragvajus	49	(0,2)	▽	51	(0,3)	46	(0,3)	**-4**	(0,4)
Rusija	44	(0,1)	▼	45	(0,2)	42	(0,2)	**-4**	(0,3)
Slovakija	48	(0,2)	▽	50	(0,3)	46	(0,3)	**-4**	(0,4)
Slovėnija	52	(0,2)	△	56	(0,2)	47	(0,4)	**-9**	(0,4)
Suomija	53	(0,2)	▲	58	(0,2)	48	(0,4)	**-10**	(0,4)
Švedija	55	(0,3)	▲	59	(0,2)	51	(0,4)	**-8**	(0,4)
Šveicarija	52	(0,3)	△	56	(0,3)	49	(0,4)	**-7**	(0,4)
Tailandas	44	(0,2)	▼	45	(0,2)	42	(0,2)	**-3**	(0,3)
Taivanas	55	(0,2)	▲	59	(0,2)	52	(0,2)	**-6**	(0,3)
ICCS vidurkis	50	(0,0)		53	(0,0)	47	(0,1)	-6	(0,1)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:									
Honkongas	47	(0,2)		47	(0,3)	48	(0,3)	**1**	(0,4)
Nyderlandai	49	(0,4)		48	(0,5)	49	(0,5)	1	(0,6)

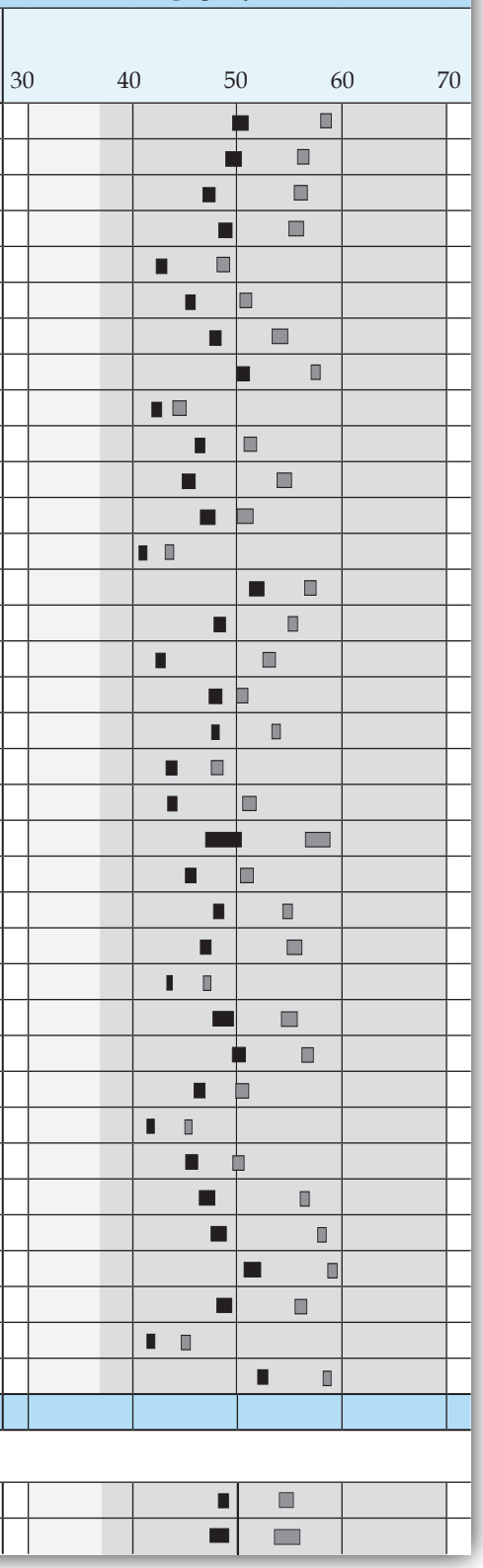

* *Statistiškai reikšmingi skirtumai tarp lyčių yra paryškinti.*

Nacionalinis vidurkis:

▲ – daugiau nei 3 taškais aukštesnis už ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnis už ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnis už ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 3 taškais žemesnis už ICCS vidurkį

Merginų vidurkis+/- pasikliautinasis intervalas

Vaikinų vidurkis+/- pasikliautinasis intervalas

Vidutiniškai yra didesnė nei 50% tikimybė, kad mokiniai, kurių rezultatai patenka į tam tikra spalva pažymėtą intervalą, atsakydami į klausimus apie lyčių lygybę, gali:	
	nesutikti su teigiamais ir sutikti su neigiamais teiginiais;
	sutikti su teigiamais ir nesutikti su neigiamais teiginiais.

5.4 lentelė. *Mokinių, dalyvavusių visuomeninėje veikloje už mokyklos ribų, dalis procentais.*

Šalis	Mokinių, dalyvavusių tam tikroje veikloje, dalis procentais																							
	Dalyvavo su politine partija susijusiose jaunimo organizacijose			Dalyvavo aplinkosaugos organizacijose			Dalyvavo žmogaus teisių gynimo organizacijose			Dalyvavo savanorių grupėse, padedančiose vietos bendruomenei			Dalyvavo labdaros organizacijose, renkančiose lėšas socialinei paramai			Dalyvavo kultūrinėse organizacijose, puoselėjančiose tautiškumą			Dalyvavo jaunų žmonių grupėse, siekiančiose atkreipti visuomenės dėmesį į kokią nors problemą		
Airija	8	(0,6)	▽	10	(0,7)	▼	9	(0,7)	▽	50	(1,1)	▲	43	(1,3)	△	10	(0,7)	▽	20	(0,8)	▽
Anglija	15	(0,9)	△	18	(1,1)	▼	8	(0,7)	▽	39	(1,4)	△	46	(1,3)	△	12	(1,0)	▽	17	(1,0)	▼
Austrija	11	(0,6)		19	(0,9)	▼	13	(0,8)	▽	35	(1,2)		51	(1,6)	▲	14	(0,8)		33	(1,0)	△
Belgija (Flandrija)	5	(0,5)	▽	15	(0,9)	▼	7	(0,5)	▽	23	(0,9)	▼	60	(1,1)	▲	11	(0,6)	▽	17	(0,8)	▼
Bulgarija	9	(0,7)		41	(1,3)	▲	21	(1,0)	△	37	(1,3)	△	40	(1,6)		17	(1,0)	△	37	(1,3)	△
Čekija	4	(0,3)	▽	21	(1,2)	▽	9	(0,6)	▽	13	(0,7)	▼	29	(1,1)	▼	6	(0,4)	▽	19	(0,8)	▼
Čilė	9	(0,7)		31	(1,2)		16	(0,9)		40	(1,1)	△	40	(0,9)		10	(0,6)	▽	42	(0,9)	▲
Danija	4	(0,5)	▽	3	(0,3)	▼	3	(0,3)	▼	12	(0,7)	▼	36	(1,0)	▽	6	(0,5)	▽	13	(0,7)	▼
Dominikos Respublika	25	(0,9)	▲	58	(1,1)	▲	50	(1,1)	▲	70	(0,9)	▲	54	(1,0)	▲	33	(1,0)	▲	58	(1,1)	▲
Estija	9	(0,8)	▽	19	(1,0)	▼	8	(0,7)	▽	44	(1,3)	▲	15	(0,6)	▼	10	(0,7)	▽	30	(1,0)	
Graikija	8	(0,6)	▽	43	(1,6)	▲	17	(1,1)		21	(0,9)	▼	37	(1,2)		16	(0,8)	△	27	(1,2)	▽
Gvatemala	22	(1,0)	▲	55	(1,3)	▲	34	(1,4)	▲	64	(1,0)	▲	55	(1,4)	▲	28	(1,4)	▲	62	(1,4)	▲
Indonezija	14	(0,7)	△	61	(1,0)	▲	31	(1,2)	▲	40	(1,0)	△	50	(1,1)	▲	24	(0,9)	△	21	(0,8)	▽
Ispanija	5	(0,5)	▽	18	(0,8)	▼	14	(0,8)	▽	26	(0,9)	▽	32	(1,0)	▽	7	(0,5)	▽	22	(0,9)	▽
Italija	5	(0,4)	▽	26	(1,2)	▽	14	(0,7)	▽	23	(1,0)	▼	24	(0,9)	▼	11	(0,7)	▽	23	(1,0)	▽
Kipras	18	(0,7)	△	38	(1,0)	△	22	(0,9)	△	26	(1,0)	▽	53	(1,1)	▲	18	(0,7)	△	25	(0,9)	▽
Kolumbija	14	(0,6)	△	55	(1,1)	▲	36	(1,2)	▲	57	(0,8)	▲	41	(0,9)	△	17	(0,9)	△	45	(0,9)	▲
Korėja	4	(0,3)	▽	5	(0,3)	▼	2	(0,2)	▼	18	(0,7)	▼	8	(0,7)	▼	2	(0,2)	▼	10	(0,6)	▼
Latvija	9	(0,8)		33	(1,5)	△	13	(0,8)	▽	38	(1,2)	△	22	(1,3)	▼	14	(0,8)		38	(1,5)	△
Lenkija	4	(0,4)	▽	50	(1,3)	▲	17	(0,9)		36	(1,3)		47	(1,4)	△	15	(0,6)		27	(1,0)	▽
Lichtenšteinas	11	(1,6)		17	(2,2)	▼	14	(1,8)		26	(2,4)	▽	58	(2,7)	▲	11	(1,7)		35	(2,6)	△
LIETUVA	11	(0,6)		35	(1,3)	△	15	(0,8)		23	(0,9)	▼	31	(1,2)	▽	17	(0,9)	△	25	(0,9)	▽
Liuksemburgas	11	(0,4)		26	(0,7)	▽	17	(0,6)		28	(0,7)	▽	52	(0,9)	▲	14	(0,4)		35	(0,8)	△
Malta	14	(0,9)	△	23	(1,0)	▽	9	(0,7)	▽	36	(1,3)		28	(1,3)	▼	16	(0,9)		17	(1,0)	▼
Meksika	15	(0,7)	△	40	(1,1)	▲	25	(0,8)	△	46	(1,0)	▲	44	(1,1)	△	22	(0,9)	△	39	(0,9)	△
Naujoji Zelandija	13	(0,9)	△	21	(1,0)	▽	7	(0,6)	▽	40	(1,4)	△	47	(1,2)	△	23	(1,1)	△	14	(0,8)	▼

5.4 lentelė. *Mokinių, dalyvavusių visuomeninėje veikloje už mokyklos ribų, dalis procentais (tęsinys).*

Šalis	Mokinių, dalyvavusių tam tikroje veikloje, dalis procentais						
	Dalyvavo su politine partija susijusiose jaunimo organizacijose	Dalyvavo aplinkosaugos organizacijose	Dalyvavo žmogaus teisių gynimo organizacijose	Dalyvavo savanorių grupėse, padedančiose vietos bendruomenei	Dalyvavo labdaros organizacijose, renkančiose lėšas socialinei paramai	Dalyvavo kultūrinėse organizacijose, puoselėjančiose tautiškumą	Dalyvavo jaunų žmonių grupėse, siekiančiose atkreipti visuomenės dėmesį į kokią nors problemą
Norvegija	8 (0,6) ▽	13 (0,9) ▼	10 (0,7) ▽	20 (0,9) ▼	52 (1,1) ▲	12 (0,7) ▽	23 (0,7) ▽
Paragvajus	19 (1,0) △	49 (1,2) ▲	31 (1,2) ▲	69 (1,0) ▲	52 (1,0) ▲	22 (1,2) △	54 (1,0) ▲
Rusija	11 (0,8)	39 (1,6) △	23 (1,3) △	30 (1,5) ▽	28 (1,2) ▼	18 (1,0) △	62 (1,3) ▲
Slovakija	6 (0,6) ▽	19 (1,4) ▼	12 (1,0) ▽	27 (1,3) ▽	26 (1,7) ▼	9 (1,0) ▽	24 (1,5) ▽
Slovėnija	6 (0,5) ▽	28 (1,3)	10 (0,6) ▽	24 (1,0) ▽	44 (1,2) △	13 (0,7) ▽	35 (1,0) △
Suomija	3 (0,3) ▽	9 (0,5) ▼	1 (0,2) ▼	14 (0,6) ▼	20 (0,9) ▼	2 (0,3) ▼	10 (0,6) ▼
Švedija	7 (0,5) ▽	8 (0,5) ▼	7 (0,5) ▽	14 (0,7) ▼	23 (1,0) ▼	6 (0,4) ▽	14 (0,6) ▼
Šveicarija	6 (0,7) ▽	21 (1,4) ▽	13 (1,0) ▽	26 (1,1) ▽	49 (1,4) △	8 (0,8) ▽	23 (0,9) ▽
Tailandas	23 (1,1) ▲	71 (0,8) ▲	39 (1,0) ▲	57 (1,0) ▲	56 (1,0) ▲	38 (1,2) ▲	59 (1,0) ▲
Taivanas	4 (0,3) ▽	9 (0,5) ▼	3 (0,3) ▼	20 (0,7) ▼	17 (0,7) ▼	10 (0,6) ▽	6 (0,4) ▼
ICCS vidurkis	10 (0,1)	29 (0,2)	16 (0,1)	34 (0,2)	39 (0,2)	14 (0,1)	29 (0,2)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:							
Honkongas	8 (0,6)	29 (1,3)	6 (0,6)	33 (1,4)	34 (1,4)	8 (0,6)	9 (0,6)
Nyderlandai	6 (1,3)	14 (1,6)	7 (0,8)	24 (2,3)	60 (2,6)	7 (1,6)	10 (0,9)

Nacionalinė dalis procentais:

▲ – daugiau nei 10 procentų aukštesnė už ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnė už ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnė už ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 10 procentų žemesnė už ICCS vidurkį

5.5 lentelė. *Mokinių, dalyvavusių visuomeninėje mokyklos veikloje, dalis procentais.*

Šalis	Mokinių, dalyvavusių tam tikroje veikloje, dalis procentais																	
	Ne pamokų metu savanoriškai dalyvavo mokykloje vykstančiuose muzikos ar dramos užsiėmimuose			Aktyviai dalyvavo debatuose			Balsavo už klasės atstovą arba balsavo rinkimuose į Mokinių tarybą ar parlamentą			Dalyvavo priimant sprendimus dėl mokyklos reikalų			Dalyvavo diskusijose per visuotinį mokyklos mokinių susirinkimą			Buvo kandidatu į klasės atstovus Mokinių taryboje arba parlamente		
Airija	58	(1,2)	▽	66	(1,3)	▲	76	(2,2)		38	(1,3)		28	(1,1)	▼	25	(0,9)	▼
Anglija	62	(1,3)		48	(1,5)	△	79	(1,2)	△	55	(1,5)	▲	37	(1,4)	▽	40	(1,2)	
Austrija	52	(1,4)	▽	25	(1,1)	▼	81	(0,9)	△	30	(1,2)	▼	38	(1,1)	▽	57	(1,1)	▲
Belgija (Flandrija)	47	(1,8)	▼	31	(1,2)	▼	68	(2,0)	▽	36	(1,3)	▽	24	(0,9)	▼	34	(1,2)	▽
Bulgarija	66	(1,2)	△	52	(1,4)	△	52	(1,9)	▼	31	(1,2)	▽	40	(1,2)	▽	34	(1,1)	▽
Čekija	52	(1,2)	▽	54	(1,0)	△	74	(1,9)		21	(0,9)	▼	29	(0,9)	▼	31	(1,0)	▼
Čilė	70	(1,0)	△	49	(1,7)	△	89	(0,7)	▲	39	(1,1)		35	(1,0)	▽	47	(1,0)	△
Danija	43	(1,4)	▼	57	(1,2)	▲	73	(1,1)	▽	44	(1,0)	△	20	(0,8)	▼	49	(1,0)	△
Dominikos Respublika	62	(1,3)		66	(1,5)	▲	61	(1,5)	▼	59	(1,1)	▲	49	(1,2)	△	58	(1,2)	▲
Estija	73	(1,2)	▲	36	(1,2)	▽	75	(1,8)		24	(1,2)	▼	25	(1,3)	▼	32	(1,5)	▼
Graikija	61	(1,4)		40	(1,1)	▽	85	(1,0)	△	57	(1,1)	▲	74	(1,4)	▲	68	(1,5)	▲
Gvatemala	76	(1,0)	▲	56	(2,0)	▲	94	(0,8)	▲	63	(1,0)	▲	51	(1,2)	△	56	(1,2)	▲
Indonezija	55	(1,4)	▽	41	(1,2)	▽	72	(1,4)	▽	57	(1,3)	▲	85	(1,0)	▲	26	(1,0)	▼
Ispanija	65	(1,0)	△	50	(1,5)	△	87	(1,0)	▲	48	(1,2)	△	38	(1,3)	▽	55	(1,2)	▲
Italija	67	(1,1)	△	50	(1,3)	△	49	(2,3)	▼	34	(1,5)	▽	24	(1,5)	▼	21	(1,3)	▼
Kipras	69	(0,9)	△	55	(0,9)	▲	71	(0,8)	▽	35	(1,2)	▽	39	(0,9)	▽	67	(1,0)	▲
Kolumbija	71	(0,9)	▲	49	(1,3)	△	90	(0,5)	▲	57	(0,9)	▲	41	(0,9)	▽	44	(0,8)	△
Korėja	23	(0,7)	▼	33	(0,9)	▼	76	(0,7)		33	(0,9)	▽	26	(0,6)	▼	33	(0,7)	▽
Latvija	77	(1,2)	▲	55	(1,6)	▲	67	(2,5)	▽	31	(1,3)	▽	31	(1,5)	▼	39	(1,6)	
Lenkija	60	(1,3)		32	(1,2)	▼	95	(0,5)	▲	57	(1,1)	▲	67	(1,1)	▲	59	(0,9)	▲
Lichtenšteinas	48	(2,9)	▼	54	(2,6)	△	74	(2,5)		27	(2,6)	▼	42	(2,5)		49	(2,5)	△
LIETUVA	63	(1,1)	△	23	(0,9)	▼	84	(0,9)	△	35	(1,1)	▽	38	(1,2)	▽	30	(1,1)	▼
Liuksemburgas	46	(0,7)	▼	19	(0,6)	▼	63	(0,8)	▼	25	(0,6)	▼	31	(0,7)	▼	36	(0,8)	▽
Malta	70	(1,3)	△	30	(1,1)	▼	62	(1,2)	▼	29	(1,0)	▼	*			24	(0,9)	▼
Meksika	59	(0,8)		48	(1,1)	△	74	(0,9)	▽	54	(0,9)	▲	41	(1,0)	▽	36	(0,7)	▽

5.5 lentelė. *Mokinių, dalyvavusių visuomeninėje mokyklos veikloje, dalis procentais (tęsinys).*

Šalis	Mokinių, dalyvavusių tam tikroje veikloje, dalis procentais					
	Ne pamokų metu savanoriškai dalyvavo mokykloje vykstančiuose muzikos ar dramos užsiėmimuose	Aktyviai dalyvavo debatuose	Balsavo už klasės atstovą arba balsavo rinkimuose į Mokinių tarybą ar parlamentą	Dalyvavo priimant sprendimus dėl mokyklos reikalų	Dalyvavo diskusijose per visuotinį mokyklos mokinių susirinkimą	Buvo kandidatu į klasės atstovus Mokinių taryboje arba parlamente
Naujoji Zelandija	64 (1,2) △	42 (1,4)	75 (1,4)	48 (1,3) △	43 (1,1)	38 (1,1) ▽
Norvegija	61 (1,3)	62 (1,3) ▲	90 (0,8) ▲	58 (1,6) ▲	52 (1,3) △	62 (1,0) ▲
Paragvajus	73 (0,9) ▲	39 (1,3) ▽	87 (1,0) ▲	56 (1,2) ▲	54 (1,4) ▲	58 (1,3) ▲
Rusija	67 (1,0) △	34 (1,2) ▼	76 (1,4)	32 (1,2) ▽	45 (1,1)	28 (1,1) ▼
Slovakija	60 (1,2)	49 (1,5) △	73 (2,3)	28 (1,2) ▼	81 (1,0) ▲	43 (1,5)
Slovėnija	65 (1,3) △	41 (1,2) ▽	84 (0,8) △	28 (1,2) ▼	35 (1,4) ▽	59 (1,1) ▲
Suomija	61 (1,2)	59 (1,2) ▲	83 (1,3) △	15 (0,7) ▼	23 (1,0) ▼	35 (1,4) ▽
Švedija	59 (1,4)	42 (1,6)	85 (0,9) △	54 (1,1) ▲	53 (1,1) △	40 (1,0)
Šveicarija	56 (1,3) ▽	56 (1,5) ▲	60 (2,0) ▼	28 (1,3) ▼	40 (1,4) ▽	34 (1,4) ▽
Tailandas	64 (1,1) △	36 (1,3) ▽	79 (0,9) △	46 (1,1) △	52 (1,1) △	36 (1,0) ▽
Taivanas	56 (0,8) ▽	17 (0,8) ▼	67 (0,9) ▽	43 (0,7) △	84 (0,7) ▲	32 (0,9) ▽
ICCS vidurkis	61 (0,2)	44 (0,2)	76 (0,2)	40 (0,2)	43 (0,2)	42 (0,2)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:						
Honkongas	70 (1,4)	35 (1,3)	74 (1,5)	28 (1,3)	34 (1,2)	32 (1,3)
Nyderlandai	47 (2,1)	20 (2,8)	52 (4,5)	27 (2,5)	11 (0,9)	22 (2,5)

* – duomenų nėra.

Nacionalinė dalis procentais:

▲ – daugiau nei 10 procentų didesnė už ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnė už ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnė už ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 10 procentų mažesnė už ICCS vidurkį

5.6 lentelė. *Mokinių domėjimosi politinėmis ir socialinėmis aktualijomis indeksas (bendri rezultatai ir rezultatai pagal lytį).*

Šalis	Mokinių domėjimosi politinėmis ir socialinėmis aktualijomis indekso rezultatai pagal lytį								
	Visi mokiniai			Merginos		Vaikinai		Skirtumas (vaikinai-merginos)*	
Airija	50	(0,2)	▽	50	(0,3)	49	(0,3)	**-1**	(0,4)
Anglija	49	(0,3)	▽	49	(0,4)	49	(0,4)	-1	(0,6)
Austrija	52	(0,2)	△	51	(0,3)	53	(0,3)	**2**	(0,4)
Belgija (Flandrija)	45	(0,3)	▼	45	(0,4)	45	(0,4)	0	(0,5)
Bulgarija	49	(0,2)	▽	49	(0,3)	49	(0,3)	0	(0,3)
Čekija	47	(0,2)	▽	48	(0,3)	47	(0,2)	**-1**	(0,3)
Čilė	51	(0,2)	△	52	(0,2)	51	(0,3)	**-1**	(0,3)
Danija	48	(0,3)	▽	48	(0,3)	47	(0,3)	**-1**	(0,4)
Dominikos Respublika	57	(0,2)	▲	56	(0,3)	57	(0,3)	1	(0,3)
Estija	50	(0,2)		51	(0,3)	50	(0,3)	0	(0,3)
Graikija	50	(0,2)		50	(0,3)	50	(0,3)	0	(0,4)
Gvatemala	55	(0,2)	▲	55	(0,2)	54	(0,3)	**-1**	(0,3)
Indonezija	55	(0,2)	▲	55	(0,2)	55	(0,2)	0	(0,2)
Ispanija	49	(0,2)	▽	50	(0,3)	49	(0,2)	-1	(0,4)
Italija	53	(0,2)	△	53	(0,3)	53	(0,3)	0	(0,3)
Kipras	47	(0,3)	▽	46	(0,3)	48	(0,4)	**3**	(0,4)
Kolumbija	52	(0,2)	△	52	(0,2)	52	(0,2)	0	(0,3)
Korėja	50	(0,2)		50	(0,2)	50	(0,2)	0	(0,3)
Latvija	51	(0,2)	△	51	(0,3)	51	(0,3)	0	(0,4)
Lenkija	50	(0,2)	▽	49	(0,3)	50	(0,3)	1	(0,4)
Lichtenšteinas	50	(0,5)		50	(0,6)	50	(0,8)	1	(1,0)
LIETUVA	51	(0,2)	△	52	(0,2)	50	(0,3)	**-2**	(0,4)
Liuksemburgas	50	(0,2)	▽	49	(0,2)	50	(0,3)	**1**	(0,3)
Malta	48	(0,3)	▽	48	(0,3)	49	(0,6)	**1**	(0,6)
Meksika	52	(0,2)	△	52	(0,2)	52	(0,2)	0	(0,3)
Naujoji Zelandija	50	(0,3)		50	(0,4)	49	(0,4)	-1	(0,6)
Norvegija	47	(0,3)	▼	47	(0,3)	46	(0,3)	-1	(0,4)
Paragvajus	52	(0,2)	△	52	(0,3)	53	(0,3)	**1**	(0,4)
Rusija	54	(0,2)	▲	53	(0,3)	54	(0,2)	0	(0,3)
Slovakija	47	(0,2)	▽	47	(0,3)	47	(0,3)	0	(0,4)
Slovėnija	45	(0,3)	▼	44	(0,3)	46	(0,4)	**2**	(0,5)
Suomija	46	(0,2)	▼	45	(0,2)	46	(0,3)	1	(0,4)
Švedija	45	(0,3)	▼	46	(0,4)	45	(0,5)	-1	(0,5)
Šveicarija	51	(0,2)	△	50	(0,3)	51	(0,3)	1	(0,4)
Tailandas	56	(0,1)	▲	56	(0,2)	56	(0,2)	0	(0,2)
Taivanas	47	(0,2)	▽	47	(0,2)	47	(0,3)	0	(0,3)
ICCS vidurkis	50	(0,0)		50	(0,1)	50	(0,1)	0	(0,1)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:									
Honkongas	52	(0,3)		52	(0,3)	52	(0,4)	0	(0,4)
Nyderlandai	46	(0,3)		46	(0,4)	46	(0,4)	-1	(0,5)

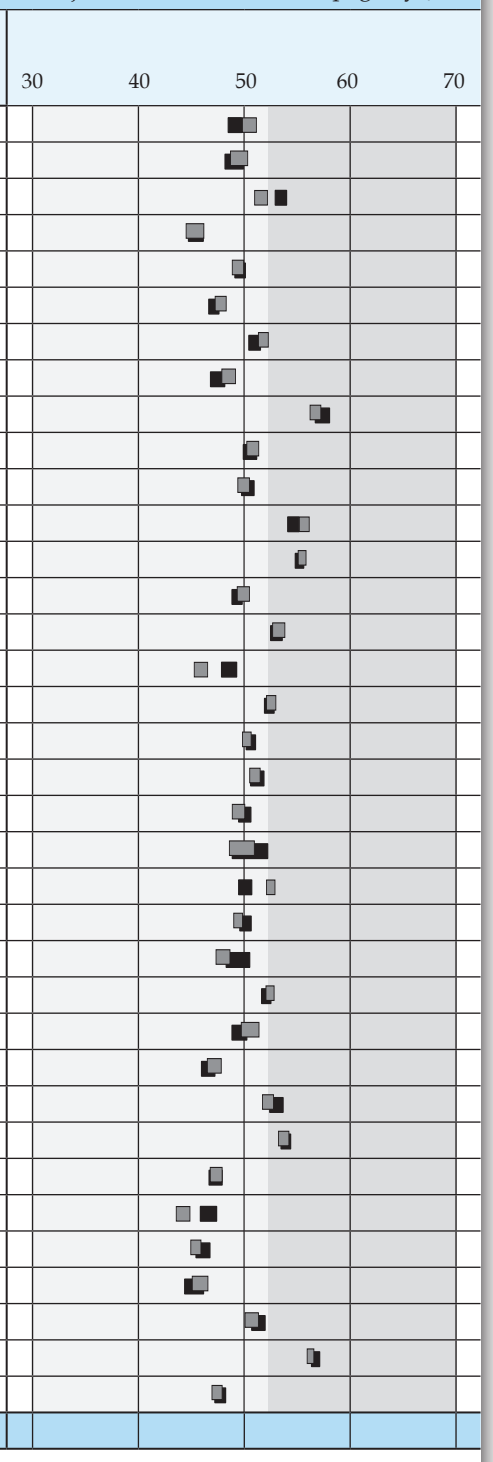

* *Statistiškai reikšmingi skirtumai tarp lyčių yra paryškinti.*

Nacionalinis vidurkis:

▲ – daugiau nei 3 taškais aukštesnis už ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnis už ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnis už ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 3 taškais žemesnis už ICCS vidurkį

Merginų vidurkis+/- pasikliautinasis intervalas

Vaikinų vidurkis+/- pasikliautinasis intervalas

Vidutiniškai yra didesnė nei 50% tikimybė, kad mokiniai, kurių rezultatai patenka į tam tikra spalva pažymėtą intervalą, atsakydami į klausimus apie domėjimasi politinėmis ir socialinėmis problemomis jomis:	
	mažai domisi arba visai nesidomi;
	šiek tiek arba labai domisi.

5.7 lentelė. *Mokinių, ketinančių balsuoti nacionaliniuose rinkimuose, dalis procentais.*

Šalis	Mokinių, kurie tikriausiai arba tikrai ketina balsuoti nacionaliniuose rinkimuose, dalis procentais			Pilietinių žinių taškų vidurkis mokinių, kurie per nacionalinius rinkimus ketina...						Domėjimosi politinėmis ir socialinėmis aktualijomis indekso rezultato vidurkis mokinių, kurie per nacionalinius rinkimus ketina...					
				tikriausiai arba tikrai nebalsuoti (A)		tikriausiai arba tikrai balsuoti (B)		Skirtumas (B-A)*		tikriausiai arba tikrai nebalsuoti (A)		tikriausiai arba tikrai balsuoti (B)		Skirtumas (B-A)*	
Airija	87	(0,7)	△	464	(5,9)	550	(4,2)	**85**	(5,8)	43	(0,6)	50	(0,3)	**8**	(0,7)
Anglija	72	(1,1)	▽	470	(4,0)	544	(4,9)	**74**	(5,4)	44	(0,4)	51	(0,3)	**7**	(0,5)
Austrija	82	(0,9)		452	(5,2)	516	(3,9)	**63**	(5,0)	47	(0,6)	54	(0,2)	**7**	(0,5)
Belgija (Flandrija)	72	(1,3)	▽	476	(4,8)	530	(4,6)	**54**	(4,1)	42	(0,4)	47	(0,4)	**5**	(0,6)
Bulgarija	69	(1,0)	▼	447	(5,5)	492	(5,5)	**45**	(5,5)	45	(0,4)	51	(0,2)	**6**	(0,4)
Čekija	50	(1,1)	▼	481	(2,1)	542	(3,0)	**61**	(3,3)	44	(0,2)	50	(0,2)	**6**	(0,3)
Čilė	76	(1,0)	▽	473	(4,3)	490	(3,6)	**16**	(3,6)	46	(0,3)	53	(0,2)	**7**	(0,3)
Danija	89	(0,6)	△	505	(5,4)	590	(3,5)	**85**	(5,7)	40	(0,6)	49	(0,3)	**9**	(0,6)
Dominikos Respublika	86	(0,9)	△	381	(3,9)	390	(2,9)	**10**	(4,2)	51	(0,8)	58	(0,2)	**7**	(0,9)
Estija	73	(1,3)	▽	487	(6,3)	542	(4,4)	**55**	(5,4)	47	(0,3)	52	(0,3)	**4**	(0,4)
Graikija	77	(1,1)	▽	446	(4,5)	491	(4,9)	**45**	(4,9)	46	(0,5)	51	(0,2)	**5**	(0,5)
Gvatemala	94	(0,4)	▲	410	(5,3)	442	(3,8)	**32**	(4,5)	51	(0,8)	55	(0,2)	**5**	(0,8)
Indonezija	92	(0,6)	▲	397	(3,8)	439	(3,3)	**42**	(4,0)	53	(0,4)	55	(0,2)	**2**	(0,4)
Ispanija	85	(0,8)	△	456	(5,8)	516	(3,9)	**60**	(5,1)	44	(0,6)	50	(0,2)	**6**	(0,6)
Italija	88	(0,6)	△	470	(5,6)	541	(3,1)	**72**	(4,8)	49	(0,5)	53	(0,2)	**4**	(0,5)
Kipras	75	(0,8)	▽	420	(4,3)	472	(2,7)	**51**	(4,9)	43	(0,5)	49	(0,3)	**6**	(0,5)
Kolumbija	90	(0,5)	△	436	(4,1)	476	(2,7)	**40**	(3,8)	47	(0,4)	53	(0,2)	**6**	(0,5)
Korėja	87	(0,6)	△	506	(3,1)	574	(1,9)	**68**	(3,3)	45	(0,4)	51	(0,1)	**5**	(0,4)
Latvija	77	(1,2)	▽	455	(4,7)	490	(4,3)	**36**	(5,0)	47	(0,4)	52	(0,2)	**4**	(0,5)
Lenkija	77	(1,0)	▽	491	(6,2)	550	(4,3)	**59**	(4,9)	46	(0,5)	51	(0,2)	**5**	(0,5)
Lichtenšteinas	81	(2,0)		482	(13,0)	544	(4,5)	**62**	(15,1)	45	(1,2)	51	(0,5)	**6**	(1,2)
LIETUVA	88	(0,8)	△	455	(4,3)	513	(2,7)	**58**	(4,2)	46	(0,6)	52	(0,2)	**6**	(0,6)
Liuksemburgas	73	(0,7)	▽	435	(3,4)	493	(2,4)	**59**	(3,0)	45	(0,4)	51	(0,2)	**7**	(0,4)
Malta	86	(1,2)	△	428	(7,1)	506	(4,5)	**78**	(8,1)	42	(0,7)	49	(0,3)	**7**	(0,6)
Meksika	86	(0,6)	△	419	(3,6)	463	(2,9)	**44**	(3,8)	48	(0,4)	52	(0,2)	**4**	(0,4)
Naujoji Zelandija	84	(0,8)	△	452	(6,5)	535	(5,1)	**83**	(6,7)	43	(0,7)	51	(0,3)	**8**	(0,7)
Norvegija	83	(1,0)	△	451	(4,4)	535	(3,3)	**84**	(5,5)	41	(0,7)	48	(0,3)	**6**	(0,7)
Paragvajus	89	(0,9)	△	397	(5,8)	451	(3,5)	**54**	(6,5)	48	(0,8)	53	(0,2)	**5**	(0,8)
Rusija	85	(0,8)	△	470	(4,4)	514	(4,0)	**44**	(4,8)	49	(0,4)	54	(0,2)	**5**	(0,4)
Slovakija	75	(1,2)	▽	493	(4,7)	542	(4,7)	**49**	(4,8)	43	(0,5)	48	(0,2)	**5**	(0,5)
Slovėnija	81	(0,8)		471	(4,4)	528	(2,9)	**57**	(4,4)	42	(0,7)	46	(0,3)	**4**	(0,7)
Suomija	85	(0,7)	△	521	(4,4)	588	(2,4)	**67**	(4,5)	39	(0,5)	47	(0,2)	**8**	(0,5)
Švedija	85	(0,9)	△	477	(4,4)	551	(3,2)	**73**	(5,2)	39	(0,5)	46	(0,3)	**8**	(0,6)
Šveicarija	70	(1,4)	▼	500	(4,8)	547	(3,7)	**47**	(4,5)	48	(0,4)	52	(0,2)	**5**	(0,5)
Tailandas	88	(0,6)	△	415	(3,9)	458	(3,8)	**43**	(3,9)	54	(0,4)	56	(0,1)	**2**	(0,4)
Taivanas	82	(0,7)		503	(3,0)	572	(2,4)	**69**	(3,0)	42	(0,3)	49	(0,2)	**7**	(0,4)
ICCS vidurkis	81	(0,2)		458	(0,9)	514	(0,6)	**56**	(0,9)	45	(0,1)	51	(0,0)	**6**	(0,1)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:															
Honkongas	83	(1,0)		501	(8,4)	564	(5,3)	**63**	(6,8)	46	(0,6)	54	(0,3)	**7**	(0,7)
Nyderlandai	74	(2,3)		451	(6,0)	509	(9,3)	**58**	(9,0)	42	(0,5)	47	(0,4)	**5**	(0,7)

* *Statistiškai reikšmingi skirtumai yra paryškinti.*

Nacionalinė dalis procentais:

▲ – daugiau nei 10 procentų aukštesnė už ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnė už ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnė už ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 10 procentų žemesnė už ICCS vidurkį

5.8 lentelė. *Mokinių ketinimo ateityje dalyvauti politinėje veikloje indeksas (bendri rezultatai ir rezultatai pagal lytį).*

Šalis	Ketinimo dalyvauti politinėje veikloje indekso rezultatai pagal lytį								
	Visi mokiniai		Merginos		Vaikinai		Skirtumas (vaikinai-merginos)*		
Airija	50	(0,2)		50	(0,3)	50	(0,3)	0	(0,4)
Anglija	49	(0,2)	▽	49	(0,3)	50	(0,3)	0	(0,4)
Austrija	51	(0,2)	△	49	(0,3)	52	(0,3)	**3**	(0,4)
Belgija (Flandrija)	45	(0,2)	▼	45	(0,3)	45	(0,3)	1	(0,4)
Bulgarija	49	(0,3)	▽	48	(0,3)	49	(0,4)	1	(0,5)
Čekija	45	(0,2)	▼	45	(0,2)	45	(0,3)	0	(0,3)
Čilė	49	(0,2)	▽	48	(0,3)	49	(0,3)	**1**	(0,4)
Danija	50	(0,1)		50	(0,2)	50	(0,2)	0	(0,3)
Dominikos Respublika	57	(0,4)	▲	56	(0,4)	59	(0,4)	**3**	(0,4)
Estija	48	(0,2)	▽	48	(0,3)	49	(0,3)	**1**	(0,4)
Graikija	50	(0,2)		50	(0,3)	51	(0,3)	**2**	(0,3)
Gvatemala	52	(0,3)	△	52	(0,4)	53	(0,4)	1	(0,5)
Indonezija	56	(0,2)	▲	55	(0,3)	57	(0,3)	**2**	(0,3)
Ispanija	49	(0,2)	▽	49	(0,2)	50	(0,3)	1	(0,3)
Italija	49	(0,2)	▽	48	(0,3)	51	(0,3)	**2**	(0,4)
Kipras	51	(0,2)	△	49	(0,3)	53	(0,3)	**3**	(0,4)
Kolumbija	53	(0,3)	▲	53	(0,3)	54	(0,4)	**1**	(0,3)
Korėja	46	(0,1)	▼	46	(0,2)	47	(0,2)	**1**	(0,3)
Latvija	51	(0,2)	△	50	(0,4)	52	(0,3)	**1**	(0,5)
Lenkija	48	(0,2)	▽	47	(0,2)	49	(0,4)	**2**	(0,4)
Lichtenšteinas	51	(0,5)	△	50	(0,6)	52	(0,7)	**2**	(0,9)
LIETUVA	49	(0,2)	▽	48	(0,3)	50	(0,3)	**2**	(0,4)
Liuksemburgas	51	(0,2)	△	50	(0,2)	51	(0,3)	**1**	(0,3)
Malta	48	(0,4)	▽	47	(0,4)	50	(0,6)	**4**	(0,7)
Meksika	54	(0,2)	▲	53	(0,3)	56	(0,3)	**2**	(0,3)
Naujoji Zelandija	49	(0,2)	▽	49	(0,3)	49	(0,3)	0	(0,5)
Norvegija	49	(0,2)	▽	49	(0,2)	49	(0,3)	0	(0,4)
Paragvajus	55	(0,3)	▲	54	(0,3)	56	(0,4)	**2**	(0,5)
Rusija	52	(0,2)	△	51	(0,3)	52	(0,3)	**1**	(0,4)
Slovakija	48	(0,2)	▽	47	(0,2)	48	(0,3)	**1**	(0,3)
Slovėnija	48	(0,2)	▽	47	(0,3)	50	(0,3)	**3**	(0,4)
Suomija	48	(0,1)	▽	47	(0,2)	48	(0,2)	0	(0,3)
Švedija	50	(0,2)	▽	50	(0,3)	50	(0,3)	0	(0,3)
Šveicarija	49	(0,2)	▽	48	(0,3)	50	(0,3)	**2**	(0,4)
Tailandas	55	(0,2)	▲	54	(0,3)	57	(0,3)	**3**	(0,4)
Taivanas	47	(0,1)	▽	46	(0,2)	49	(0,2)	**3**	(0,3)
ICCS vidurkis	50	(0,0)		49	(0,0)	51	(0,1)	1	(0,1)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:									
Honkongas	47	(0,2)		47	(0,3)	48	(0,3)	**1**	(0,4)
Nyderlandai	49	(0,4)		48	(0,5)	49	(0,5)	1	(0,6)

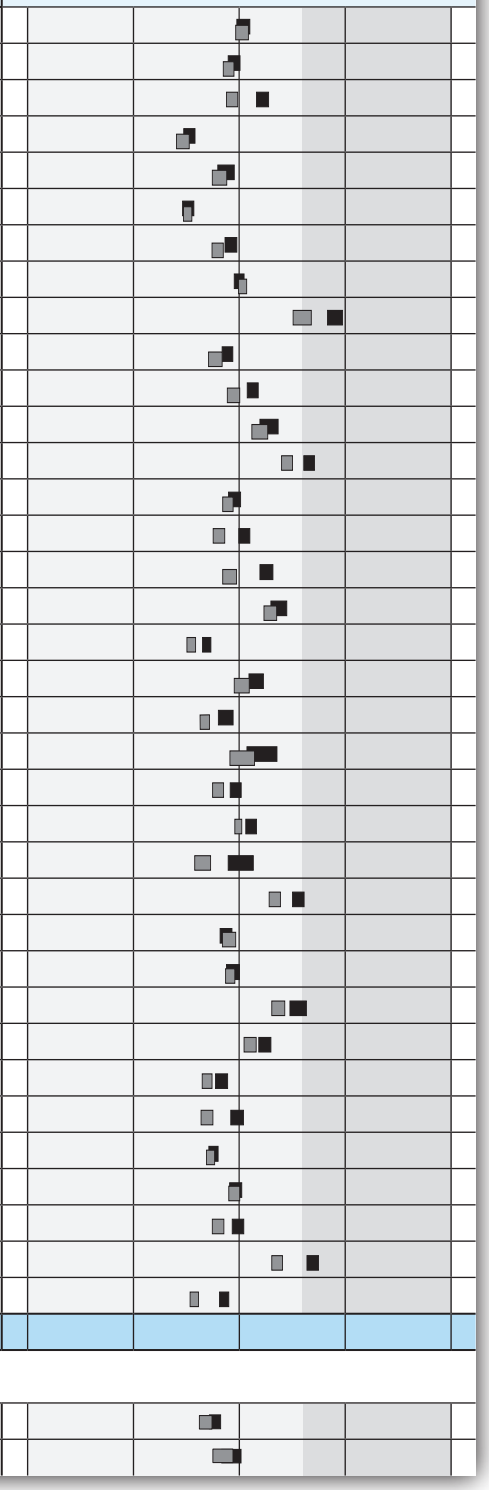

* *Statistiškai reikšmingi skirtumai tarp lyčių yra paryškinti.*

Nacionalinis vidurkis:

▲ – daugiau nei 3 taškais aukštesnis už ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnis už ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnis už ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 3 taškais žemesnis už ICCS vidurkį

Merginų vidurkis+/- pasikliautinasis intervalas

Vaikinų vidurkis+/- pasikliautinasis intervalas

Vidutiniškai yra didesnė nei 50% tikimybė, kad mokiniai, kurių rezultatai patenka į tam tikra spalva pažymėtą intervalą, suaugę ketina:	
	tikrai arba tikriausiai aktyviai nedalyvauti politiniame gyvenime;
	tikrai arba tikriausiai aktyviai dalyvauti politiniame gyvenime.

6 MOKYKLŲ IR BENDRUOMENIŲ VAIDMUO

Pilietinio ugdymo procesui ženklią įtaką turi mokyklos atmosfera, mokymo ir mokymosi metodai, bendradarbiavimas su vietos bendruomene. ICCS tyrimo metu buvo aiškinamasi, kokius pagrindinius pilietinio ugdymo tikslus įvardija pačios mokyklos ir mokytojai, taip pat kaip pastarieji skatina mokinius dalyvauti vietinės bendruomenės veikloje. Savo ruožtu mokinių teirautasi, kaip jie vertina atmosferą klasėje.

Pilietinio ugdymo tikslai bei įgyvendinimas

Pilietinis ugdymas mokyklų direktorių akimis

ICCS mokyklos klausimyne buvo klausimų apie tai, kaip pilietinis ugdymas bei pilietiškumas yra diegiami mokykloje, kaip mokyklos direktoriai vertina pilietinio ugdymo tikslus, kam paskirta atsakomybė už pilietinio ugdymo organizavimą mokyklose. Direktorių prašyta įvardyti, kaip jų mokykloje diegiamas pilietinis ugdymas:

- kaip atskiras dalykas, dėstomas pilietinės visuomenės pagrindų mokytojų;
- kaip dalykas, kurį dėsto humanitarinių ir socialinių mokslų mokytojai;
- kaip dalykas, integruotas į visas mokyklines disciplinas;
- kaip popamokinės veiklos dalis;
- kaip visos mokykloje sukauptos patirties rezultatas;
- nėra laikomas mokyklinės programos dalimi.

Beveik visose ICCS šalyse dauguma dalyvavusių mokinių lankė mokyklas, kurių direktoriai teigė, jog jų mokyklose pilietinis ugdymas traktuojamas kaip dalis mokyklos švietimo tikslų ir laikomas visos mokykloje sukauptos patirties rezultatu (t.y. susijęs ir su mokymo užsiėmimais, ir su dalyvavimu mokyklos gyvenime bei santykiais tiek klasėje, tiek mokykloje apskritai).

Pilietinis ugdymas mokytojų akimis

Greta visos mokyklos tikslų taip pat labai svarbu išsiaiškinti ir tai, kaip pilietinį ugdymą traktuoja ir kokius jo tikslus įvardija mokytojai (žr. 6.1 lentelę). Mokytojai perteikia žinias ir gebėjimus, būtinus pilietinėms pareigoms aktyviai ir sąmoningai atlikti bei atvirumui aplinkai ir demokratinėms vertybėms formuoti, todėl tyrime buvo pakviesti dalyvauti visi aštuntos klasės mokiniams dėstantys mokytojai.

ICCS mokytojų klausimyne buvo klausimų, kuriais teiraujamasi, kaip mokytojai suvokia pilietinį ugdymą ir pilietiškumą, kokius tikslus jam priskiria ir kaip prisideda prie pilietiškumo vystymo mokykloje.

Iš keliolikos pateiktų tikslų mokytojų prašyta pasirinkti tris svarbiausius pilietinio ugdymo tikslus. Daugiausia mokytojų pasirinko tikslus, susijusius su žinių bei įgūdžių vystymu. Šių tikslų pavyzdžiai būtų tokie: „supažindinti su politinėmis, socialinėmis ir pilietinėmis institucijomis“, „supažindinti su piliečių teisėmis ir pareigomis“ ir „išmokyti pagrįsti ir apginti savo požiūrį“. Tarp tikslų, susijusių su mokinių atsakomybės ugdymu, daugelio šalių mokytojai kaip svarbų pilietinio ugdymo tikslą minėjo mokymą gerbti ir tausoti aplinką.

Žvelgiant į Lietuvos rezultatus, galima pastebėti, kad didžiausia mūsų šalies mokytojų dalis teigė, jog vienas svarbiausių pilietinio ugdymo tikslų yra mokymas kritiškai ir nepriklausomai mąstyti (57 proc.). Trimis procentais mažiau mokytojų paminėjo žinių apie piliečių teises

ir pareigas diegimą, 49 proc. – pagarbos aplinkai bei jos tausojimo skatinimą. Taigi šios tendencijos daugmaž sutampa su tarptautinėmis tendencijomis, išskyrus tai, jog esame viena iš keturių šalių, kuriose mažiausia dalis mokytojų teigė pilietinio ugdymo tikslu matą supažindinimą su politinėmis, socialinėmis ir pilietinėmis institucijomis.

Apibendrinant galima pasakyti, jog apskritai nedidelė dalis mokytojų minėjo pilietinio ugdymo tikslus, susijusius su aktyvaus dalyvavimo skatinimu. Deja, tokia yra ir tarptautinė, ir mūsų šalyje vyraujanti tendencija.

Mokinių dalyvavimas vietinėje bendruomenėje

Greta formalaus ugdymo ne mažiau svarbus yra mokinių kompetencijų ir įgūdžių lavinimas per praktinę veiklą. Todėl mokytojų teirautasi, ar jie dalyvavo bendroje veikloje su aštuntų klasių mokiniais (žr. 6.2 lentelę).

Tyrimo rezultatai rodo, kad beveik visose šalyse dauguma mokytojų teigė su savo mokomais aštuntokais dalyvavę tokiose kultūrinėse veiklose kaip teatras, muzika arba kinas, taip pat nurodė, kad dalyvavo sportiniuose renginiuose (išskyrus Čilę ir Kiprą). Dalyvavimas nacionalinėse kampanijose, susijusiose su įvairiomis aktualijomis (pvz., pasaulinė AIDS diena, „Diena be tabako“ ir pan.), bei veiklose, susijusiose su aplinkosauga, taip pat pasirodė pakankamai paplitęs. Lietuva šiuo atveju neatsilieka nuo tarptautinių tendencijų (t.y. daugiausia mokytojų su savo mokiniais dalyvauja kultūriniuose bei sporto renginiuose), tačiau kalbant apie kitokio tipo veiklas mūsų rezultatai kiek skiriasi – gerokai daugiau mūsų mokytojų su savo mokomais aštuntokais dalyvauja daugiakultūrinėse ir tarpkultūrinėse veiklose vietinėje bendruomenėje (50 proc., ICCS vidurkis – 36 proc.), taip pat švietėjiškose kampanijose (pvz., pasaulinė AIDS diena; 65 proc., ICCS vidurkis – 49 proc.) bei veiklose, susijusiose su vietos bendruomenės objektų tvarkymo darbais (54 proc., ICCS vidurkis – 32 proc.). Taigi, žiūrint į tarptautinius rodiklius, mūsų mokytojai kur kas aktyviau dalyvauja įvairiose veiklose nei dauguma tyrime dalyvavusių kitų šalių mokytojų. Nepaisant to, mums vis dėlto reikėtų nemažai pasistengti norint pasivyti Tailando mokytojus, kurie 7 iš 8 nurodytų veiklų dalyvauja didesniu kaip 70 proc. aktyvumu, o 4 iš jų aktyvumas viršijo net 90 proc.

Klasės atmosferos vertinimas mokinių akimis

Prie pilietino ugdymo proceso efektyvumui įtakos turinčių veiksnių taip pat priskiriama ir klasės atmosfera. Ji gali būti draugiška ar šalta, skatinti tarpusavio pasitikėjimą, bendrystę ar individualizmą. ICCS tyrimo metu buvo domimasi klasėje vykstančių diskusijų atvirumo lygmeniu, nes šis klasės gyvenime atsispindintis pilietinio ugdymo aspektas yra glaudžiai susijęs su asmens galimybėmis laisvai reikšti ir ginti savo nuomonę, gebėjimu priimti ir apsvarstyti kitų mintis. Mokinių klausimynuose teirautasi, kaip dažnai įprastose pamokose diskutuojant apie politines bei socialines aktualijas vyksta šie dalykai:

- mokiniai gali atvirai nesutikti su mokytojais;
- mokytojai skatina mokinius susidaryti savo nuomonę;
- mokytojai skatina mokinius pareikšti savo nuomonę;
- mokiniai klasėje aptaria aktualius politinius įvykius;
- mokiniai klasėje išreiškia savo nuomonę, net jei ji nesutampa su kitų mokinių nuomone;
- mokytojai skatina mokinius diskutuoti su skirtingą nuomonę turinčiais žmonėmis;
- aiškindami kokią nors temą, mokytojai pristato kelis požiūrius į ją.

Pasak mokinių atsakymų, dauguma šių dalykų nutinka tik „per kai kurias pamokas". Dalis mokinių, teigusių, jog šie dalykai vyksta „per daugumą pamokų", svyruoja nuo 11 proc. („mokiniai klasėje aptaria aktualius politinius įvykius") iki 52 proc. („mokytojai skatina mokinius pareikšti savo nuomonę"). Atviriausios diskusijos vyksta Danijos, Anglijos, Indonezijos, Italijos, Gvatemalos ir Naujosios Zelandijos mokyklų klasėse, o rečiausiai minėti dalykai nutinka Maltoje ir Pietų Korėjoje – pastaroji ypač ryškiai atitrūkusi nuo kitų dalyvių.

Lietuvoje šiuo atveju situacija atitinka ICCS šalių vidurkį, taigi mūsų mokiniai taip pat gali džiaugtis pakankamai atvira ir diskusijoms palankia klasės atmosfera.

Įdomu, kad skirtingų lyčių mokiniai klasės atmosferą vertino nevienodai. Merginų, vertinusių atmosferą kaip atvirą diskusijoms, buvo daugiau nei vaikinų (žr. 6.3 lentelę). Vidutiniškai ICCS šalyse tarp merginių ir vaikinų pastebėtas 3 taškų skirtumas. Lietuva vėlgi nėra išimtis – mūsų šalyje šis skirtumas siekia 4 taškus.

6.1 lentelė. *Mokytojų išskiriami svarbiausieji pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tikslai.*

Šalis	Mokytojų, laikančių šiuos pilietinio ugdymo tikslus svarbiausiais, dalis procentais				
	Supažindinti su politinėmis, socialinėmis ir pilietinėmis institucijomis	Išmokyti gerbti ir tausoti aplinką	Išmokyti pagrįsti ir apginti savo požiūrį	Ugdyti gebėjimus ir kompetencijas, reikalingus konfliktams spręsti	Supažindinti su piliečių teisėmis ir pareigomis
Airija	42 (1,5)	39 (1,4)	13 (0,9)	22 (1,1)	56 (1,3)
Bulgarija	28 (2,0)	43 (1,6)	36 (1,7)	30 (1,8)	61 (1,4)
Čekija	36 (1,7)	37 (1,3)	36 (1,3)	44 (1,7)	57 (1,3)
Čilė	27 (1,7)	32 (1,8)	21 (1,4)	58 (1,4)	59 (1,6)
Dominikos Respublika	54 (3,9)	42 (2,4)	11 (1,8)	42 (2,5)	72 (2,3)
Estija	46 (1,6)	30 (1,6)	23 (1,2)	30 (1,5)	71 (1,3)
Gvatemala	36 (2,5)	41 (1,9)	17 (1,4)	37 (2,4)	69 (2,5)
Indonezija	57 (2,2)	22 (1,6)	5 (0,6)	42 (2,6)	75 (1,7)
Ispanija	17 (1,0)	32 (1,3)	22 (1,1)	57 (1,5)	61 (1,3)
Italija	50 (1,1)	38 (1,1)	12 (0,7)	21 (1,0)	78 (1,0)
Kipras	41 (1,8)	34 (1,8)	34 (1,8)	23 (1,5)	45 (1,7)
Kolumbija	34 (1,9)	40 (1,7)	9 (1,0)	73 (1,6)	59 (1,7)
Korėja	42 (1,3)	33 (1,1)	27 (1,1)	50 (1,8)	65 (1,9)
Latvija	27 (2,0)	35 (2,0)	38 (1,7)	27 (1,7)	52 (1,7)
Lenkija	24 (1,3)	29 (1,1)	22 (1,0)	36 (1,4)	53 (1,3)
Lichtenšteinas	31 (4,6)	35 (5,5)	20 (4,1)	58 (5,3)	19 (3,8)
LIETUVA	17 (1,1)	49 (1,5)	25 (1,2)	34 (1,4)	54 (1,4)
Malta	20 (1,6)	58 (1,8)	18 (1,6)	32 (1,8)	60 (1,8)
Meksika	25 (1,4)	47 (1,7)	14 (1,2)	58 (2,0)	66 (1,6)
Paragvajus	38 (3,0)	47 (2,4)	10 (1,4)	43 (2,9)	69 (2,0)
Rusija	16 (1,1)	52 (1,4)	33 (1,4)	34 (1,2)	76 (0,9)
Slovakija	38 (1,4)	50 (1,5)	18 (1,0)	43 (1,4)	63 (1,5)
Slovėnija	24 (1,0)	55 (1,0)	31 (0,9)	40 (1,0)	49 (1,1)
Suomija	27 (1,1)	61 (1,0)	14 (0,7)	44 (1,1)	37 (1,0)
Švedija	16 (1,1)	37 (1,3)	24 (1,2)	30 (1,2)	62 (1,6)
Tailandas	57 (2,0)	33 (1,5)	10 (1,4)	30 (1,9)	78 (1,9)
Taivanas	28 (1,1)	59 (1,3)	4 (0,4)	63 (1,1)	53 (1,2)
ICCS vidurkis	33 (0,4)	41 (0,4)	20 (0,3)	41 (0,4)	60 (0,3)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:					
Anglija	27 (1,3)	35 (1,5)	13 (0,9)	31 (1,5)	50 (1,4)
Austrija	25 (2,0)	27 (1,5)	38 (1,5)	46 (1,9)	17 (1,9)
Belgija (Flandrija)	17 (1,1)	58 (1,4)	46 (1,5)	59 (1,2)	25 (1,2)
Danija	48 (1,6)	22 (1,7)	20 (1,7)	51 (1,7)	32 (1,9)
Honkongas	45 (1,4)	48 (1,7)	8 (0,7)	15 (1,1)	64 (1,1)
Liuksemburgas	46 (4,1)	33 (3,5)	22 (2,8)	36 (3,8)	57 (4,0)
Naujoji Zelandija	19 (1,4)	50 (2,0)	12 (1,0)	34 (1,4)	38 (1,5)
Šveicarija	33 (1,8)	43 (2,2)	28 (1,8)	48 (1,6)	32 (1,9)

6.1 lentelė. *Mokytojų išskiriami svarbiausieji pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tikslai (tęsinys).*

Šalis	Mokytojų, laikančių šiuos pilietinio ugdymo tikslus svarbiausiais, dalis procentais				
	Sudaryti galimybes mokiniams aktyviai dalyvauti vietos bendruomenės veikloje	Išmokyti kritiškai ir nepriklausomai mąstyti	Sudaryti galimybes mokiniams atyviai dalyvauti mokyklos gyvenime	Prisidėti prie efektyvių kovos prieš rasizmą ir ksenofobiją strategijų plėtros	Skatinti ateityje aktyviai dalyvauti politikoje
Airija	40 (1,3)	49 (1,6)	19 (1,0)	12 (1,0)	7 (0,7)
Bulgarija	11 (1,4)	55 (1,9)	28 (1,6)	4 (0,8)	3 (0,5)
Čekija	19 (1,0)	45 (1,6)	9 (0,9)	12 (0,9)	2 (0,4)
Čilė	16 (1,3)	51 (1,7)	23 (1,7)	3 (0,5)	8 (1,0)
Dominikos Respublika	12 (1,9)	40 (3,0)	9 (1,4)	8 (1,8)	8 (1,3)
Estija	12 (1,0)	66 (1,3)	13 (0,9)	1 (0,3)	7 (0,8)
Gvatemala	27 (1,5)	33 (2,1)	13 (1,7)	9 (1,1)	15 (1,6)
Indonezija	26 (1,7)	37 (1,9)	23 (1,3)	8 (1,1)	5 (0,9)
Ispanija	3 (0,4)	67 (1,4)	13 (0,9)	23 (1,2)	3 (0,5)
Italija	8 (0,6)	58 (1,2)	11 (0,7)	21 (1,0)	2 (0,3)
Kipras	12 (1,2)	63 (1,5)	18 (1,3)	22 (1,4)	8 (0,9)
Kolumbija	16 (1,3)	36 (1,7)	16 (1,3)	2 (0,6)	12 (1,1)
Korėja	12 (0,9)	19 (1,0)	35 (1,2)	1 (0,1)	16 (1,0)
Latvija	9 (1,1)	61 (1,3)	29 (1,8)	1 (0,3)	13 (1,5)
Lenkija	38 (1,3)	44 (1,5)	35 (1,3)	7 (0,6)	10 (0,9)
Lichtenšteinas	3 (1,5)	74 (3,8)	11 (2,4)	30 (4,9)	19 (4,3)
LIETUVA	24 (1,3)	57 (1,4)	35 (1,4)	2 (0,5)	2 (0,4)
Malta	18 (1,5)	60 (1,9)	21 (1,6)	10 (1,0)	3 (0,6)
Meksika	15 (1,3)	45 (1,7)	17 (1,8)	3 (0,5)	9 (0,9)
Paragvajus	18 (1,8)	47 (2,7)	9 (1,3)	4 (0,8)	14 (1,5)
Rusija	18 (0,9)	39 (1,2)	19 (1,6)	3 (0,6)	9 (0,7)
Slovakija	12 (1,0)	41 (1,6)	15 (1,5)	16 (1,5)	1 (0,3)
Slovėnija	5 (0,5)	64 (1,0)	17 (1,0)	13 (0,7)	1 (0,2)
Suomija	7 (0,6)	81 (0,9)	18 (0,8)	9 (0,7)	1 (0,3)
Švedija	2 (0,4)	84 (0,9)	10 (0,8)	31 (1,3)	2 (0,4)
Tailandas	27 (2,4)	38 (1,8)	20 (1,8)	0 (0,1)	6 (1,0)
Taivanas	13 (0,8)	58 (1,0)	17 (1,0)	2 (0,3)	1 (0,2)
ICCS vidurkis	16 (0,2)	52 (0,3)	19 (0,3)	10 (0,3)	7 (0,2)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:					
Anglija	27 (1,5)	64 (1,3)	22 (1,3)	23 (1,2)	6 (0,6)
Austrija	3 (0,5)	65 (1,5)	2 (0,5)	21 (1,7)	16 (2,3)
Belgija (Flandrija)	11 (0,9)	58 (1,4)	14 (0,9)	11 (1,0)	1 (0,2)
Danija	7 (1,1)	89 (1,2)	4 (0,9)	9 (1,4)	16 (1,1)
Honkongas	32 (1,5)	59 (1,5)	24 (1,3)	2 (0,4)	2 (0,5)
Liuksemburgas	6 (1,5)	64 (3,3)	14 (2,6)	15 (2,7)	5 (1,5)
Naujoji Zelandija	25 (1,4)	74 (1,4)	32 (1,5)	11 (0,9)	4 (0,7)
Šveicarija	5 (0,7)	70 (1,7)	10 (0,9)	15 (1,4)	16 (1,4)

6.2 lentelė. *Mokytojų dalyvavimas bendroje veikloje su aštuntų klasių mokiniais.*

Šalis	Mokytojų, dalyvavusių įvairiose veiklose su aštuntos klasės mokiniais, dalis procentais				
	Vietos aplinkos apsaugai skirtoje veikloje	Žmogaus teisių gynimo veikloje	Veikloje, susijusioje su pagalba skurstantiems žmonėms ir jų grupėms	Kultūrinėje veikloje (pvz., susijusioje su teatru, muzika arba kinu)	Vietos bendruomenės daugiakultūrinėje ir tarpkultūrinėje veikloje
Airija	29 (1,3)	24 (1,2)	25 (1,2)	41 (1,3)	13 (0,9)
Bulgarija	43 (2,4)	9 (1,0)	23 (2,1)	73 (2,2)	44 (2,6)
Čekija	35 (1,7)	22 (1,2)	16 (1,2)	71 (1,4)	31 (1,5)
Čilė	35 (2,3)	15 (1,5)	27 (2,0)	50 (1,8)	27 (1,8)
Dominikos Respublika	75 (2,7)	58 (3,3)	52 (2,9)	74 (2,4)	75 (2,2)
Estija	54 (1,9)	8 (1,0)	6 (0,8)	80 (1,3)	24 (1,8)
Gvatemala	45 (2,0)	31 (2,3)	30 (2,2)	61 (2,8)	42 (2,5)
Indonezija	75 (2,0)	54 (2,0)	73 (2,6)	52 (2,4)	43 (2,2)
Ispanija	41 (2,1)	42 (1,6)	41 (1,8)	74 (1,5)	27 (1,5)
Italija	40 (1,9)	40 (2,0)	39 (1,6)	80 (1,4)	34 (1,6)
Kipras	28 (1,6)	22 (1,4)	25 (1,4)	50 (1,8)	27 (1,5)
Kolumbija	60 (1,7)	43 (2,0)	33 (1,7)	76 (1,9)	59 (2,1)
Korėja	58 (1,8)	13 (0,8)	39 (1,6)	57 (2,0)	23 (1,2)
Latvija	59 (2,2)	21 (1,5)	22 (2,0)	80 (1,3)	37 (2,2)
Lenkija	46 (1,5)	28 (1,8)	41 (1,5)	65 (1,7)	24 (1,2)
Lichtenšteinas	23 (4,2)	23 (4,4)	20 (4,6)	54 (5,1)	2 (1,2)
LIETUVA	46 (1,8)	26 (1,7)	28 (1,9)	76 (1,4)	50 (1,8)
Malta	45 (1,9)	29 (1,8)	41 (1,8)	75 (1,9)	29 (1,5)
Meksika	65 (1,9)	47 (1,8)	32 (2,7)	66 (1,8)	41 (2,4)
Paragvajus	73 (2,5)	35 (2,3)	42 (2,7)	80 (2,0)	59 (2,8)
Rusija	66 (2,2)	38 (1,9)	43 (2,5)	70 (1,8)	42 (2,2)
Slovakija	77 (1,7)	50 (2,0)	30 (1,7)	96 (0,7)	57 (2,1)
Slovėnija	46 (1,5)	27 (1,1)	23 (1,5)	74 (1,1)	38 (1,2)
Suomija	16 (1,1)	5 (0,7)	19 (1,0)	50 (1,3)	13 (1,1)
Švedija	19 (1,5)	27 (2,0)	17 (1,4)	80 (1,5)	16 (1,3)
Tailandas	94 (0,8)	71 (1,5)	66 (2,3)	91 (1,3)	79 (1,8)
Taivanas	19 (1,5)	10 (0,8)	23 (1,3)	52 (1,4)	17 (1,0)
ICCS vidurkis	49 (0,4)	30 (0,4)	32 (0,4)	68 (0,4)	36 (0,4)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:					
Anglija	32 (1,7)	27 (1,4)	37 (1,6)	51 (1,7)	21 (1,2)
Austrija	31 (1,5)	22 (1,8)	23 (2,1)	64 (2,0)	16 (1,5)
Belgija (Flandrija)	49 (2,5)	35 (2,2)	51 (2,0)	83 (1,3)	32 (1,7)
Danija	12 (1,2)	14 (1,4)	15 (1,9)	55 (2,3)	6 (0,8)
Honkongas	36 (1,7)	10 (1,0)	27 (1,4)	59 (1,7)	36 (1,8)
Liuksemburgas	17 (2,8)	22 (2,6)	21 (2,7)	34 (3,4)	17 (2,3)
Naujoji Zelandija	36 (1,9)	20 (1,2)	32 (1,7)	49 (1,3)	29 (1,4)
Norvegija	15 (2,6)	17 (2,7)	22 (2,6)	87 (1,5)	17 (2,1)
Šveicarija	18 (2,0)	11 (1,5)	11 (1,1)	47 (1,9)	8 (0,9)

6.2 lentelė. *Mokytojų dalyvavimas bendroje veikloje su aštuntų klasių mokiniais (tęsinys).*

Šalis	Mokytojų, dalyvavusių įvairiose veiklose su aštuntos klasės mokiniais, dalis procentais			
	Švietėjiškose kampanijose, tokiose kaip Pasaulinė vaikų gynimo diena ar Pasaulinė diena be tabako	Vietos bendruomenės objektų tvarkymo darbuose	Sporto renginiuose	Nedalyvavo nei vienoje iš išvardintų veiklų
Airija	21 (1,1)	12 (0,8)	57 (1,4)	24 (1,2)
Bulgarija	70 (2,0)	37 (2,4)	79 (1,6)	7 (0,8)
Čekija	46 (2,0)	19 (1,3)	54 (1,3)	14 (1,0)
Čilė	34 (2,1)	14 (1,7)	49 (2,2)	20 (1,4)
Dominikos Respublika	73 (3,2)	55 (2,5)	78 (2,5)	2 (0,5)
Estija	54 (1,7)	45 (1,7)	87 (1,0)	6 (0,8)
Gvatemala	34 (1,7)	35 (2,6)	78 (1,9)	9 (1,7)
Indonezija	42 (2,3)	44 (1,7)	89 (1,2)	3 (0,8)
Ispanija	50 (1,7)	12 (1,0)	55 (2,1)	10 (0,8)
Italija	44 (1,6)	19 (1,3)	65 (1,6)	7 (0,7)
Kipras	22 (1,7)	19 (1,5)	44 (1,7)	21 (1,5)
Kolumbija	39 (1,7)	33 (1,6)	82 (1,5)	4 (0,7)
Korėja	43 (1,6)	33 (1,7)	55 (1,5)	15 (0,8)
Latvija	39 (2,2)	56 (2,4)	81 (1,5)	7 (0,8)
Lenkija	65 (1,5)	16 (1,0)	56 (1,4)	10 (0,9)
Lichtenšteinas	29 (4,0)	9 (2,7)	55 (4,5)	21 (4,3)
LIETUVA	65 (1,9)	54 (1,6)	72 (1,1)	7 (0,7)
Malta	39 (2,1)	19 (1,4)	78 (1,8)	8 (1,3)
Meksika	55 (1,7)	36 (1,9)	74 (1,5)	5 (0,5)
Paragvajus	59 (2,3)	59 (2,0)	89 (1,4)	2 (0,7)
Rusija	70 (1,6)	36 (2,3)	69 (1,7)	7 (0,9)
Slovakija	72 (1,6)	48 (2,1)	96 (0,9)	1 (0,2)
Slovėnija	47 (1,3)	17 (0,9)	70 (1,3)	10 (0,7)
Suomija	60 (1,3)	20 (1,7)	56 (1,4)	14 (0,8)
Švedija	18 (1,2)	16 (1,4)	69 (1,4)	11 (1,1)
Tailandas	96 (0,7)	87 (1,4)	98 (0,4)	0 (0,2)
Taivanas	38 (1,5)	16 (1,0)	67 (1,1)	19 (1,0)
ICCS vidurkis	49 (0,4)	32 (0,3)	70 (0,3)	10 (0,2)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:				
Anglija	35 (1,5)	17 (1,3)	60 (1,6)	17 (1,2)
Austrija	27 (1,6)	19 (1,6)	56 (2,0)	16 (1,3)
Belgija (Flandrija)	51 (2,6)	14 (1,2)	78 (1,3)	6 (0,8)
Danija	14 (1,4)	13 (1,5)	43 (2,1)	27 (1,8)
Honkongas	38 (1,7)	27 (1,4)	59 (1,6)	21 (1,4)
Liuksemburgas	40 (3,4)	12 (2,7)	35 (3,5)	32 (3,4)
Naujoji Zelandija	40 (1,5)	17 (1,3)	68 (1,6)	15 (0,9)
Norvegija	45 (4,9)	23 (3,8)	74 (4,4)	8 (1,0)
Šveicarija	22 (1,6)	8 (1,1)	55 (3,3)	25 (2,0)

6.3 lentelė. *Klasės atmosferos (atvirumo diskusijoms) vertinimo mokinių akimis indeksas(bendri rezultatai ir rezultatai pagal lytį).*

Šalis	Klasės atmosferos (atvirumo diskusijoms) vertinimo indekso rezultatai pagal lytį								
	Visi mokiniai		Merginos		Vaikinai		Skirtumas (vaikinai-merginos)*		
Airija	52	(0,3)	△	55	(0,3)	50	(0,4)	**-4**	(0,4)
Anglija	53	(0,3)	▲	54	(0,4)	52	(0,4)	**-3**	(0,5)
Austrija	48	(0,3)	▽	49	(0,4)	46	(0,4)	**-3**	(0,4)
Belgija (Flandrija)	49	(0,3)	▽	51	(0,4)	48	(0,3)	**-3**	(0,5)
Bulgarija	48	(0,4)	▽	50	(0,4)	46	(0,4)	**-4**	(0,5)
Čekija	49	(0,2)	▽	51	(0,2)	47	(0,3)	**-4**	(0,3)
Čilė	52	(0,3)	△	54	(0,3)	51	(0,3)	**-3**	(0,3)
Danija	55	(0,3)	▲	56	(0,3)	54	(0,4)	**-2**	(0,4)
Dominikos Respublika	47	(0,3)	▽	48	(0,3)	46	(0,3)	**-2**	(0,3)
Estija	50	(0,3)		52	(0,3)	49	(0,3)	**-3**	(0,3)
Graikija	51	(0,3)	△	52	(0,3)	50	(0,3)	**-2**	(0,4)
Gvatemala	53	(0,2)	△	54	(0,3)	52	(0,3)	**-2**	(0,4)
Indonezija	55	(0,3)	▲	56	(0,3)	53	(0,3)	**-4**	(0,3)
Ispanija	48	(0,2)	▽	50	(0,3)	46	(0,3)	**-4**	(0,4)
Italija	54	(0,3)	▲	56	(0,3)	53	(0,3)	**-3**	(0,3)
Kipras	51	(0,3)	△	52	(0,3)	49	(0,4)	**-3**	(0,4)
Kolumbija	50	(0,2)		51	(0,3)	50	(0,3)	**-1**	(0,3)
Korėja	38	(0,2)	▼	39	(0,3)	38	(0,3)	**-1**	(0,3)
Latvija	51	(0,3)		52	(0,3)	49	(0,4)	**-3**	(0,4)
Lenkija	51	(0,3)	△	53	(0,3)	49	(0,4)	**-4**	(0,3)
Lichtenšteinas	48	(0,5)	▽	50	(0,7)	47	(0,7)	**-3**	(1,0)
LIETUVA	50	(0,3)		52	(0,3)	48	(0,3)	**-4**	(0,4)
Liuksemburgas	48	(0,2)	▽	49	(0,2)	47	(0,2)	**-2**	(0,3)
Malta	46	(0,2)	▼	47	(0,4)	44	(0,3)	**-3**	(0,4)
Meksika	50	(0,2)		51	(0,3)	49	(0,3)	**-3**	(0,3)
Naujoji Zelandija	53	(0,3)	▲	55	(0,4)	51	(0,4)	**-4**	(0,6)
Norvegija	52	(0,3)	△	53	(0,4)	51	(0,4)	**-2**	(0,4)
Paragvajus	49	(0,3)	▽	50	(0,3)	48	(0,3)	**-2**	(0,3)
Rusija	49	(0,3)	▽	51	(0,3)	47	(0,3)	**-5**	(0,3)
Slovakija	50	(0,3)		52	(0,2)	48	(0,3)	**-3**	(0,3)
Slovėnija	50	(0,3)		52	(0,3)	48	(0,4)	**-4**	(0,4)
Suomija	49	(0,2)	▽	50	(0,2)	49	(0,3)	**-2**	(0,3)
Švedija	51	(0,3)	△	53	(0,3)	49	(0,4)	**-3**	(0,4)
Šveicarija	48	(0,3)	▽	49	(0,3)	47	(0,4)	**-2**	(0,4)
Tailandas	51	(0,2)	△	53	(0,2)	49	(0,3)	**-4**	(0,3)
Taivanas	50	(0,3)		52	(0,3)	49	(0,3)	**-3**	(0,3)
ICCS vidurkis	50	(0,0)		51	(0,1)	49	(0,1)	**-3**	(0,1)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:									
Honkongas	53	(0,4)		54	(0,5)	52	(0,5)	**-2**	(0,5)
Nyderlandai	49	(0,5)		49	(0,5)	48	(0,5)	**-2**	(0,5)

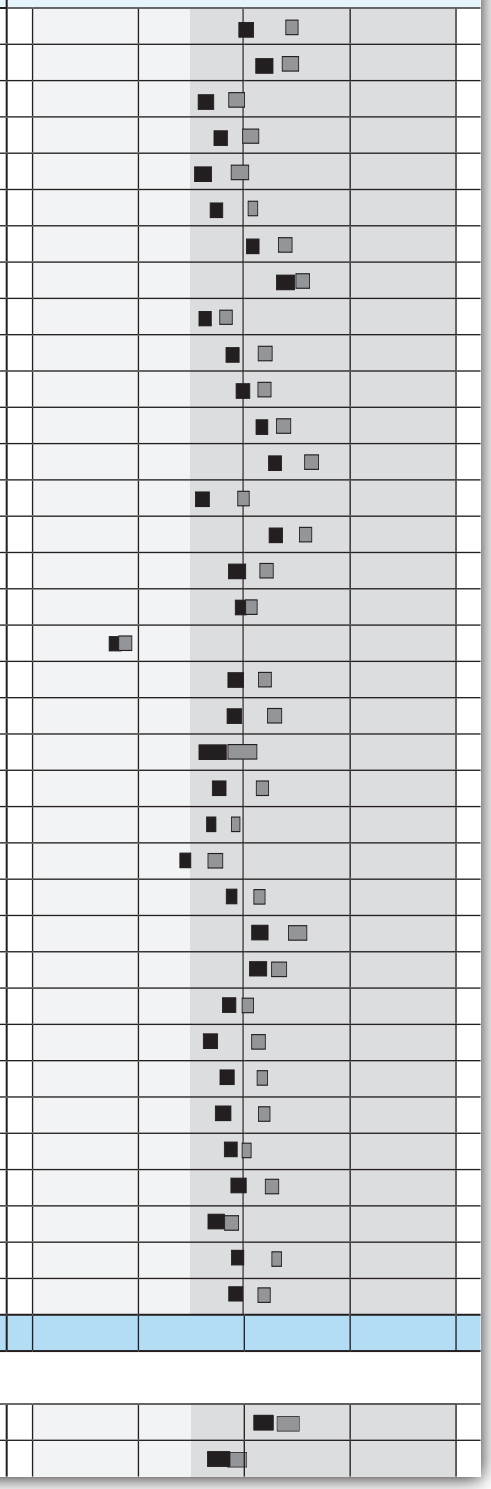

* *Statistiškai reikšmingi skirtumai tarp lyčių yra paryškinti.*

Nacionalinis vidurkis:

▲ – daugiau nei 3 taškais aukštesnis už ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnis už ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnis už ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 3 taškais žemesnis už ICCS vidurkį

Merginos vidurkis+/- pasikliautinasis intervalas

Vaikinai vidurkis+/- pasikliautinasis intervalas

Vidutiniškai yra didesnė nei 50% tikimybė, kad mokiniai, kurių rezultatai patenka į tam tikra spalva pažymėtą intervalą, nurodė, jog dalykai, rodantys klasės atvirumą diskusijoms, nutinka:	
	niekada arba retai;
	kartais arba dažnai.

7 ŠEIMOS KONTEKSTAS

ICCS tyrime mokinių žinios sietos su mokinių charakteristikomis, bendruomeniniu bei šeimyniniu kontekstu. Namų aplinka turi itin didelę įtaką pilietiškumo ir pilietinio ugdymo procesui, kadangi šeimos kontekstas pasirodė besąs stipriausiai susijęs su mokinių pilietinėmis žiniomis. Šiame skyriuje aptarsime ICCS tyrimo nagrinėtą imigracijos problemą, tėvų profesinį statusą bei tėvų domėjimąsi socialinėmis ir politinėmis aktualijomis.

Imigracijos kontekstas

Pilietiniam ugdymui išties stiprią įtaką gali turėti faktas, jog mokinio tėvai ir jis pats yra atvykę iš kitos šalies. Migracija susijusi su nacionaline ir pilietine savivoka, etniškumu, adaptacija ir daugeliu kitų svarbių aspektų. Taigi ICCS tyrime mokinių buvo klausiama, kur gimė jie patys bei jų tėvai. Pagal atsakymą į šį klausimą mokiniai buvo suklasifikuoti į tokias grupes:

- mokiniai, neturintys imigracijos konteksto;
- mokiniai, gimę šalyje, kurioje vykdytas tyrimas, bet kurių tėvai gimę užsienyje;
- mokiniai, kurių tėvai gimę užsienyje ir kurie patys gimę užsienyje.

Deja, tyrimu nepavyko patikimai įvertinti skirtumų tarp šių grupių mokinių pasiekimų, kadangi netikėtai paaiškėjo, jog net 92 proc. visų ICCS tyrime dalyvavusių mokinių neturi imigracijos konteksto. Vos 5 proc. mokinių tėvai buvo gimę užsienyje ir vos 4 proc. mokinių patys buvo gimę užsienyje (žr. 7.1 lentelę).

Pastebėsime, jog mokinių, neturinčių imigracijos konteksto, pilietinių žinių vidurkiai statistiškai reikšmingai aukštesni nei šį kontekstą turinčių – skirtumą sudaro vidutiniškai 37 skalės taškai, o ši taisyklė galioja 22 iš 38 šalių. Didžiausi skirtumai tarp šių grupių rezultatų nustatyti Danijoje (67 taškai) ir Suomijoje (63 taškai). Lietuvoje šį skirtumą sudarė 24 taškai, tačiau mūsų imtyje buvo vos 1 proc. vaikų, turinčių imigracijos kontekstą, ir tai šie vaikai jau yra gimę Lietuvoje, tik tėvai buvo gimę užsienyje. Gimusių svetur vaikų mūsų imtyje faktiškai nebuvo, taigi šie rezultatai itin svarstytini. Taip pat galime palyginti šių grupių vidurkius – mokinių, neturinčių imigracijos konteksto, rezultatų vidurkis buvo 505 taškai, mokinių, kurių tėvai gimę užsienyje, – 476 taškai, o mokinių, gimusių užsienyje – 464 taškai.

Dar sykį primename, jog šie rezultatai nėra labai patikimi, taigi į juos tegalime žiūrėti kaip į galimą tendenciją, bet ne faktą.

Tėvų domėjimasis politinėmis ir socialinėmis aktualijomis

Esama įrodymų, jog tų paauglių, kurių tėvai domisi socialinėmis aktualijomis ir diskutuoja su vaikais politinėmis temomis, pilietinės žinios yra geresnės, o jie patys labiau įsitraukę į įvairias veiklas. Todėl ICCS tyrimo metu taip pat buvo klausiama mokinių, kiek jų tėvai domisi politinėmis ir socialinėmis temomis.

Minėtieji įrodymai kai kuriais atvejais pasirodė esą teisingi: apskritai mokiniai, kurių tėvai domisi socialinėmis ir politinėmis aktualijomis, buvo geriau įvertinti pilietinių žinių teste. Tačiau šie rezultatai labai skyrėsi šalių viduje. Kai kuriose šalyse mokinių, kurių tėvai labai domėjosi minėtomis aktualijomis, rezultatai buvo netgi žemesni nei tų, kurių tėvai jomis domėjosi šiek tiek. Vidutiniškai mokinių, kurių tėvai labai arba šiek tiek domisi politinėmis ir socialinėmis aktualijomis, rezultatai buvo 29 taškais (Lietuvoje - 26 taškais) aukštesni, šis rodiklis buvo statistiškai reikšmingas visose šalyse (žr. 7.2 lentelę).

Kalbant apie Lietuvą, reikia pasakyti, kad joje didžiausia mokinių dalis nurodė, jog jų tėvai minėtomis aktualijomis „šiek tiek domisi“ (64 proc.). Lyginant pilietinių pasiekimų

vidurkius, tendencija sutampa su tarptautine – kuo daugiau tėvai išreiškia domėjimąsi socialinėmis ir politinėmis aktualijomis, tuo aukštesni jų vaikų rezultatai.

Tai puikus įrodymas, kad tėvų vaidmuo pilietiniame mokinių ugdyme yra kur kas svarbesnis nei sąmoningas tiesioginis auklėjimas ar pagalba mokantis: šis vaidmuo apima ir gana asmeninius aspektus, tokius kaip požiūris, pomėgiai ar netgi įpročiai (pvz., kartą per savaitę žiūrėti per televiziją rodomą politinių aktualijų laidą ir vėliau apie ją diskutuoti su šeimos nariais).

Tėvų profesinis statusas

Jei imigracijos kontekstas veikia mokinių rezultatus per tradicinius, kultūrinius bei etninius ryšius, tai tėvų profesija lemia temas, kuriomis kalbama namuose, veiklas, kuriose šeima dalyvauja drauge, vyraujantį požiūrį į visuomenės aktualijas bei daugelį kitų dalykų, susijusių su kasdieniu šeimos gyvenimu.

ICCS tyrime, siekiant nustatyti objektyvius rodiklius, leidžiančius įvertinti tėvų profesijos įtaką, mokinių nurodytos tėvų profesijos buvo suskirstytos į grupes pagal profesijų statusą. Skirstymas buvo atliekamas naudojantis ISCO-88 (Tarptautinė darbo organizacija, 1990) klasifikacija, kuri buvo transformuota į ISEI Tarptautinį profesinio statuso indeksą. Taigi tyrime naudotasi aukščiausiais SEI taškais kaip tėvų profesinio statuso indikatoriumi. Pagal šią sistemą ICCS tyrime dalyvavusių mokinių tėvų profesijos buvo suskirstytos į tris statuso grupes: žemo, vidutinio ir aukšto.

Išnagrinėjus rezultatus paaiškėjo, jog vidutiniškai 36 proc. mokinių tėvų turi „žemą“, 40 proc. – „vidutinį“ ir 23 proc. – „aukštą“ profesinį statusą. Visose tyrime dalyvavusiose šalyse pastebėtas stiprus ryšys tarp vaikų pilietinių žinių rezultatų ir jų tėvų profesinio statuso. Kaip matome 7.3 lentelėje, tarp aukšto ir žemo tėvų profesinio statuso grupių tarptautinių mokinių rezultatų vidurkių užfiksuotas net 72 taškų skirtumas, tačiau šis rodiklis skirtingose šalyse labai varijuoja.

Lietuvoje minėtasis skirtumas sudaro 58 taškus. 34 proc. mūsų mokinių tėvų priklauso žemo profesinio statuso grupei, 39 – vidutinio ir 27 – aukšto. Taigi neatsiliekame nuo tarptautinių tendencijų.

Šeimos konteksto veiksnių įtakos palyginimas

Išnagrinėjus kiekvieną šeimos konteksto aspektą atskirai, naudinga sužinoti, kuris iš jų visgi turi daugiausia įtakos mokinių rezultatams. Palyginus ICCS tyrimo rezultatus paaiškėjo, jog labiausiai šiuos rezultatus veikia tėvų profesinis statusas. Šis ryšys stipriausias Bulgarijoje, Anglijoje ir Lichtenšteine (žr. 7.4 lentelę).

Taip pat buvo nagrinėjamas ir šeimos konteksto veiksnių ryšys su mokinių domėjimusi politinėmis bei socialinėmis aktualijomis. Pažvelgus į 7.5 lentelės rezultatus tampa akivaizdu, kad imigracijos kontekstas ir tėvų profesijos statusas šiuo atveju turi labai mažai įtakos. Tačiau verta pastebėti, jog mokiniai, turintys imigracijos kontekstą, išreiškė kiek didesnį susidomėjimą socialinėmis ir politinėmis aktualijomis, nei tie, kurie šio konteksto neturi. Tai gali būti susiję su svetimtaučių integracijos problemomis ar etniniais konfliktais. Didžiausią įtaką mokinių domėjimuisi turi tėvų domėjimasis politinėmis ir socialinėmis aktualijomis. Panagrinėjus detaliau matyti, jog ir šis poveikis tarp šalių varijuoja, o stipriausias jis yra Čekijoje, Anglijoje ir Estijoje.

Apibendrinant galima teigti, kad itin didelė mokinio pasiekimų bei elgsenos dalis priklauso ne nuo mokyklos, o nuo šeimos konteksto – nuo namų, iš kurių jis kasdien atkeliauja į mokyklą ir į kuriuos po pamokų sugrįžta.

7.1 lentelė. *Mokinių sąsajos su imigracijos kontekstu ir jo įtaka pilietinių žinių testo rezultatams.*

Šalis	Imigracijos konteksto neturintys mokiniai		Mokiniai, kurių tėvai gimė užsienyje		Užsienyje gimę mokiniai		Imigracijos statuso (0=ne imigrantas; 1=imigrantas) įtaka pilietinėms žinioms	
	Dalis procentais	Pilietinių žinių testo rezultatų vidurkis skalėje	Dalis procentais	Pilietinių žinių testo rezultatų vidurkis skalėje	Dalis procentais	Pilietinių žinių testo rezultatų vidurkis skalėje	Skalės taškų skirtumas*	Paaiškinama dispersijos dalis
Airija	88 (1,1)	541 (4,6)	1 (0,2)	^	11 (1,1)	493 (8,0)	**-43** (7,7)	2 (0,7)
Anglija	85 (1,9)	524 (4,0)	9 (1,3)	526 (10,4)	6 (0,9)	477 (13,8)	-18 (9,7)	0 (0,4)
Austrija	81 (1,5)	516 (4,0)	13 (1,0)	464 (6,9)	7 (0,8)	451 (9,5)	**-57** (6,4)	5 (1,3)
Belgija (Flandrija)	89 (1,2)	520 (4,7)	6 (0,8)	477 (6,3)	5 (0,5)	482 (9,2)	**-41** (7,0)	2 (0,8)
Bulgarija	99 (0,2)	469 (5,0)	0 (0,1)	^	0 (0,1)	^	^	^
Čekija	98 (0,3)	511 (2,3)	1 (0,2)	^	1 (0,2)	497 (14,5)	-15 (10,5)	0 (0,1)
Čilė	99 (0,1)	484 (3,5)	0 (0,1)	^	0 (0,1)	^	^	^
Danija	91 (0,8)	584 (3,5)	6 (0,6)	516 (10,0)	3 (0,4)	520 (11,5)	**-67** (8,3)	4 (0,9)
Dominikos Respublika	98 (0,3)	382 (2,4)	1 (0,2)	^	1 (0,2)	^	**-29** (7,4)	0 (0,2)
Estija	93 (0,5)	529 (4,7)	6 (0,5)	483 (11,7)	1 (0,2)	^	**-44** (11,2)	1 (0,7)
Graikija	89 (1,0)	483 (4,4)	4 (0,4)	450 (9,8)	8 (0,8)	419 (10,7)	**-54** (8,6)	3 (1,0)
Gvatemala	98 (0,4)	437 (3,8)	1 (0,3)	^	1 (0,1)	^	-9 (12,8)	0 (0,1)
Indonezija	99 (0,3)	435 (3,4)	0 (0,1)	^	1 (0,2)	^	**-44** (10,5)	1 (0,3)
Ispanija	89 (1,2)	511 (4,1)	2 (0,3)	497 (12,7)	9 (1,1)	455 (8,9)	**-48** (8,5)	3 (1,2)
Italija	93 (0,8)	536 (3,3)	2 (0,2)	^	6 (0,6)	485 (10,4)	**-46** (9,0)	2 (0,8)
Kipras	93 (0,5)	457 (2,4)	1 (0,2)	^	6 (0,5)	427 (9,1)	**-28** (8,1)	1 (0,4)
Kolumbija	99 (0,1)	463 (3,0)	0 (0,1)	^	0 (0,1)	^	^	^
Korėja	100 (0,0)	566 (1,9)		^	0 (0,0)	^	^	^
Latvija	95 (0,7)	483 (3,9)	4 (0,6)	477 (11,7)	1 (0,2)	^	-8 (12,9)	0 (0,1)
Lenkija	99 (0,2)	537 (4,7)	1 (0,2)	^	0 (0,1)	^	^	^
Lichtenšteinas	66 (2,5)	552 (5,4)	17 (1,8)	489 (12,1)	17 (2,1)	520 (11,6)	**-47** (10,4)	6 (2,5)
LIETUVA	98 (0,2)	506 (2,8)	1 (0,2)	481 (13,4)	0 (0,1)	^	**-24** (10,8)	0 (0,1)
Liuksemburgas	57 (1,1)	501 (2,5)	28 (1,2)	447 (5,4)	15 (0,6)	439 (4,5)	**-56** (4,4)	9 (1,3)
Malta	98 (0,3)	492 (4,4)	1 (0,2)	^	1 (0,3)	^	^	^
Meksika	98 (0,2)	455 (2,8)	1 (0,2)	399 (13,9)	1 (0,1)	^	-62 (8,4)	1 (0,3)
Naujoji Zelandija	77 (1,5)	525 (5,0)	8 (0,6)	499 (7,6)	15 (1,2)	509 (9,1)	**-19** (6,3)	1 (0,4)
Norvegija	90 (1,4)	523 (3,6)	6 (1,0)	484 (7,6)	4 (0,6)	456 (11,0)	**-51** (7,6)	3 (0,9)
Paragvajus	98 (0,4)	425 (3,4)	1 (0,3)	^	1 (0,2)	^	-2 (12,5)	0 (0,0)
Rusija	94 (0,5)	507 (3,7)	3 (0,3)	510 (11,2)	3 (0,4)	486 (10,9)	-9 (7,8)	0 (0,1)
Slovakija	99 (0,2)	530 (4,5)	0 (0,1)	^	0 (0,1)	^	^	^
Slovėnija	90 (0,9)	520 (2,8)	8 (0,8)	489 (5,6)	2 (0,2)	460 (14,4)	**-36** (5,6)	2 (0,5)
Suomija	98 (0,5)	579 (2,3)	1 (0,3)	^	1 (0,3)	^	**-63** (11,0)	1 (0,6)
Švedija	86 (1,2)	547 (3,5)	9 (0,9)	497 (6,7)	5 (0,5)	479 (8,5)	**-56** (6,7)	4 (1,0)
Šveicarija	76 (1,7)	545 (4,1)	16 (1,4)	500 (5,7)	8 (0,7)	497 (7,8)	**-46** (5,7)	6 (1,2)
Tailandas	99 (0,6)	454 (3,6)	1 (0,5)	^	0 (0,1)	^	-5 (14,7)	0 (0,0)
Taivanas	99 (0,1)	560 (2,4)	1 (0,1)	^	0 (0,1)	^	^	^
ICCS vidurkis	92 (0,2)	505 (0,6)	5 (0,1)	476 (2,5)	4 (0,1)	464 (3,5)	**37** (2,3)	2 (0,1)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:								
Honkongas	64 (1,7)	548 (5,7)	20 (1,0)	574 (6,6)	16 (1,6)	553 (9,9)	**17** (5,7)	1 (0,5)
Nyderlandai	87 (2,2)	498 (7,3)	9 (1,9)	445 (15,5)	4 (0,6)	483 (15,6)	**-43** (12,8)	2 (1,6)

* *Statistiškai reikšmingi skirtumai yra paryškinti.*

^ *Per mažas mokinių skaičius vidurkiui skaičiuoti.*

7.2 lentelė. *Mokinių pasiskirstymas pagal tėvų domėjimosi politinėmis ir socialinėmis aktualijomis intensyvumą bei jo įtaka pilietinių žinių (PŽ) testo rezultatams.*

Šalis	Mokiniai, kurių tėvai:															
	Labai domisi				Šiek tiek domisi				Nelabai domisi				Visiškai nesidomi				PŽ rezultatų skirtumas (lyginant labai ar šiek tiek besidominčių tėvų vaikų rezultatus su kitais)*		Paaiškinama dispersijos dalis	
	Dalis procentais		Pilietinių žinių testo rezultatų vidurkis skalėje		Dalis procentais		Pilietinių žinių testo rezultatų vidurkis skalėje		Dalis procentais		Pilietinių žinių testo rezultatų vidurkis skalėje		Dalis procentais		Pilietinių žinių testo rezultatų vidurkis skalėje					
Airija	30	(1,0)	558	(5,4)	51	(1,0)	535	(4,5)	16	(0,9)	510	(6,5)	3	(0,4)	462	(13,2)	**41**	(6,3)	3	(0,8)
Anglija	19	(1,1)	549	(9,7)	50	(0,9)	531	(5,0)	25	(1,0)	503	(4,1)	5	(0,5)	467	(10,4)	**39**	(6,3)	3	(0,9)
Austrija	32	(1,0)	519	(5,4)	49	(1,0)	508	(4,4)	17	(0,7)	477	(6,3)	2	(0,3)	387	(9,5)	**46**	(5,6)	4	(0,8)
Belgija (Flandrija)	19	(0,9)	529	(6,9)	54	(1,1)	519	(4,5)	22	(1,0)	500	(5,0)	4	(0,5)	468	(9,0)	**26**	(4,0)	2	(0,6)
Bulgarija	19	(0,8)	451	(7,4)	52	(1,2)	486	(5,4)	25	(1,1)	460	(5,4)	4	(0,4)	393	(11,3)	**26**	(4,6)	1	(0,4)
Čekija	12	(0,7)	536	(6,5)	49	(0,7)	522	(2,3)	34	(0,9)	492	(2,6)	4	(0,3)	457	(6,8)	**37**	(3,2)	4	(0,7)
Čilė	20	(0,7)	489	(5,3)	35	(0,8)	500	(3,9)	42	(0,9)	472	(3,4)	3	(0,3)	428	(9,4)	**28**	(3,2)	3	(0,5)
Danija	18	(0,7)	607	(6,0)	58	(0,9)	585	(3,7)	23	(1,0)	542	(3,6)	1	(0,1)	^		**51**	(4,4)	5	(0,8)
Dominikos Respublika	29	(1,3)	380	(3,4)	15	(0,8)	396	(5,1)	41	(1,6)	385	(2,9)	15	(0,6)	362	(4,6)	**6**	(3,0)	0	(0,2)
Estija	16	(1,0)	541	(7,8)	51	(1,2)	536	(4,4)	31	(1,2)	508	(5,0)	2	(0,3)	458	(12,2)	**32**	(4,2)	3	(0,7)
Graikija	26	(1,0)	499	(5,3)	46	(0,9)	486	(4,9)	23	(0,9)	450	(5,3)	4	(0,4)	401	(10,4)	**48**	(4,4)	5	(0,9)
Gvatemala	32	(1,0)	433	(4,8)	26	(0,8)	452	(5,7)	40	(1,1)	430	(3,3)	3	(0,3)	372	(10,6)	**15**	(4,5)	1	(0,5)
Indonezija	33	(0,9)	434	(4,2)	49	(0,9)	438	(3,6)	16	(0,7)	423	(4,3)	2	(0,3)	391	(9,2)	**18**	(3,9)	1	(0,4)
Ispanija	18	(0,8)	517	(5,5)	46	(0,9)	519	(4,2)	33	(1,2)	487	(4,7)	3	(0,3)	442	(11,1)	**35**	(3,8)	4	(0,7)
Italija	29	(1,0)	545	(4,7)	54	(0,8)	531	(3,4)	15	(0,6)	508	(5,8)	1	(0,2)	^		**31**	(5,2)	2	(0,6)
Kipras	27	(0,7)	458	(4,6)	45	(1,0)	467	(3,3)	25	(0,8)	442	(3,5)	3	(0,3)	398	(9,9)	**27**	(4,4)	2	(0,5)
Kolumbija	30	(0,8)	464	(3,6)	25	(0,8)	482	(4,1)	41	(1,0)	459	(3,0)	5	(0,4)	413	(5,6)	**18**	(2,9)	1	(0,4)
Korėja	29	(0,6)	578	(3,0)	61	(0,6)	563	(2,0)	9	(0,4)	540	(4,7)	1	(0,1)	^		**32**	(5,0)	1	(0,4)
Latvija	25	(1,2)	489	(5,4)	58	(1,2)	485	(4,3)	16	(1,0)	465	(5,8)	1	(0,2)	^		**23**	(5,6)	1	(0,5)
Lenkija	23	(0,9)	550	(6,6)	61	(1,0)	536	(4,4)	14	(0,8)	522	(7,1)	2	(0,3)	486	(16,2)	**22**	(5,6)	1	(0,3)
Lichtenšteinas	29	(2,3)	548	(6,9)	50	(2,8)	541	(5,7)	19	(2,0)	501	(12,5)	2	(0,7)	^		**45**	(13,6)	4	(2,5)
LIETUVA	20	(0,7)	515	(4,4)	64	(0,9)	509	(3,0)	15	(0,8)	484	(4,6)	1	(0,1)	^		**26**	(4,2)	1	(0,4)
Liuksemburgas	24	(0,7)	497	(4,3)	47	(1,0)	485	(1,9)	26	(1,0)	451	(4,6)	3	(0,3)	418	(13,0)	**41**	(5,3)	4	(1,0)
Malta	23	(1,1)	492	(6,8)	48	(1,4)	502	(5,1)	24	(1,2)	478	(6,6)	4	(0,5)	424	(9,2)	**29**	(6,1)	2	(0,8)

7.2 lentelė. *Mokinių pasiskirstymas pagal tėvų domėjimosi politinėmis ir socialinėmis aktualijomis intensyvumą bei jo įtaka pilietinių žinių (PŽ) testo rezultatams (tęsinys).*

Šalis	Mokiniai, kurių tėvai:									
	Labai domisi		Šiek tiek domisi		Nelabai domisi		Visiškai nesidomi		PŽ rezultatų skirtumas (lyginant labai ar šiek tiek besidominčių tėvų vaikų rezultatus su kitais)*	Paaiškinama dispersijos dalis
	Dalis procentais	Pilietinių žinių testo rezultatų vidurkis skalėje	Dalis procentais	Pilietinių žinių testo rezultatų vidurkis skalėje	Dalis procentais	Pilietinių žinių testo rezultatų vidurkis skalėje	Dalis procentais	Pilietinių žinių testo rezultatų vidurkis skalėje		
Meksika	23 (0,6)	443 (4,0)	21 (0,8)	473 (5,4)	51 (0,9)	452 (2,8)	5 (0,4)	409 (5,5)	**9** (3,9)	0 (0,3)
Naujoji Zelandija	24 (1,0)	533 (7,4)	55 (1,0)	526 (5,0)	18 (0,8)	499 (6,3)	3 (0,4)	459 (14,2)	**35** (5,2)	2 (0,5)
Norvegija	22 (1,0)	537 (6,2)	55 (1,3)	526 (3,5)	21 (1,0)	484 (4,5)	1 (0,3)	^	**47** (4,5)	4 (0,8)
Paragvajus	25 (1,0)	419 (5,1)	21 (0,9)	453 (4,9)	47 (0,9)	422 (4,5)	7 (0,5)	387 (6,2)	**17** (5,8)	1 (0,6)
Rusija	26 (1,0)	506 (6,0)	52 (1,0)	515 (4,2)	20 (0,8)	489 (4,0)	2 (0,2)	461 (11,7)	**25** (4,5)	1 (0,5)
Slovakija	11 (0,8)	536 (8,1)	48 (1,2)	543 (5,1)	37 (1,3)	513 (4,1)	3 (0,4)	478 (13,3)	**32** (4,5)	3 (0,8)
Slovėnija	14 (0,7)	533 (6,5)	55 (1,1)	525 (3,0)	27 (1,0)	500 (3,7)	3 (0,4)	458 (8,9)	**31** (4,6)	3 (0,8)
Suomija	14 (0,7)	591 (6,3)	59 (0,9)	582 (2,6)	25 (0,8)	562 (3,4)	2 (0,2)	514 (12,1)	**26** (3,9)	2 (0,6)
Švedija	17 (0,8)	557 (5,9)	51 (1,1)	546 (3,3)	29 (1,2)	524 (4,3)	3 (0,3)	473 (11,1)	**29** (4,5)	2 (0,6)
Šveicarija	24 (0,9)	552 (5,8)	55 (1,1)	534 (4,3)	20 (1,0)	510 (4,1)	2 (0,2)	482 (14,1)	**31** (5,6)	2 (0,8)
Tailandas	31 (1,0)	453 (4,6)	57 (0,9)	454 (3,7)	11 (0,7)	443 (4,7)	1 (0,2)	^	**14** (4,1)	0 (0,2)
Taivanas	10 (0,4)	564 (5,5)	38 (0,7)	569 (3,0)	48 (0,8)	554 (2,8)	4 (0,3)	518 (7,0)	**17** (3,0)	1 (0,3)
ICCS vidurkis	23 (0,2)	511 (1,0)	48 (0,2)	510 (0,7)	26 (0,2)	484 (0,8)	3 (0,1)	443 (2,1)	**29** (0,9)	2 (0,1)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:										
Honkongas	16 (0,7)	566 (7,5)	54 (1,0)	558 (5,8)	26 (1,0)	544 (7,0)	4 (0,5)	509 (12,6)	**21** (5,1)	1 (0,5)
Nyderlandai	15 (1,4)	516 (9,0)	52 (1,7)	502 (8,5)	31 (2,0)	475 (7,4)	3 (0,6)	^	**35** (7,2)	3 (1,2)

* *Statistiškai reikšmingi skirtumai yra paryškinti.*

^ *Per mažas mokinių skaičius vidurkiui skaičiuoti.*

7.3 lentelė. *Mokinių pasiskirstymas pagal tėvų profesinį statusą ir tėvų profesinio statuso įtaka pilietinių žinių testo rezultatams.*

Šalis	Žemas profesinis statusas (SEI mažesnis nei 40)		Vidutinis profesinis statusas (SEI nuo 40 iki 59)		Aukštas profesinis statusas (SEI 60 ir didesnis)		Profesinio statuso įtaka pilietinių žinių testo rezultatams	
	Dalis procentais	Pilietinių žinių testo rezultatų vidurkis skalėje	Dalis procentais	Pilietinių žinių testo rezultatų vidurkis skalėje	Dalis procentais	Pilietinių žinių testo rezultatų vidurkis skalėje	Skirtumas taškais SEI standartinio nuokrypio vienetui.*	Paaiškinama dispersijos dalis
Airija	29 (1,2)	495 (6,0)	45 (0,9)	541 (4,6)	27 (1,1)	577 (4,2)	**34** (1,2)	11 (1,5)
Anglija	29 (1,1)	477 (5,0)	44 (1,1)	524 (4,0)	27 (1,2)	576 (7,7)	**42** (1,6)	15 (2,1)
Austrija	32 (1,3)	473 (5,1)	48 (1,3)	513 (3,9)	20 (0,9)	548 (6,0)	**31** (0,8)	9 (1,5)
Belgija (Flandrija)	27 (1,6)	478 (5,4)	47 (1,4)	516 (4,3)	26 (2,1)	554 (5,1)	**30** (0,9)	12 (1,8)
Bulgarija	37 (1,7)	420 (5,0)	43 (1,1)	486 (5,0)	21 (1,4)	536 (6,9)	**48** (1,3)	20 (2,2)
Čekija	35 (1,0)	483 (2,6)	47 (0,9)	515 (2,6)	18 (0,9)	558 (4,8)	**33** (0,7)	10 (1,2)
Čilė	50 (1,6)	458 (3,5)	34 (1,1)	496 (3,8)	15 (1,1)	545 (4,4)	**33** (0,5)	13 (1,5)
Danija	24 (1,1)	535 (4,9)	43 (0,8)	573 (3,6)	32 (1,2)	620 (4,1)	**33** (0,7)	11 (1,2)
Dominikos Respublika	46 (1,3)	372 (2,7)	33 (1,0)	389 (3,4)	21 (1,1)	397 (4,1)	**10** (0,7)	3 (0,8)
Estija	29 (1,4)	491 (4,9)	43 (1,4)	525 (4,4)	28 (1,6)	571 (6,3)	**33** (0,5)	12 (1,9)
Graikija	31 (1,3)	448 (4,8)	41 (1,2)	477 (4,4)	28 (1,4)	519 (6,5)	**29** (1,1)	9 (1,6)
Gvatemala	63 (2,0)	420 (3,3)	30 (1,4)	456 (4,7)	7 (1,1)	499 (14,4)	**33** (1,0)	13 (3,4)
Indonezija	59 (1,3)	421 (3,1)	24 (1,1)	452 (5,2)	17 (0,9)	454 (6,0)	**16** (0,5)	5 (1,5)
Ispanija	43 (1,8)	477 (4,4)	34 (1,3)	519 (4,0)	23 (1,4)	544 (4,7)	**27** (0,6)	11 (1,3)
Italija	38 (1,6)	498 (3,9)	43 (1,1)	542 (3,0)	19 (1,1)	576 (4,3)	**31** (0,5)	12 (1,3)
Kipras	26 (0,9)	427 (3,6)	48 (0,9)	458 (3,0)	26 (0,9)	491 (3,6)	**26** (0,4)	7 (0,9)
Kolumbija	49 (1,5)	445 (3,2)	35 (1,0)	471 (3,1)	16 (1,0)	502 (5,0)	**22** (0,7)	8 (1,1)
Korėja	24 (0,8)	543 (3,9)	48 (0,8)	567 (2,1)	27 (0,9)	591 (2,9)	**20** (1,1)	5 (0,9)
Latvija	32 (1,3)	462 (4,7)	41 (1,0)	486 (4,2)	26 (1,3)	504 (5,4)	**16** (0,7)	4 (1,1)
Lenkija	34 (1,4)	503 (4,4)	43 (1,1)	542 (4,9)	22 (1,3)	589 (5,9)	**36** (0,9)	12 (1,6)
Lichtenšteinas	22 (1,9)	465 (9,1)	47 (2,9)	539 (6,6)	31 (2,3)	577 (6,7)	**42** (0,9)	20 (3,8)
LIETUVA	34 (1,4)	480 (3,0)	39 (1,0)	508 (3,0)	27 (1,5)	538 (4,1)	**25** (0,4)	9 (1,3)
Liuksemburgas	41 (1,0)	438 (3,5)	40 (0,9)	488 (2,7)	19 (0,5)	537 (3,2)	**38** (0,6)	16 (1,3)
Malta	43 (1,4)	469 (5,5)	36 (1,0)	500 (5,6)	21 (1,2)	534 (6,0)	**28** (1,1)	9 (1,7)
Meksika	58 (1,2)	437 (2,7)	23 (0,7)	462 (3,3)	19 (1,0)	489 (5,0)	**21** (0,3)	7 (1,3)
Naujoji Zelandija	26 (1,0)	468 (4,9)	45 (1,1)	527 (5,3)	29 (1,1)	564 (6,9)	**37** (0,8)	11 (1,7)
Norvegija	18 (1,1)	475 (4,8)	42 (1,3)	503 (3,9)	40 (1,5)	551 (4,3)	**31** (0,8)	10 (1,4)
Paragvajus	54 (1,6)	404 (3,6)	28 (1,4)	442 (4,8)	17 (1,0)	474 (7,2)	**28** (0,5)	12 (1,9)
Rusija	27 (1,1)	479 (4,7)	50 (1,0)	507 (4,0)	24 (1,1)	541 (5,2)	**25** (0,7)	8 (1,4)
Slovakija	35 (1,4)	499 (4,7)	48 (1,0)	538 (4,7)	18 (1,3)	572 (5,4)	**33** (0,6)	11 (1,6)
Slovėnija	27 (1,1)	488 (3,4)	39 (1,1)	516 (3,8)	33 (1,2)	546 (3,5)	**24** (0,6)	8 (1,1)
Suomija	30 (1,1)	554 (3,2)	40 (0,9)	574 (2,7)	30 (1,1)	607 (3,9)	**21** (0,7)	6 (1,1)
Švedija	25 (1,4)	498 (3,8)	42 (1,1)	535 (3,5)	33 (1,4)	580 (4,5)	**34** (0,7)	12 (1,6)
Šveicarija	27 (1,4)	495 (4,6)	45 (1,5)	530 (3,7)	28 (2,3)	574 (4,0)	**30** (1,0)	13 (1,6)
Tailandas	68 (1,4)	439 (3,3)	24 (1,0)	477 (6,1)	9 (0,7)	501 (8,3)	**25** (1,0)	8 (1,7)
Taivanas	40 (1,2)	536 (3,0)	44 (0,9)	569 (2,8)	16 (0,9)	610 (4,0)	**31** (0,8)	9 (1,1)
ICCS vidurkis	36 (0,2)	471 (0,7)	40 (0,2)	507 (0,7)	23 (0,2)	543 (1,0)	**29** (0,1)	10 (0,3)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:								
Honkongas	37 (1,7)	552 (7,7)	45 (1,2)	559 (5,7)	18 (1,4)	568 (8,0)	**7** (1,0)	0 (0,5)
Nyderlandai	29 (2,3)	473 (10,8)	41 (1,6)	492 (6,7)	29 (2,0)	517 (10,4)	**18** (0,8)	4 (2,0)

* *Statistiškai reikšmingi skirtumai yra paryškinti.*

7.4 lentelė. *Tėvų profesinio statuso, interesų bei imigracijos konteksto įtakos mokinių pilietinių žinių rezultatams regresijos modelis.*

Šalis	Nestandartizuoti regresijos koeficientai*				
	Imigracijos kontekstas (0=imigracijos konteksto nėra; 1=imigracijos kontekstas yra)	Tėvų profesinis statusas (SEI taškai)	Tėvų interesai (0=nesidomi ar nelabai domisi aktualijomis; 1=šiek tiek ar labai domisi aktualijomis)	Paaiškinama dispersijos dalis	Faktorių paaiškinta dispersijos dalis (0 5 10 15 20 25)
Airija	**-37,5** (6,7)	**30,6** (2,9)	**29,7** (5,7)	13 (1,7)	
Anglija	-14,7 (8,6)	**39,0** (3,6)	**30,0** (5,3)	18 (2,3)	
Austrija	**-41,4** (6,0)	**26,0** (2,7)	**36,6** (5,4)	14 (1,6)	
Belgija (Flandrija)	**-24,4** (5,4)	**26,2** (2,4)	**15,6** (3,2)	13 (1,9)	
Bulgarija	-19,1 (16,8)	**45,8** (3,3)	**15,8** (4,3)	20 (2,2)	
Čekija	-4,0 (11,8)	**29,9** (2,0)	**26,1** (2,8)	12 (1,3)	
Čilė	7,1 (11,9)	**31,9** (2,0)	**15,0** (3,0)	15 (1,5)	
Danija	**-44,2** (8,3)	**27,4** (2,1)	**39,4** (4,4)	15 (1,2)	
Dominikos Respublika	**-27,2** (9,8)	**9,8** (1,6)	5,8 (3,0)	3 (0,9)	
Estija	**-41,4** (9,0)	**30,2** (2,6)	**24,6** (3,7)	15 (2,0)	
Graikija	**-28,8** (8,0)	**23,9** (2,7)	**37,6** (4,4)	13 (1,6)	
Gvatemala	**-27,4** (11,0)	**32,4** (4,4)	**9,3** (3,4)	14 (3,7)	
Indonezija	**-36,2** (11,1)	**15,2** (2,4)	**11,1** (3,7)	6 (1,7)	
Ispanija	**-31,1** (8,3)	**23,6** (1,8)	**22,5** (3,7)	14 (1,6)	
Italija	**-27,6** (9,3)	**28,6** (1,9)	**16,2** (4,6)	13 (1,4)	
Kipras	-13,8 (8,3)	**24,3** (1,8)	**19,3** (4,2)	9 (1,1)	
Kolumbija	**-56,2** (16,0)	**20,8** (1,8)	**9,7** (2,6)	8 (1,2)	
Korėja	**-158,9** (36,4)	**19,0** (1,9)	**21,7** (5,1)	6 (1,0)	
Latvija	-4,3 (12,2)	**14,9** (2,3)	**16,7** (5,6)	5 (1,1)	
Lenkija	18,2 (13,4)	**35,4** (2,3)	**16,6** (5,7)	12 (1,6)	
Lichtenšteinas	**-32,4** (9,9)	**36,4** (4,7)	13,6 (12,6)	24 (3,7)	
LIETUVA	-17,3 (10,8)	**24,1** (1,8)	**17,7** (4,0)	10 (1,4)	
Liuksemburgas	**-30,4** (4,5)	**29,7** (1,9)	**25,2** (4,4)	20 (1,6)	
Malta	-6,1 (21,0)	**28,3** (2,8)	**20,3** (6,6)	10 (1,7)	
Meksika	**-51,7** (8,7)	**19,2** (1,8)	3,7 (3,2)	8 (1,3)	
Naujoji Zelandija	**-19,2** (5,2)	**35,8** (3,0)	**24,6** (5,1)	13 (1,8)	
Norvegija	**-32,1** (7,7)	**25,2** (2,3)	**35,8** (4,3)	13 (1,5)	
Paragvajus	-0,5 (13,3)	**27,1** (2,8)	10,2 (5,4)	12 (2,2)	
Rusija	-7,4 (7,3)	**24,6** (2,3)	**19,6** (4,6)	9 (1,4)	
Slovakija	-16,5 (18,0)	**30,6** (2,5)	**20,7** (4,4)	12 (1,6)	
Slovėnija	**-25,8** (5,2)	**21,5** (1,7)	**23,1** (4,2)	10 (1,2)	
Suomija	**-49,7** (11,8)	**19,5** (1,8)	**16,0** (4,1)	8 (1,2)	
Švedija	**-36,2** (6,6)	**29,9** (2,5)	**18,3** (4,6)	14 (1,7)	
Šveicarija	**-31,1** (4,9)	**24,6** (2,1)	**21,0** (5,8)	16 (1,9)	
Tailandas	12,3 (14,8)	**24,6** (2,8)	**10,0** (3,7)	8 (1,7)	
Taivanas	-5,8 (19,0)	**30,2** (2,0)	**10,4** (2,5)	10 (1,2)	
ICCS vidurkis	**-26,7** (2,1)	**26,8** (0,4)	**19,7** (0,8)	12 (0,3)	
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:					
Honkongas	**26,1** (5,4)	**10,3** (3,8)	**14,7** (4,5)	3 (0,7)	
Nyderlandai	**-44,1** (13,1)	**14,7** (4,5)	**31,2** (6,8)	9 (2,8)	

* *Statistiškai reikšmingi skirtumai yra paryškinti.*

- Dispersiją vienareikšmiškai paaiškina imigracijos kontekstas
- Dispersiją vienareikšmiškai paaiškina tėvų profesinis statusas
- Dispersiją vienareikšmiškai paaiškina tėvų domėjimasis politinėmis ir socialinėmis aktualijomis
- Dispersiją paaiškina visi faktoriai

7.5 lentelė. *Tėvų profesinio statuso, interesų bei imigracijos konteksto įtakos mokinių domėjimuisi politinėmis ir socialinėmis aktualijomis regresijos modelis.*

Šalis	Nestandartizuoti regresijos koeficientai*				
	Imigracijos kontekstas (0=imigracijos konteksto nėra; 1=imigracijos kontekstas yra)	Tėvų profesinis statusas (SEI taškai)	Tėvų interesai (0=nesidomi ar nelabai domisi aktualijomis; 1=šiek tiek ar labai domisi aktualijomis)*	Paaiškinama dispersijos dalis	Faktorių paaiškinta dispersijos dalis (0 5 10 15 20 25)
Airija	**2,8** (0,7)	0,3 (0,2)	**7,8** (0,5)	10 (1,0)	
Anglija	**3,5** (0,6)	**0,7** (0,2)	**7,7** (0,5)	16 (1,6)	
Austrija	**1,4** (0,4)	**0,7** (0,2)	**7,0** (0,5)	9 (1,0)	
Belgija (Flandrija)	**3,7** (0,8)	-0,5 (0,3)	**6,7** (0,5)	10 (1,2)	
Bulgarija	-2,2 (3,5)	**-0,6** (0,2)	**5,5** (0,5)	7 (1,2)	
Čekija	0,9 (0,9)	**0,7** (0,2)	**5,9** (0,3)	11 (0,9)	
Čilė	-0,2 (1,8)	**-0,5** (0,1)	**5,8** (0,3)	9 (0,8)	
Danija	**3,1** (0,8)	**1,3** (0,2)	**6,5** (0,4)	12 (1,1)	
Dominikos Respublika	1,1 (1,4)	-0,3 (0,2)	**3,5** (0,4)	3 (0,6)	
Estija	1,1 (0,8)	0,2 (0,2)	**6,0** (0,4)	12 (1,2)	
Graikija	0,1 (0,6)	**0,6** (0,2)	**5,4** (0,5)	7 (1,0)	
Gvatemala	0,1 (1,0)	**-1,3** (0,2)	**4,4** (0,3)	9 (1,1)	
Indonezija	-0,7 (0,8)	0,2 (0,2)	**4,0** (0,4)	5 (0,8)	
Ispanija	**2,4** (0,7)	**-0,4** (0,2)	**5,4** (0,4)	7 (0,9)	
Italija	1,1 (0,8)	**0,4** (0,2)	**5,2** (0,4)	5 (0,9)	
Kipras	**2,6** (0,9)	0,1 (0,3)	**5,9** (0,5)	6 (0,9)	
Kolumbija	3,0 (1,6)	**-0,8** (0,1)	**5,6** (0,3)	8 (0,7)	
Korėja	**-11,2** (2,1)	**0,9** (0,1)	**5,9** (0,5)	5 (0,7)	
Latvija	2,3 (1,2)	0,0 (0,2)	**4,7** (0,5)	5 (1,1)	
Lenkija	2,9 (1,9)	0,3 (0,2)	**7,1** (0,5)	8 (1,1)	
Lichtenšteinas	0,6 (0,9)	**1,2** (0,5)	**7,0** (1,5)	13 (4,1)	
LIETUVA	1,7 (1,0)	0,2 (0,2)	**6,4** (0,6)	7 (1,2)	
Liuksemburgas	**2,9** (0,4)	0,2 (0,2)	**6,1** (0,4)	8 (0,8)	
Malta	2,3 (1,8)	0,0 (0,3)	**5,6** (0,6)	7 (1,4)	
Meksika	**2,3** (0,9)	**-0,8** (0,1)	**4,8** (0,3)	6 (0,7)	
Naujoji Zelandija	**3,3** (0,5)	0,2 (0,2)	**7,5** (0,6)	11 (1,2)	
Norvegija	**4,6** (0,6)	**1,3** (0,2)	**7,0** (0,5)	11 (1,4)	
Paragvajus	1,1 (1,0)	**-0,5** (0,2)	**4,3** (0,4)	6 (0,9)	
Rusija	0,6 (0,6)	**0,4** (0,2)	**5,2** (0,4)	8 (1,2)	
Slovakija	-1,9 (1,9)	-0,2 (0,2)	**6,0** (0,4)	10 (1,2)	
Slovėnija	-0,5 (0,7)	-0,4 (0,2)	**5,6** (0,4)	5 (0,8)	
Suomija	**3,6** (1,2)	**0,5** (0,2)	**7,3** (0,4)	12 (1,2)	
Švedija	**4,6** (0,6)	**1,0** (0,3)	**7,7** (0,4)	14 (1,5)	
Šveicarija	**3,0** (0,4)	0,0 (0,2)	**6,4** (0,6)	10 (1,6)	
Tailandas	1,2 (0,7)	-0,2 (0,1)	**3,5** (0,5)	3 (0,7)	
Taivanas	-1,5 (1,7)	**1,2** (0,2)	**5,0** (0,2)	8 (0,7)	
ICCS vidurkis	1,3 (0,2)	0,2 (0,0)	**5,9** (0,1)	8 (0,2)	
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:					
Honkongas	**1,2** (0,4)	0,3 (0,2)	**5,7** (0,5)	8 (1,3)	
Nyderlandai	**3,3** (1,0)	0,5 (0,3)	**6,1** (0,6)	11 (1,3)	

* *Statistiškai reikšmingi skirtumai yra paryškinti.*

- Dispersiją vienareikšmiškai paaiškina imigracijos kontekstas
- Dispersiją vienareikšmiškai paaiškina tėvų profesinis statusas
- Dispersiją vienareikšmiškai paaiškina tėvų domėjimasis politinėmis ir socialinėmis aktualijomis
- Dispersiją paaiškina visi faktoriai

8 ICCS EUROPOS MODULIO TYRIMAS

Per pastaruosius dešimt metų, praėjusius nuo pilietinio ugdymo tyrimo CIVED, atlikto 1999 metais, Europoje įvyko itin daug esminių pokyčių, stipriai paveikusių ir tebeveikiančių šio žemyno šalių vystymąsi – atsiranda naujos pilietybės formos ir pareigos (Europos Sąjungos piliečiai), kinta piliečio savivoka ir identitetas, kyla naujos grėsmės demokratijai (teroristinių išpuolių augimas), didėja tarptautinės ir tarpkontinentinės migracijos mastai (iškilo socialinės ir kultūrinės integracijos, tradicijų išsaugojimo, lygių galimybių užtikrinimo, multikultūrinių bendruomenių kūrimosi problemos), kyla nauji iššūkiai demokratiniam valdymui (mažėja rinkėjų aktyvumas, gyventojai rečiau įsitraukia į politinę ir socialinę veiklą, didėja socialinė ir ekonominė nelygybė), vyksta sparti visuomenės modernizacija ir globalizacija (atsiranda naujos komunikacijos priemonės, nyksta tradicinės bendruomeninio gyvenimo formos, išaugo užsienio kalbų mokymasis, tarpkultūriniai mainai), kyla nauji ekonominiai iššūkiai, verčiantys Europos šalis glaudžiau bendradarbiauti (euro įvedimas, Lisabonos strategija).

Europos šalys buvo priverstos reaguoti į šiuos naujai kylančius iššūkius tiek vietiniu, tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygiu. Tinkamas jaunuolių parengimas gyvenimui ir darbui sparčiai kintančioje aplinkoje yra vienas iš pagrindinių švietimo sistemos uždavinių siekiant kurti saugią ir demokratišką ateities visuomenę.

Šiuo Europos modulio tyrimu siekiama išsiaiškinti jaunuolių žinias, vertybes, nuomones ir nuostatas apie specifinius Europos žemynui aktualius klausimus: glaudesnį Europos šalių bendradarbiavimą, vieningą politiką, europinę pilietybę ir europiečio identitetą, tolesnę Europos Sąjungos plėtrą, bendrą valiutą, laisvą asmenų judėjimą ir pan.

Europos modulio tyrimas yra paremtas bendrąja teorine ICCS tyrimo struktūra, todėl jo rezultatai turėtų būti analizuojami viso tyrimo kontekste. Specifiniai Europos modulio tyrimo klausimai buvo parengti atsižvelgiant į aukščiau aprašytus pokyčius regione ir dalyvaujančių šalių interesus.

ICCS Europos modulio tyrime dalyvavo 24 Europos šalys: Airija, Anglija, Austrija, Belgija (Flandrija), Bulgarija, Čekija, Danija, Estija, Graikija, Ispanija, Italija, Kipras, Latvija, Lenkija, Lietuva, Lichtenšteinas, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Slovakija, Slovėnija, Suomija, Švedija ir Šveicarija.

Europos modulio tyrimo duomenys surinkti iš daugiau nei 75 000 mokinių, 35 000 mokytojų ir daugiau nei 3000 mokyklų.

Europos modulio tyrimo instrumentai

Europos modulio tyrimas buvo vykdomas po bendrojo ICCS tyrimo. Europos modulio tyrimo klausimyną sudarė dvi dalys:

1. *Europos modulio mokinio testas* (12 min.). Testą sudarė 12 klausimų, skirtų mokinių žinioms apie Europos Sąjungą (ES), jos politiką ir institucijas patikrinti. Mokiniai turėjo atsakyti į klausimus apie:
   - faktus, susijusius su Europos Sąjunga (ES) ir jos institucijomis;
   - ES politiką ir įstatymus;
   - Euro valiutą.
2. *Europos modulio mokinio klausimynas* (17 min.). Klausimyną sudarė 13 klausimų, kuriais buvo siekiama išsiaiškinti mokinių požiūrį ir nuostatas apie Europą ir europinius klausimus.

Tyrimo rezultatai

Bendrieji rezultatai

ICCS tyrimo visų šalių mokinių pilietinių žinių testo rezultatus aptarėme ankstesniame skyriuje. Šiame skyriuje pateikiami ICCS tyrime dalyvavusių Europos regiono šalių testo rezultatai. 8.1 lentelė padeda palyginti ICCS pilietinių žinių testo rezultatų skirtumus tarp Europos šalių (rodyklėlėmis pažymėti statistiškai reikšmingai aukštesni ar žemesni šalių rezultatai, o tušti langeliai reiškia, kad skirtumas tarp šalių rezultatų nėra statistiškai reikšmingas).

Lietuvos mokiniai pilietinėmis žiniomis pralenkė 6 Europos valstybių mokinius (Maltos, Latvijos, Graikijos, Liuksemburgo, Bulgarijos ir Kipro), tačiau nusileido 12 valstybių mokiniams. Lietuvos mokinių rezultatai beveik nesiskyrė nuo Belgijos (Flandrijos), Čekijos, Ispanijos ir Austrijos mokinių testų rezultatų.

8.1 lentelė. *Pilietinių žinių testo rezultatų vidurkio palyginimas tarp šalių.*

Šalis	Suomija	Danija	Švedija	Lenkija	Airija	Šveicarija	Lichtenšteinas	Italija	Slovakija	Estija	Anglija	Slovėnija	Belgija (Flandrija)	Čekija	**LIETUVA**	Ispanija	Austrija	Malta	Latvija	Graikija	Liuksemburgas	Bulgarija	Kipras
Suomija			▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Danija			▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Švedija	▼	▼								▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Lenkija	▼	▼									▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Airija	▼	▼									▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Šveicarija	▼	▼									▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Lichtenšteinas	▼	▼									▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Italija	▼	▼									▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Slovakija	▼	▼										▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Estija	▼	▼	▼											▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Anglija	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼							▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Slovėnija	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼						▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Belgija (Flandrija)	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼									▲	▲	▲	▲	▲	▲
Čekija	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼								▲	▲	▲	▲	▲	▲
LIETUVA	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼						▲	▲	▲	▲	▲	▲
Ispanija	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼						▲	▲	▲	▲	▲	▲
Austrija	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼						▲	▲	▲	▲	▲	▲
Malta	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼			▲	▲	▲	▲
Latvija	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼					▲	▲
Graikija	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼					▲
Liuksemburgas	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼					▲
Bulgarija	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼				▲
Kipras	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	

▲ – Rezultatų vidurkis statistiškai reikšmingai aukštesnis lyginant su kita šalimi

▼ – Rezultatų vidurkis statistiškai reikšmingai žemesnis lyginant su kita šalimi

Daugiau detalios informacijos apie šalių pilietinių žinių testo rezultatus ir bendrą šalies kontekstą pateikta 8.2 lentelėje: joje rasime testą atlikusių mokinių amžiaus vidurkį, mokymosi mokykloje metus, Europos šalių mokinių pilietinių žinių testo rezultatų vidurkį skalėje, šalių Žmogaus išsivystymo indeksą (ŽII).

Vidutinis Europos šalių mokinių pilietinių žinių testo rezultatas yra 514 taškų – jis šiek tiek aukštesnis nei bendrasis visų 38 ICCS dalyvavusių šalių vidurkis (500 taškų). Europos šalių pilietinių žinių rezultatų pasiskirstymas atskleidžia nemažus skirtumus tarp šalių (šalių vidurkiai svyruoja nuo 453 iki 576 taškų). Lentelės viršuje atsidūrė Suomija ir Danija – jų rezultatai gerokai pranoko bendrąjį Europos šalių vidurkį – dauguma mokinių pateko į trečiąjį pasiekimų lygmenį (tuo tarpu didžiosios dalies Europos šalių mokiniai pateko į antrąjį lygmenį). Lietuvos rezultatų vidurkis yra panašus į Ispanijos ir Austrijos rezultatus ir yra artimas bendram ICCS šalių vidurkiui (500), bet žemesnis nei Europos šalių vidurkis (514).

8.2 lentelė. *Europos šalių mokinių mokymosi mokykloje metų, mokinių vidutinio mažiaus, pilietinių žinių testo rezultatų ir Žmogaus išsivystymo indekso lentelė.*

Šalis	Mokymosi mokykloje metai	Amžiaus vidurkis	Pilietinės žinios 250 350 450 550 650 750	Rezultatų vidurkis skalėje		ŽII
Suomija	8	14,7		576 (2,4)	▲	0,96
Danija	8	14,9		576 (3,6)	▲	0,96
Švedija	8	14,8		537 (3,1)	▲	0,96
Lenkija	8	14,9		536 (4,7)	▲	0,88
Airija	8	14,3		534 (4,6)	▲	0,97
Šveicarija	8	14,7		531 (3,8)	▲	0,96
Lichtenšteinas	8	14,8		531 (3,3)	▲	0,95
Italija	8	13,8		531 (3,3)	▲	0,95
Slovakija	8	14,4		529 (4,5)	▲	0,88
Estija	8	15,0		525 (4,5)	▲	0,88
Anglija	9	14,0		519 (4,4)		0,95
Slovėnija	8	13,7		516 (2,7)		0,93
Belgija (Flandrija)	8	13,9		514 (4,7)		0,95
Čekija	8	14,4		510 (2,4)		0,90
LIETUVA	8	14,7		505 (2,8)	▼	0,87
Ispanija	8	14,1		505 (4,1)	▼	0,96
Austrija	8	14,4		503 (4,0)	▼	0,96
Malta	9	13,9		490 (4,5)	▼	0,90
Latvija	8	14,8		482 (4,0)	▼	0,87
Graikija	8	13,7		476 (4,4)	▼	0,94
Liuksemburgas	8	14,6		473 (2,2)	▼	0,96
Bulgarija	8	14,7		466 (5,0)	▼	0,84
Kipras	8	13,9		453 (2,4)	▼	0,91
Europinis ICCS skalės vidurkis		14,4		514 (0,8)		
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:						
Nyderlandai	8	14,3		494 (7,6)		0,96

Procentinliai
5 25 75 95
Vidurkis ir pasikliautinasis intervalas (±2SE)

▲ – šalies vidurkis statistiškai reikšmingai aukštesnis už europinį ICCS skalės vidurkį

▼ – šalies vidurkis statistiškai reikšmingai žemesnis už europinį ICCS skalės vidurkį

Europos modulio testo rezultatai

Europos modulio testo klausimų sudėtingumo lygmenys buvo labai skirtingi, todėl buvo neįmanoma sudaryti vienos apibendrintos testo rezultatų skalės vidurkių ir tokiu būdu palyginti šalių rezultatus. Todėl pateikiami atsakymų į kiekvieno testo klausimą rezultatų vidurkiai, kurie gali būti lyginami tarpusavyje.

Vertinant mokinių rezultatus reikia turėti galvoje, kad testo užduotys buvo pasirenkamojo atsakymo tipo (reikėjo pasirinkti vieną teisingą atsakymą iš 2 arba 4 pateiktų atsakymo variantų arba pažymėti, kuris iš dviejų pateiktų teiginių yra teisingas), todėl buvo atitinkamai 25 proc. arba 50 proc. teisingo atsakymo spėjimo tikimybė.

Lietuvos mokinių, teisingai atsakiusių į vieną ar kitą testo klausimą, dalis yra artima Europos šalių vidurkiui arba šiek tiek aukštesnė nei vidurkis. Apibendrintai galima teigti, jog Europos šalių mokiniai gerai žino pagrindinius faktus apie Europos Sąjungą (vėliava, šalies narystė ES), tačiau kur kas mažesnė jų dalis turi detalizuotų žinių apie ES (Europos Parlamentą, reikalavimus šalims, siekiančioms narystės ES). Kai kurių neseniai į Europos Sąjungą įstojusių šalių mokinių rezultatai buvo aukštesni nei bendrasis vidurkis, tačiau tai nebuvo būdinga visoms naujoms narėms. Rezultatai yra pateikti 8.3–8.5 lentelėse.

8.3 lentelė. *Mokinių, teisingai atsakiusių į Europos modulio testo klausimus apie Europos Sąjungą ir jos institucijas, dalis procentais. (1K-8K)*

Šalis	1K(a): Testuojama šalis priklauso Europos Sąjungai.	1K(b): Europos Sąjunga yra ekonominė ir politinė šalių bendrija.	1K(c): Šaliai tapus Europos Sąjungos nare, jos gyventojai įgyja naujų politinių teisių.	2K: Kokia yra Europos Sąjungos vėliava?	3K: Kiek šalių yra Europos Sąjungos šalys narės?	4K: Koks reikalavimas yra keliamas valstybei, siekiančiai prisijungti prie Europos Sąjungos?	5K: Kuriame iš šių miestų posėdžiauja Europos Parlamentas?	6K: Kas renka Europos Parlamento narius?	7K: Kaip nustatoma, kiek pinigų kiekviena iš šalių narių turi skirti Europos Sąjungai?	8K: Kuris iš teiginių apie galimą Europos Sąjungos plėtrą yra teisingas?
Airija	99 (0,2) △	88 (0,7) △	68 (1,0) △	87 (0,8) ▽	56 (1,3)	33 (1,1) ▽	59 (1,3) ▽	49 (1,0) ▲	33 (1,1) ▼	50 (1,1) ▽
Anglija	96 (0,5)	86 (0,8)	56 (1,3) ▽	66 (1,7) ▼	35 (1,3) ▼	37 (1,0) ▽	22 (1,6) ▼	45 (1,0) ▲	35 (1,3) ▽	38 (1,0) ▼
Austrija	98 (0,3) △	74 (1,0) ▼	68 (1,1) △	96 (0,5) △	67 (1,6) △	37 (1,1) ▽	77 (1,2) ▲	39 (1,2) △	50 (1,5) △	60 (1,2) △
Belgija (Flandrija)	100 (0,1) △	91 (0,7) △	59 (1,2) ▽	92 (0,7)	61 (1,3) △	47 (1,1) △	76 (1,0) △	37 (1,1) △	38 (1,6) ▽	57 (1,2)
Bulgarija	99 (0,2) △	91 (0,8) △	74 (0,9) △	98 (0,3) △	66 (2,4) △	28 (1,5) ▼	73 (1,3) △	41 (1,5) △	39 (1,5) ▽	46 (1,7) ▼
Čekija	99 (0,1) △	86 (0,8)	64 (1,0)	97 (0,3) △	71 (1,9) ▲	32 (1,1) ▽	83 (0,9) ▲	25 (1,2) ▼	41 (1,0) ▽	59 (1,1) △
Danija	99 (0,2) △	93 (0,5) △	54 (1,0) ▼	85 (0,9) ▽	50 (1,2) ▽	60 (1,3) ▲	62 (1,5) ▽	26 (1,1) ▽	63 (1,1) ▲	55 (1,0)
Estija	99 (0,2) △	90 (0,7) △	72 (1,1) △	99 (0,3) △	50 (1,5) ▽	27 (1,0) ▼	68 (1,4)	33 (1,3) ▽	51 (1,3) △	58 (1,4)
Graikija	98 (0,3) △	76 (1,1) ▽	69 (1,0) △	95 (0,4) △	56 (1,7)	42 (1,3)	74 (1,1) △	28 (1,2) ▽	42 (1,2)	54 (1,4)
Ispanija	99 (0,2) △	82 (0,8) ▽	60 (1,0) ▽	97 (0,5) △	49 (1,5) ▽	38 (1,0) ▽	48 (1,4) ▼	35 (0,9)	42 (1,0) ▽	47 (1,3) ▽
Italija	99 (0,1) △	81 (1,0) ▽	60 (1,5) ▽	97 (0,4) △	62 (2,5) △	34 (1,7) ▽	75 (1,7) △	44 (2,1) △	46 (1,8)	68 (1,7) ▲
Kipras	98 (0,3) △	76 (1,0) ▽	85 (0,8) ▲	98 (0,3) △	71 (1,3) ▲	57 (1,1) ▲	74 (1,1) △	21 (0,8) ▼	40 (1,2) ▽	63 (1,2) △
Latvija	97 (0,5)	86 (1,1)	66 (1,5)	98 (0,3) △	52 (2,2) ▽	36 (1,3) ▽	63 (1,9) ▽	29 (1,4) ▽	48 (1,4) △	52 (1,4) ▽
Lenkija	99 (0,2) △	89 (0,8) △	65 (1,2)	99 (0,2) △	55 (1,8)	55 (1,4) ▲	87 (0,8) ▲	38 (1,1) △	49 (1,3) △	68 (1,3) ▲
Lichtenšteinas	75 (2,0) ▼	88 (1,8) △	60 (2,2) ▽	90 (1,4) ▽	46 (2,5) ▼	36 (2,5)	53 (2,2) ▼	23 (2,4) ▼	43 (2,6)	52 (2,6)
LIETUVA	99 (0,2) △	87 (0,7) △	71 (1,1) △	98 (0,3) △	60 (1,8)	39 (1,2)	69 (1,3)	27 (1,0) ▽	46 (1,3)	68 (1,3) ▲
Liuksemburgas	99 (0,2) △	71 (0,7) ▼	71 (0,7) △	96 (0,4) △	63 (1,1) △	39 (0,7)	64 (0,9) ▽	36 (1,0)	41 (0,7) ▽	50 (0,9) ▽
Malta	99 (0,2) △	79 (1,1) ▽	74 (1,0) △	97 (0,4) △	54 (1,6) ▽	50 (1,2) △	72 (1,6) △	44 (0,9) △	39 (1,6) ▽	51 (1,5) ▽
Slovakija	99 (0,2) △	90 (0,8) △	49 (2,1) ▼	99 (0,3) △	75 (2,5) ▲	42 (2,5)	88 (1,1) ▲	68 (1,8) ▲	42 (2,0)	64 (1,5) △
Slovėnija	99 (0,1) △	85 (0,7)	63 (1,3)	99 (0,2) △	70 (1,7) ▲	33 (1,2) ▽	83 (1,0) ▲	26 (1,1) ▽	35 (1,3) ▽	74 (1,0) ▲
Suomija	99 (0,1) △	89 (0,7) △	59 (0,9) ▽	97 (0,3) △	45 (1,3) ▼	30 (1,0) ▼	60 (1,1) ▽	33 (1,0) ▽	54 (1,3) △	65 (1,2) △
Švedija	97 (0,3)	83 (0,8) ▽	68 (0,9) △	76 (0,9) ▼	50 (1,3) ▽	58 (1,1) ▲	51 (1,3) ▼	37 (1,1) △	43 (1,3)	42 (0,9) ▼
Šveicarija	79 (1,3) ▼	89 (1,0) △	66 (1,2)	90 (0,8) ▽	47 (1,4) ▼	40 (1,4)	50 (2,7) ▼	23 (1,4) ▼	56 (1,9) ▲	58 (1,9)
Europinis ICCS vidurkis	97 (0,1)	85 (0,2)	65 (0,3)	93 (0,1)	57 (0,4)	40 (0,3)	66 (0,3)	35 (0,3)	44 (0,3)	57 (0,3)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:										
Nyderlandai	99 (0,2)	88 (1,0)	67 (2,1)	92 (1,3)	44 (2,0)	42 (2,9)	63 (2,6)	40 (2,5)	49 (2,0)	57 (2,2)

Nacionalinė dalis procentais:

▲ – daugiau nei 10 procentų aukštesnė už europinį ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnė už europinį ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnė už europinį ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 10 procentų žemesnė už europinį ICCS vidurkį

8.4 lentelė. *Mokinių, teisingai atsakiusių į Europos modulio testo klausimus apie Europos Sąjungos įstatymus ir politiką, dalis procentais. (9K ir 10K)*

Šalis	9K(a): Europos Sąjunga nusprendžia, ko jūsų mokykloje turi būti mokoma apie Europos Sąjungą.			9K(b): Europos Sąjunga savo teritorijoje siekia sukurti taiką, gerovę ir laisvę.			9K(c): Visos Europos Sąjungos šalys yra pasirašiusios Europos žmogaus teisių konvenciją.			9K(d): Europos Sąjungoje yra priimti įstatymai, kuriais siekiama sumažinti taršą.			9K(e): Europos Sąjunga moka pinigus Europos Sąjungos šalių žemdirbiams už ekologiškų žemdirbystės būdų naudojimą.			10K: Ką pagal galiojančius įstatymus gali daryti visi Europos Sąjungos piliečiai?		
Airija	68	(1,1)	△	91	(0,8)	△	89	(0,7)	△	70	(0,9)		53	(1,0)		21	(0,8)	▽
Anglija	57	(1,4)	▽	89	(0,9)		85	(0,8)		56	(1,0)	▼	50	(1,0)		20	(0,9)	▼
Austrija	71	(1,0)	△	84	(0,9)	▽	79	(0,9)	▽	61	(1,1)	▽	51	(1,3)		30	(1,0)	
Belgija (Flandrija)	76	(1,0)	▲	95	(0,5)	△	91	(0,8)	△	71	(0,9)		38	(1,1)	▼	27	(1,1)	▽
Bulgarija	53	(1,3)	▼	90	(0,8)		89	(0,8)	△	81	(1,1)	▲	69	(0,9)	▲	31	(1,1)	
Čekija	69	(0,9)	△	92	(0,4)	△	86	(0,7)		62	(0,9)	▽	56	(0,8)	△	32	(0,9)	
Danija	80	(0,9)	▲	93	(0,5)	△	91	(0,5)	△	72	(0,9)	△	47	(1,3)	▽	33	(1,0)	△
Estija	68	(1,1)	△	92	(0,7)	△	89	(0,8)	△	79	(1,0)	△	52	(1,2)		31	(1,0)	
Graikija	53	(1,2)	▼	80	(1,0)	▽	80	(1,0)	▽	67	(1,0)	▽	49	(1,1)	▽	33	(1,0)	△
Ispanija	49	(1,2)	▼	83	(0,8)	▽	82	(0,9)	▽	70	(0,9)		44	(1,1)	▽	28	(0,8)	▽
Italija	64	(1,5)		92	(0,7)	△	86	(0,9)		67	(1,5)		35	(1,4)	▼	33	(1,7)	
Kipras	45	(1,3)	▼	82	(0,9)	▽	84	(0,7)	▽	73	(1,1)	△	60	(1,1)	△	31	(1,2)	
Latvija	49	(1,3)	▼	88	(1,0)		75	(1,1)	▼	64	(1,2)	▽	54	(1,3)		33	(1,3)	△
Lenkija	67	(1,2)	△	91	(0,6)	△	88	(0,8)	△	71	(0,9)		75	(1,0)	▲	30	(1,2)	
Lichtenšteinas	83	(2,0)	▲	85	(1,9)	▽	86	(1,7)		69	(2,8)		41	(2,4)	▼	33	(2,3)	
LIETUVA	59	(1,2)	▽	95	(0,5)	△	81	(1,0)	▽	82	(0,8)	▲	73	(0,8)	▲	29	(0,9)	
Liuksemburgas	65	(1,0)		84	(0,6)	▽	79	(0,7)	▽	65	(0,8)	▽	43	(0,8)	▽	33	(0,8)	△
Malta	56	(1,4)	▽	82	(1,2)	▽	84	(1,0)	▽	70	(0,9)		57	(1,1)	△	23	(1,1)	▽
Slovakija	62	(1,7)		94	(0,5)	△	90	(1,0)	△	63	(1,6)	▽	60	(1,4)	△	39	(1,5)	△
Slovėnija	69	(1,4)	△	89	(0,7)		87	(0,8)	△	80	(1,2)	▲	40	(1,3)	▼	26	(1,3)	▽
Suomija	72	(1,0)	△	95	(0,4)	△	93	(0,5)	△	70	(0,9)		48	(1,2)	▽	42	(1,0)	▲
Švedija	71	(1,1)	△	92	(0,5)	△	87	(0,6)	△	72	(1,0)	△	56	(1,0)	△	30	(1,0)	
Šveicarija	81	(1,0)	▲	91	(0,6)	△	86	(0,9)		65	(1,2)	▽	39	(1,6)	▼	26	(1,4)	▽
Europinis ICCS vidurkis	65	(0,3)		89	(0,2)		86	(0,2)		70	(0,2)		52	(0,3)		30	(0,2)	
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:																		
Nyderlandai	75	(1,5)		91	(1,2)		88	(1,1)		73	(1,9)		41	(2,0)		19	(1,6)	

Nacionalinė dalis procentais:

▲ – daugiau nei 10 procentų aukštesnė už europinį ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnė už europinį ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnė už europinį ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 10 procentų žemesnė už europinį ICCS vidurkį

8.5 lentelė. *Mokinių, teisingai atsakiusių į Europos modulio testo klausimus apie Europos valiutą, dalis procentais. (11K ir 12K)*

Šalis	11K(a): Euras yra oficiali visų Europos šalių valiuta.			11K(b): Euras yra oficiali visų Europos Sąjungos šalių valiuta.			11K(c): Visose šalyse, kuriose euras yra oficiali valiuta, euro banknotų dizainas yra toks pats.			12K: Kokią naudą gauna šalys, kurių oficiali valiuta yra euras?		
Airija	69	(1,2)		51	(1,1)	△	67	(1,0)		66	(1,3)	
Anglija	72	(1,2)	△	73	(1,1)	▲	62	(1,1)	▽	50	(1,3)	▼
Austrija	60	(1,2)	▽	40	(1,2)	▽	72	(0,9)	△	63	(1,1)	▽
Belgija (Flandrija)	53	(1,6)	▼	31	(1,2)	▼	73	(1,1)	△	74	(1,3)	△
Bulgarija	64	(1,8)	▽	52	(1,6)	△	71	(1,1)	△	58	(1,5)	▽
Čekija	86	(0,6)	▲	68	(0,9)	▲	74	(1,1)	△	74	(0,8)	△
Danija	80	(0,8)	▲	77	(0,8)	▲	76	(1,0)	△	73	(0,9)	△
Estija	80	(1,1)	▲	62	(1,1)	▲	64	(1,1)	▽	63	(1,2)	
Graikija	66	(1,1)	▽	36	(1,2)	▼	58	(1,0)	▽	63	(1,3)	▽
Ispanija	53	(1,3)	▼	35	(1,0)	▼	61	(1,1)	▽	64	(1,1)	
Italija	71	(1,7)		52	(1,8)		55	(1,6)	▼	74	(1,3)	△
Kipras	56	(1,3)	▼	39	(1,1)	▽	45	(1,1)	▼	57	(1,0)	▽
Latvija	70	(1,2)		58	(1,6)	△	69	(1,3)		56	(1,2)	▽
Lenkija	86	(1,0)	▲	80	(0,9)	▲	73	(1,3)	△	69	(1,2)	△
Lichtenšteinas	77	(1,9)	△	29	(2,5)	▼	63	(2,4)		71	(2,3)	△
LIETUVA	68	(1,3)		49	(1,1)		72	(1,2)	△	69	(1,3)	△
Liuksemburgas	51	(0,7)	▼	31	(0,7)	▼	70	(0,8)	△	62	(0,8)	▽
Malta	57	(1,6)	▼	36	(1,8)	▼	62	(1,5)	▽	60	(1,6)	▽
Slovakija	84	(1,1)	▲	48	(2,0)		68	(1,6)		72	(1,5)	△
Slovėnija	62	(1,2)	▽	37	(1,5)	▼	54	(1,4)	▼	75	(1,0)	△
Suomija	83	(0,8)	▲	36	(1,0)	▼	84	(0,7)	▲	73	(1,0)	△
Švedija	71	(0,9)		69	(0,9)	▲	77	(1,0)	▲	57	(1,0)	▽
Šveicarija	77	(1,1)	△	29	(0,8)	▼	66	(1,5)		65	(1,1)	
Europinis ICCS vidurkis	69	(0,3)		49	(0,3)		67	(0,3)		65	(0,3)	
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:												
Nyderlandai	57	(2,9)		31	(1,5)		63	(1,8)		80	(1,8)	

Nacionalinė dalis procentais:

▲ – daugiau nei 10 procentų aukštesnė už europinį ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnė už europinį ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnė už europinį ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 10 procentų žemesnė už europinį ICCS vidurkį

Europos modulio klausimyno rezultatai

Europos modulio klausimynu buvo siekiama išsiaiškinti mokinių nuostatas ir požiūrį į europinę pilietybę, europinį ir nacionalinį identitetą, Europos Sąjungos plėtrą, bendrąją politiką ir institucijas, bendros valiutos įvedimą, dalyvavimą europinėje veikloje.

Europos modulio klausimyno rezultatai yra analizuojami siejant juos su bendrojo ICCS tyrimo mokinio klausimyno rezultatais. Europos šalių švietimo sistema ir ekonominė, socialinė, politinė padėtis yra labai skirtinga. Egzistuojantys skirtumai tarp šalių galėjo turėti įtakos mokinių nuostatoms vienu ar kitu klausimu, todėl interpretuojant rezultatus būtina į tai atsižvelgti.

Mokinių europinė tapatybė

Beveik visų Europos modulio tyrime dalyvavusių šalių mokiniai turi stiprų europinės tapatybės jausmą (žr. 8.6 lentelę). Skirtumai tarp šalių yra labai nedideli (svyruoja nuo 45 iki 54). Išryškėjo bendra tendencija, kad vaikinų europinė tapatybė yra stipriau išreikšta, tačiau Lietuvoje statistiškai reikšmingo skirtumo tarp lyčių neužfiksuota. Daugelyje šalių mokiniai su imigracijos kontekstu turėjo silpnesnį europinės tapatybės jausmą.

8.6 lentelė. *Mokinių europinės tapatybės jausmo indeksas (bendri rezultatai ir rezultatai pagal lytį; pateikti rezultatų vidurkiai).*

Šalis	Mokinių europinės tapatybės jausmo indekso rezultatai pagal lytį				
	Visi mokiniai	Merginos	Vaikinai	Skirtumas (vaikinai-merginos)*	30 40 50 60 70
Airija	50 (0,2)	49 (0,3)	51 (0,3)	**2** (0,4)	
Anglija	48 (0,3) ▽	47 (0,3)	50 (0,4)	**3** (0,5)	
Austrija	51 (0,3) △	50 (0,4)	52 (0,4)	**2** (0,5)	
Belgija (Flandrija)	49 (0,2) ▽	48 (0,2)	51 (0,3)	**2** (0,4)	
Bulgarija	50 (0,2)	49 (0,3)	51 (0,4)	**2** (0,4)	
Čekija	49 (0,2) ▽	49 (0,2)	50 (0,3)	**1** (0,3)	
Danija	49 (0,2) ▽	48 (0,2)	50 (0,3)	**2** (0,3)	
Estija	50 (0,3)	50 (0,3)	51 (0,4)	**1** (0,4)	
Graikija	50 (0,2)	49 (0,3)	50 (0,3)	**1** (0,4)	
Ispanija	53 (0,3) △	51 (0,3)	54 (0,4)	**2** (0,4)	
Italija	54 (0,2) ▲	53 (0,3)	55 (0,3)	**2** (0,3)	
Kipras	49 (0,2) ▽	48 (0,2)	49 (0,4)	1 (0,5)	
Latvija	45 (0,3) ▼	45 (0,4)	46 (0,4)	1 (0,5)	
Lenkija	49 (0,2) ▽	48 (0,2)	49 (0,2)	**1** (0,3)	
Lichtenšteinas	50 (0,5)	50 (0,8)	50 (0,8)	0 (1,0)	
LIETUVA	49 (0,2) ▽	49 (0,3)	49 (0,3)	0 (0,3)	
Liuksemburgas	52 (0,2) △	50 (0,2)	53 (0,2)	**3** (0,3)	
Malta	48 (0,3) ▽	48 (0,5)	48 (0,4)	0 (0,6)	
Slovakija	52 (0,3) △	51 (0,4)	54 (0,4)	**2** (0,5)	
Slovėnija	53 (0,3) ▲	53 (0,4)	54 (0,3)	**2** (0,5)	
Suomija	52 (0,2) △	51 (0,3)	53 (0,3)	**2** (0,4)	
Švedija	50 (0,2) ▽	49 (0,3)	51 (0,3)	**2** (0,4)	
Šveicarija	48 (0,3) ▽	48 (0,4)	49 (0,4)	1 (0,5)	
Europinis ICCS vidurkis	50 (0,1)	49 (0,1)	51 (0,1)	**2** (0,1)	
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:					
Nyderlandai	48 (0,4)	47 (0,5)	49 (0,6)	**2** (0,6)	

** Statistiškai reikšmingi skirtumai tarp lyčių yra paryškinti.*

Nacionalinis vidurkis:

▲ – daugiau nei 3 taškais aukštesnis už europinį ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnis už europinį ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnis už europinį ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 3 taškais žemesnis už europinį ICCS vidurkį

Merginų vidurkis+/- pasikliautinasis intervalas

Vaikinų vidurkis+/- pasikliautinasis intervalas

Vidutiniškai yra didesnė nei 50% tikimybė, kad mokiniai, kurių rezultatai patenka į tam tikra spalva pažymėtą intervalą, atsakydami į teiginius apie jo europinės tapatybės jausmą su jais:	
	nesutinka arba visiškai nesutinka;
	sutinka arba visiškai sutinka.

Daugelyje šalių vyksta nuolatinės diskusijos, ar europinė tapatybė ir pilietybė kelia grėsmę nacionalinei tapatybei, kaip šios dvi tapatybės sąveikauja (ar jos koegzistuoja drauge kaip viena daugianarė tapatybė, ar nacionalinė tapatybė išlieka dominuojančia, ar europinė tapatybė silpnina tautinę tapatybę). Siekiant išsiaiškinti, su kuo tapatinasi Europos modulio tyrime dalyvavusių šalių mokiniai, jų buvo prašoma sutikti arba nesutikti su teiginiais apie save kaip apie pasaulio, Europos ir Lietuvos (ar atitinkamai kitos tyrime dalyvavusios šalies) pilietį / pilietę.

Save kaip europietį / europietę suvokia didžioji dalis mokinių (skirtumai tarp šalių nedideli ir svyruoja nuo 81 proc. Latvijoje iki 97 proc. Suomijoje, Italijoje ir Slovakijoje) (žr. 8.7 lentelę). Trečdalis tyrime dalyvavusių mokinių (37 proc.) teigė, kad pirmiausia jaučiasi esą Europos, o tik paskui savo šalies piliečiai. Daugiau nei pusė mokinių (69 proc.) pirmiausia save suvokia kaip Europos, o tik po to – kaip pasaulio pilietį / pilietę.

8.7 lentelė. *Mokinių, suvokiančių save kaip Europos, gyvenamosios šalies ar pasaulio pilietį/pilietę, dalis procentais.*

Šalis	Mokinių, kurie visiškai sutinka arba sutinka su šiais teiginiais, dalis procentais								
	Suvokiu save kaip europietę/europietį.			Pirmiausia suvokiu save kaip Europos, o tik po to – kaip <testuojamos šalies> pilietę/pilietį.			Pirmiausia suvokiu save kaip Europos, o tik po to – kaip pasaulio pilietę/pilietį.		
Airija	90	(0,6)		47	(1,2)	△	75	(0,8)	△
Anglija	82	(1,0)	▽	50	(1,2)	▲	66	(1,1)	▽
Austrija	92	(0,6)		31	(1,2)	▽	62	(1,0)	▽
Belgija (Flandrija)	91	(0,8)		27	(1,2)	▼	69	(1,1)	
Bulgarija	86	(0,8)	▽	44	(1,4)	△	73	(0,9)	△
Čekija	92	(0,5)		37	(0,9)		66	(0,9)	▽
Danija	92	(0,5)	△	29	(0,9)	▽	66	(0,9)	▽
Estija	90	(0,7)		31	(1,2)	▽	70	(1,2)	
Graikija	91	(0,6)		32	(1,3)	▽	63	(1,1)	▽
Ispanija	93	(0,7)	△	44	(1,1)	△	74	(0,9)	△
Italija	97	(0,4)	△	47	(1,1)	△	77	(0,8)	△
Kipras	88	(0,7)	▽	53	(0,9)	▲	63	(1,0)	▽
Latvija	81	(1,2)	▽	39	(1,5)		61	(1,3)	▽
Lenkija	92	(0,6)	△	25	(1,1)	▼	74	(0,8)	△
Lichtenšteinas	96	(1,1)	△	26	(2,3)	▼	62	(2,7)	▽
LIETUVA	94	(0,6)	△	32	(1,1)	▽	69	(1,1)	
Liuksemburgas	93	(0,5)	△	45	(0,9)	△	63	(0,9)	▽
Malta	86	(1,1)	▽	37	(1,4)		66	(1,2)	▽
Slovakija	97	(0,5)	△	37	(1,1)		78	(0,9)	△
Slovėnija	96	(0,4)	△	37	(1,0)		78	(1,0)	△
Suomija	97	(0,3)	△	43	(1,0)	△	76	(0,9)	△
Švedija	87	(0,8)	▽	39	(1,0)		69	(1,0)	
Šveicarija	87	(1,0)	▽	28	(1,3)	▽	62	(1,3)	▽
Europinis ICCS vidurkis	91	(0,2)		37	(0,3)		69	(0,2)	
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:									
Nyderlandai	88	(1,2)		20	(1,4)		65	(2,1)	

Nacionalinė dalis procentais:

▲ – daugiau nei 10 procentų aukštesnė už europinį ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnė už europinį ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnė už europinį ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 10 procentų žemesnė už europinį ICCS vidurkį

Europos Sąjunga

Greta bendrosios informacijos apie mokinių tapatybę buvo siekiama išsiaiškinti, ar Europos Sąjungai priklausančių šalių mokiniai jaučiasi esą Europos Sąjungos dalis ir ar didžiuojasi savo šalies naryste ES (žr. 8.8 lentelę).

Daugiau nei pusė Europos šalių mokinių jaučiasi esą ES dalis (europinis vidurkis 70 proc.), tačiau išryškėjo didžiuliai skirtumai tarp šalių (nuo 50 proc. Švedijoje iki 90 proc. Italijoje). Daugiausia savo šalies naryste Europos Sąjungoje besididžiuojančių mokinių gyvena Italijoje (95 proc.), Airijoje (93 proc.), Slovakijoje (93 proc.), Lietuvoje (91 proc.), Slovėnijoje (91 proc.) ir Ispanijoje (91 proc.). Mažiausiai – Latvijoje (73 proc.), Maltoje (77 proc.) ir Čekijoje (79 proc.).

8.8 lentelė. *Mokinių, kurie jaučiasi esą Europos Sąjungos dalimi ir didžiuojasi savo šalies naryste Europos Sąjungoje, dalis procentais.*

Šalis	Mokinių, kurie visiškai sutinka arba sutinka su šiais teiginiais, dalis procentais					
	Jaučiuosi Europos Sąjungos dalimi.			Didžiuojuosi, kad mano šalis yra Europos Sąjungos narė.		
Airija	75	(0,9)	△	93	(0,6)	△
Anglija	56	(1,0)	▼	81	(0,7)	▽
Austrija	76	(1,0)	△	80	(0,9)	▽
Belgija (Flandrija)	63	(1,0)	▽	88	(0,7)	△
Bulgarija	71	(1,0)		88	(0,7)	△
Čekija	61	(0,8)	▽	79	(0,7)	▽
Danija	66	(0,8)	▽	84	(0,6)	▽
Estija	72	(1,2)	△	87	(0,7)	
Graikija	75	(0,9)	△	87	(0,7)	
Ispanija	83	(0,8)	▲	91	(0,6)	△
Italija	90	(0,7)	▲	95	(0,5)	△
Kipras	73	(0,9)	△	85	(0,7)	
Latvija	54	(1,2)	▼	73	(1,4)	▼
Lenkija	71	(0,9)		87	(0,7)	
LIETUVA	64	(1,2)	▽	91	(0,6)	△
Liuksemburgas	73	(0,7)	△	88	(0,6)	△
Malta	71	(1,2)		77	(1,1)	▽
Slovakija	81	(1,1)	▲	93	(0,7)	△
Slovėnija	75	(0,9)	△	91	(0,7)	△
Suomija	63	(1,0)	▽	89	(0,7)	△
Švedija	50	(1,0)	▼	81	(0,8)	▽
Europinis ICCS vidurkis	70	(0,2)		86	(0,2)	
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:						
Nyderlandai	40	(1,9)		81	(1,5)	

Nacionalinė dalis procentais:

▲ – daugiau nei 10 procentų aukštesnė už europinį ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnė už europinį ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnė už europinį ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 10 procentų žemesnė už europinį ICCS vidurkį

Norint suprasti, ar mokiniai yra linkę pritarti Europos Sąjungos šalių politikos harmonizavimui, jų buvo prašoma pritarti arba nepritarti teiginiams apie Europos valstybių santykius su kitomis pasaulio šalimis, bendrą aplinkos apsaugos politiką, švietimo sistemų, ekonomikos ir teisinės bazės suvienodinimą. Iš 8.9 lentelės matome, kad daugiausia pritarimo sulaukė teiginys, kad Europos šalys turėtų laikytis bendros aplinkos apsaugos politikos – su tuo sutiko vidutiniškai 87 proc. mokinių (skirtumai tarp šalių nebuvo dideli – svyravo nuo 80 proc. iki 94 proc.). Nemaža dalis mokinių taip pat pritarė bendrai Europos užsienio politikai (vidutiniškai 77 proc.), švietimo sistemų suvienodinimui (vidutiniškai 79 proc.) ir įstatymų suvienodinimui (vidutiniškai 76 proc.). Nors bendrai ekonominei politikai vidutiniškai pritarė 68 proc. mokinių, skirtumai tarp šalių buvo nemaži – svyravo nuo 51 proc. Danijoje iki 80 proc. Ispanijoje.

8.9 lentelė. *Mokinių, pritariančių Europos Sąjungos šalių politikos harmonizavimui, dalis procentais.*

Šalis	Mokinių, kurie visiškai sutinka arba sutinka su šiais teiginiais, dalis procentais				
	Visos Europos valstybės turėtų vadovautis tuo pačiu požiūriu santykiuose su kitomis pasaulio šalimis.	Europos šalys turėtų siekti laikytis bendros aplinkos apsaugos politikos.	Europos šalys turėtų siekti turėti panašias švietimo sistemas.	Būtų gerai, kad Europos šalių įstatymai ir taisyklės būtų panašūs.	Visos Europos šalys turėtų vykdyti vienodą ekonominę politiką.
Airija	83 (0,8) △	88 (0,8)	76 (0,9) ▽	73 (1,0) ▽	70 (1,0) △
Anglija	81 (0,9) △	85 (0,8) ▽	79 (1,0)	74 (0,9) ▽	66 (1,0)
Austrija	70 (0,9) ▽	83 (0,8) ▽	71 (0,9) ▽	74 (1,0)	70 (1,0) △
Belgija (Flandrija)	76 (0,8)	91 (0,7) △	85 (0,7) △	80 (0,7) △	71 (0,9) △
Bulgarija	79 (0,7) △	88 (0,8)	86 (0,8) △	86 (0,8) ▲	78 (0,8) ▲
Čekija	78 (0,9)	91 (0,5) △	86 (0,6) △	77 (0,6)	54 (0,9) ▼
Danija	68 (1,1) ▽	89 (0,6) △	71 (0,7) ▽	64 (1,0) ▼	51 (1,1) ▼
Estija	67 (1,1) ▼	85 (0,9) ▽	80 (0,9)	77 (1,0)	68 (1,0)
Graikija	80 (0,8) △	86 (1,0)	80 (0,9)	76 (0,9)	69 (1,2)
Ispanija	80 (0,9) △	87 (0,7)	85 (0,8) △	82 (0,8) △	80 (0,9) ▲
Italija	84 (0,7) △	90 (0,6) △	75 (0,9) ▽	78 (0,9) △	71 (0,8) △
Kipras	75 (0,9)	80 (0,9) ▽	76 (0,9) ▽	75 (0,9)	72 (1,2) △
Latvija	79 (1,1) △	80 (1,1) ▽	78 (0,9)	71 (1,2) ▽	77 (1,3) △
Lenkija	77 (0,9)	86 (0,8)	80 (0,9)	79 (0,8) △	65 (1,2) ▽
Lichtenšteinas	73 (2,3)	85 (2,0)	73 (2,8) ▽	72 (2,5)	58 (2,7) ▼
LIETUVA	81 (0,9) △	91 (0,6) △	86 (0,8) △	81 (0,7) △	76 (0,9) △
Liuksemburgas	72 (0,8) ▽	86 (0,6) ▽	78 (0,7) ▽	79 (0,6) △	74 (0,6) △
Malta	82 (1,1) △	86 (1,1)	82 (1,1) △	78 (1,2)	71 (1,2) △
Slovakija	91 (0,7) ▲	94 (0,6) △	85 (0,9) △	81 (0,8) △	70 (1,2)
Slovėnija	83 (0,9) △	85 (0,7) ▽	84 (0,7) △	82 (0,8) △	64 (1,0) ▽
Suomija	70 (1,2) ▽	91 (0,6) △	71 (0,9) ▽	60 (0,9) ▼	60 (1,1) ▽
Švedija	71 (0,9) ▽	88 (0,7)	84 (0,7) △	71 (1,0) ▽	61 (0,9) ▽
Šveicarija	74 (1,2) ▽	89 (0,6) △	75 (0,8) ▽	72 (1,0) ▽	58 (1,4) ▼
Europinis ICCS vidurkis	77 (0,2)	87 (0,2)	79 (0,2)	76 (0,2)	68 (0,2)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:					
Nyderlandai	74 (1,8)	82 (1,2)	81 (1,6)	75 (1,2)	73 (1,6)

Nacionalinė dalis procentais:

▲ – daugiau nei 10 procentų aukštesnė už europinį ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnė už europinį ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnė už europinį ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 10 procentų žemesnė už europinį ICCS vidurkį

Glaudžią ekonominę Europos šalių bendrystę simbolizuoja bendra valiuta. Europinio modulio tyrime vartojant sąvoką „bendra valiuta“ buvo turimas galvoje euras, naudojamas kai kuriose ES šalyse. Mokiniai buvo prašomi pritarti arba nepritarti pateiktiems teiginiams apie bendrą valiutą.

Maždaug pusė Europos šalių mokinių yra palankiai nusiteikę bendros valiutos atžvilgiu (žr. 8.10 lentelę).

8.10 lentelė. *Mokinių požiūrio į bendrą Europos valiutą indeksas (rezultatų vidurkis).*

Šalis	Mokinių požiūrio į bendrą Europos valiutą indeksas								
	Rezultatų vidurkis			30	40	50	60	70	Šalis priklauso Euro zonai
Airija	52	(0,2)	△						Taip
Anglija	46	(0,2)	▼						Ne
Austrija	52	(0,2)	△						Taip
Belgija (Flandrija)	54	(0,2)	▲						Taip
Bulgarija	53	(0,2)	△						Ne
Čekija	47	(0,2)	▽						Ne
Danija	46	(0,2)	▼						Ne
Estija	48	(0,2)	▽						Ne
Graikija	50	(0,2)	△						Taip
Ispanija	53	(0,2)	▲						Taip
Italija	52	(0,2)	△						Taip
Kipras	50	(0,2)	▽						Taip
Latvija	49	(0,3)	▽						Ne
Lenkija	49	(0,2)	▽						Ne
Lichtenšteinas	45	(0,5)	▼						Ne
LIETUVA	50	(0,2)							Ne
Liuksemburgas	53	(0,2)	△						Taip
Malta	52	(0,3)	△						Taip
Slovakija	54	(0,2)	▲						Taip
Slovėnija	52	(0,2)	△						Taip
Suomija	50	(0,2)	△						Taip
Švedija	47	(0,3)	▽						Ne
Šveicarija	44	(0,3)	▼						Ne
Europinis ICCS vidurkis	50	(0,0)							
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:									
Nyderlandai	53	(0,4)							

Nacionalinis vidurkis:

▲ – daugiau nei 3 taškais aukštesnis už europinį ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnis už europinį ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnis už europinį ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 3 taškais žemesnis už europinį ICCS vidurkį

■ Vidutinis rezultatas+/- pasikliautinasis intervalas

Vidutiniškai yra didesnė nei 50% tikimybė, kad mokiniai, kurių rezultatai patenka į tam tikra spalva pažymėtą intervalą, atsakydami į teigiamus teiginius apie Europos valiutos plėtrą su jais:	
	nesutinka arba visiškai nesutinka;
	sutinka arba visiškai sutinka.

Kitas svarbus su Europos Sąjunga susijęs aspektas – mokinių požiūris į ES plėtros galimybes. Mokiniai buvo prašomi pritarti arba nepritarti septyniems pateiktiems teiginiams apie ES plėtrą. Labiausiai ES plėtrai yra linkę pritarti Bulgarijos, Slovakijos (abi šios šalys neseniai tapo ES narėmis) ir Ispanijos mokiniai (žr. 8.11 lentelę). Mažiausiai Europos Sąjungos plėtrai pritariančių mokinių yra Šveicarijoje ir Lichtenšteine – abi šios šalys nepriklauso ES. Apibendrintai galima teigti, kad didžioji dalis Europos šalių mokinių pozityviai vertina ES plėtros galimybes.

8.11 lentelė. *Mokinių požiūrio į Europos Sąjungos plėtros galimybes indeksas (rezultato vidurkis).*

Šalis	Mokinių požiūrio į Europos Sąjungos plėtros galimybes indeksas			
	Rezultatų vidurkis		30 40 50 60 70	Šalis yra Europos Sąjungos narė nuo
Airija	51 (0,2)	△		1973 m.
Anglija	48 (0,2)	▽		1973 m.
Austrija	48 (0,3)	▽		1995 m.
Belgija (Flandrija)	51 (0,2)	△		Šalis steigėja 1957 m.
Bulgarija	53 (0,2)	▲		2007 m.
Čekija	49 (0,2)	▽		2004 m.
Danija	49 (0,2)	▽		1973 m.
Estija	49 (0,2)	▽		2004 m.
Graikija	51 (0,2)	△		1981 m.
Ispanija	53 (0,2)	▲		1986 m.
Italija	51 (0,2)	△		Šalis steigėja 1957 m.
Kipras	51 (0,2)	△		2004 m.
Latvija	49 (0,2)	▽		2004 m.
Lenkija	51 (0,2)	△		2004 m.
Lichtenšteinas	45 (0,5)	▼		Nepriklauso ES
LIETUVA	51 (0,2)	△		2004 m.
Liuksemburgas	50 (0,2)	▽		Šalis steigėja 1957 m.
Malta	53 (0,3)	△		2004 m.
Slovakija	53 (0,2)	▲		2004 m.
Slovėnija	51 (0,2)	△		2004 m.
Suomija	48 (0,2)	▽		1995 m.
Švedija	50 (0,2)			1995 m.
Šveicarija	44 (0,2)	▼		Nepriklauso ES
Europinis ICCS vidurkis	50 (0,1)			
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:				
Nyderlandai	49 (0,4)			Šalis steigėja 1957 m.

Nacionalinis vidurkis:

▲ – daugiau nei 3 taškais aukštesnis už europinį ICCS vidurkį
△ – statistiškai reikšmingai aukštesnis už europinį ICCS vidurkį
▽ – statistiškai reikšmingai žemesnis už europinį ICCS vidurkį
▼ – daugiau nei 3 taškais žemesnis už europinį ICCS vidurkį

■ Vidutinis rezultatas+/- pasikliautinasis intervalas

Vidutiniškai yra didesnė nei 50% tikimybė, kad mokiniai, kurių rezultatai patenka į tam tikra spalva pažymėtą intervalą, atsakydami į teigiamus teiginius apie Europos Sąjungos plėtrą su jais:

- nesutinka arba visiškai nesutinka;
- sutinka arba visiškai sutinka.

Mokinių pasitikėjimas politinėmis institucijomis

Daugelis tyrimų rodo, kad per pastaruosius 20 metų piliečių pasitikėjimas politinėmis institucijomis nuolat mažėja. Jaunimo pasitikėjimas politinėmis institucijomis taip pat gerokai sumažėjęs (ši tendencija buvo užfiksuota ir CIVED tyrimo). Europoje vykdytų tyrimų metu pastebėta tendencija, kad pasitikėjimas politinėmis institucijomis yra didžiausias Skandinavijos šalyse, vidutinis Vakarų Europoje, o mažiausias – Centrinėje ir Rytų Europoje.

ICCS Europos modulio tyrimas iš dalies patvirtino šias ankstesnių tyrimų metu užfiksuotas tendencijas. Apibendrintai galima teigti, kad didžioji dalis mokinių pasitiki Europos Komisija ir Europos Parlamentu (vidutiniškai 58 ir 59 proc.), tačiau skirtumai tarp šalių yra nemaži (žr. 8.12 lentelę).

Mažiausiai visomis politinėmis institucijomis pasitikima Kipre, Graikijoje, Latvijoje ir Lenkijoje. Daugiausiai politinėmis institucijomis pasitiki Danijos, Suomijos, Italijos, Lichtenšteino ir Švedijos mokiniai.

Kalbant apie pasitikėjimą atskiromis institucijomis, skirtumai tarp šalių itin dideli, pavyzdžiui, nacionaliniu parlamentu pasitiki 77 proc. Lichtenšteino ir tik 20 proc. Latvijos mokinių. Suomijoje net 82 proc. mokinių pasitiki savo šalies vyriausybe, o Latvijoje tokių mokinių skaičius tesiekia 32 proc., Lenkijoje – 36 proc.

8.12 lentelė. *Mokinių, pasitikinčių vietinėmis, nacionalinėmis, europinėmis ir tarptautinėmis politinėmis institucijomis, dalis procentais.*

Šalis	Nacionaline vyriausybe	Vietine savivaldybe	Nacionaliniu parlamentu	Jungtinių Tautų organizacija	Europos Komisija	Europos Parlamentu
Airija	52 (1,0) ▽	60 (1,2) ▽	49 (1,1) ▽	69 (1,1) △	55 (1,1) ▽	58 (1,1)
Anglija	71 (0,9) ▲	66 (1,0)	55 (1,1) △	65 (1,1)	46 (1,2) ▼	45 (1,2) ▼
Austrija	77 (0,9) ▲	76 (1,0) ▲	61 (1,0) △	62 (1,0) ▽	58 (1,1)	65 (1,0) △
Belgija (Flandrija)	51 (1,0) ▽	73 (1,0) △	50 (1,3)	58 (1,3) ▽	52 (1,2) ▽	54 (1,2) ▽
Bulgarija	56 (1,3) ▽	56 (1,1) ▽	44 (1,1) ▽	61 (1,2) ▽	60 (1,1) △	63 (1,1) △
Čekija	55 (0,9) ▽	69 (0,8) △	36 (0,8) ▼	58 (0,8) ▽	51 (0,9) ▽	52 (1,0) ▽
Danija	72 (1,0) ▲	61 (1,1) ▽	66 (1,1) ▲	76 (0,8) ▲	60 (1,1)	63 (1,0) △
Estija	62 (1,4)	61 (1,3) ▽	45 (1,4) ▽	55 (1,5) ▽	54 (1,5) ▽	58 (1,5)
Graikija	41 (1,2) ▼	55 (1,2) ▽	42 (1,1) ▽	52 (1,1) ▼	48 (1,0) ▽	50 (1,0) ▽
Ispanija	62 (1,2)	69 (1,0) △	52 (1,1)	73 (0,9) △	61 (1,1) △	63 (1,0) △
Italija	74 (0,9) ▲	79 (1,1) ▲	74 (1,0) ▲	80 (1,0) ▲	75 (1,0) ▲	79 (0,9) ▲
Kipras	51 (0,9) ▽	55 (1,0) ▽	35 (1,0) ▼	42 (0,9) ▼	45 (1,1) ▼	44 (1,1) ▼
Latvija	32 (1,2) ▼	44 (1,3) ▼	20 (1,2) ▼	59 (1,4) ▽	49 (1,6) ▽	51 (1,4) ▽
Lenkija	36 (1,2) ▼	54 (1,3) ▼	34 (1,3) ▼	55 (1,2) ▼	49 (1,3) ▽	49 (1,3) ▼
Lichtenšteinas	82 (2,1) ▲	79 (2,1) ▲	77 (2,1) ▲	74 (2,3) △	68 (2,4) ▲	70 (2,5) ▲
LIETUVA	54 (0,9) ▽	65 (1,0)	34 (1,0) ▼	68 (1,1) △	66 (1,2) △	70 (1,2) ▲
Liuksemburgas	72 (0,7) ▲	71 (0,7) △	51 (0,9)	66 (0,8)	62 (0,6) △	63 (0,7) △
Malta	62 (1,4)	67 (0,9) △	61 (1,4) △	69 (1,7) △	61 (1,8) △	62 (1,7)
Slovakija	57 (1,3) ▽	56 (1,2) ▽	42 (1,3) ▽	64 (1,4)	55 (1,4)	57 (1,3) ▽
Slovėnija	56 (1,4) ▽	61 (1,4) ▽	53 (1,3)	62 (1,1) ▽	59 (1,3)	58 (1,4)
Suomija	82 (0,8) ▲	77 (0,8) ▲	74 (1,0) ▲	81 (0,8) ▲	70 (1,0) ▲	72 (0,8) ▲
Švedija	73 (1,2) ▲	68 (1,2) △	72 (1,2) ▲	82 (1,0) ▲	66 (1,3) △	69 (1,2) △
Šveicarija	69 (1,0) △	69 (0,9) △	63 (1,0) ▲	63 (1,5)	53 (1,1) ▽	54 (1,2) ▽
Europinis ICCS vidurkis	61 (0,2)	65 (0,2)	52 (0,2)	65 (0,3)	58 (0,3)	59 (0,3)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:						
Nyderlandai	70 (2,2)	76 (1,6)	65 (2,0)	65 (1,7)	62 (1,7)	67 (1,8)

Nacionalinė dalis procentais:

▲ – daugiau nei 10 procentų aukštesnė už europinį ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnė už europinį ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnė už europinį ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 10 procentų žemesnė už europinį ICCS vidurkį

Lygių teisių ir galimybių užtikrinimas imigrantams bei visų tautybių ir rasių žmonėms

Didėjantys migracijos mastai ir juos lydinčios problemos kelia susirūpinimą daugeliui šalių. Pilietinis ugdymas laikomas viena svarbiausių priemonių, padedančių užtikrinti sėkmingą socialinę integraciją ir visuomenės solidarumą.

Mokinių buvo prašoma pritarti arba nepritarti pateiktiems teiginiams apie imigrantus, jiems suteikiamas teises ir galimybes. Apibendrintai galima teigti, kad daugelio šalių mokiniai pritarė būtinybei užtikrinti lygias teises ir galimybes tiek imigrantams, tiek visų tautybių ir rasių žmonėms (žr. 8.13 ir 8.14 lenteles).

8.13 lentelė. *Mokinių požiūrio į lygių galimybių užtikrinimą kitų Europos šalių piliečiams indeksas (bendri rezultatai ir rezultatai pagal lytį; rezultatų vidurkių palyginimas).*

Šalis	Mokinių požiūrio į lygių galimybių užtikrinimą kitų Europos šalių piliečiams indekso rezultatai pagal lytį				
	Visi mokiniai	Merginos	Vaikinai	Skirtumas (vaikinai-merginos)*	
Airija	50 (0,2)	52 (0,3)	49 (0,3)	**-3** (0,4)	
Anglija	50 (0,3)	51 (0,4)	48 (0,4)	**-3** (0,5)	
Austrija	48 (0,3) ▽	50 (0,3)	47 (0,3)	**-3** (0,4)	
Belgija (Flandrija)	48 (0,3) ▽	49 (0,3)	47 (0,3)	**-3** (0,4)	
Bulgarija	50 (0,2)	51 (0,3)	50 (0,3)	**-1** (0,4)	
Čekija	48 (0,2) ▽	49 (0,2)	47 (0,2)	**-2** (0,3)	
Danija	49 (0,3) ▽	51 (0,3)	48 (0,3)	**-3** (0,4)	
Estija	49 (0,2) ▽	51 (0,3)	48 (0,3)	**-2** (0,4)	
Graikija	52 (0,3) △	53 (0,3)	51 (0,4)	**-2** (0,4)	
Ispanija	52 (0,3) △	53 (0,3)	51 (0,3)	**-1** (0,4)	
Italija	52 (0,3) △	54 (0,3)	51 (0,3)	**-3** (0,4)	
Kipras	50 (0,2)	52 (0,3)	49 (0,3)	**-3** (0,4)	
Latvija	47 (0,2) ▽	47 (0,2)	47 (0,3)	0 (0,3)	
Lenkija	52 (0,2) △	53 (0,3)	50 (0,3)	**-3** (0,4)	
Lichtenšteinas	49 (0,6) ▽	50 (0,7)	47 (0,9)	**-3** (1,2)	
LIETUVA	50 (0,2)	51 (0,3)	49 (0,3)	**-2** (0,4)	
Liuksemburgas	52 (0,2) △	53 (0,2)	51 (0,2)	**-2** (0,4)	
Malta	49 (0,3) ▽	50 (0,5)	48 (0,3)	**-2** (0,6)	
Slovakija	51 (0,3) △	52 (0,3)	50 (0,4)	**-1** (0,4)	
Slovėnija	52 (0,3) △	53 (0,3)	50 (0,3)	**-3** (0,4)	
Suomija	49 (0,2) ▽	51 (0,3)	46 (0,3)	**-5** (0,4)	
Švedija	51 (0,3) △	53 (0,4)	49 (0,4)	**-4** (0,4)	
Šveicarija	50 (0,2)	51 (0,3)	48 (0,4)	**-3** (0,5)	
Europinis ICCS vidurkis	50 (0,1)	51 (0,1)	49 (0,1)	**-2** (0,1)	
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:					
Nyderlandai	47 (0,4)	47 (0,6)	46 (0,5)	**-2** (0,7)	

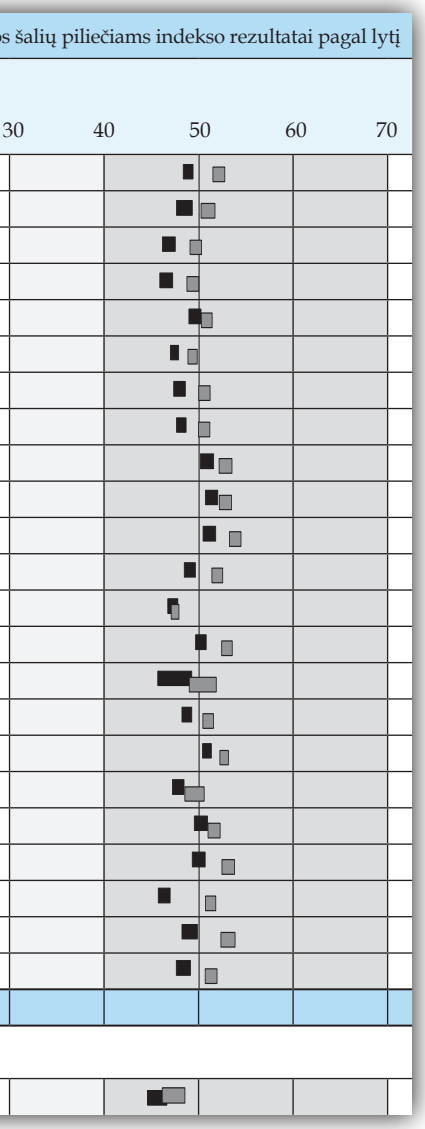

* *Statistiškai reikšmingi skirtumai tarp lyčių yra paryškinti.*

Nacionalinis vidurkis:

▲ – daugiau nei 3 taškais aukštesnis už europinį ICCS vidurkį
△ – statistiškai reikšmingai aukštesnis už europinį ICCS vidurkį
▽ – statistiškai reikšmingai žemesnis už europinį ICCS vidurkį
▼ – daugiau nei 3 taškais žemesnis už europinį ICCS vidurkį

Merginų vidurkis+/- pasikliautinasis intervalas
Vaikinų vidurkis+/- pasikliautinasis intervalas

Vidutiniškai yra didesnė nei 50% tikimybė, kad mokiniai, kurių rezultatai patenka į tam tikra spalva pažymėtą intervalą, atsakydami į teiginius apie lygias galimybes su jais:	
	nesutinka arba visiškai nesutinka;
	sutinka arba visiškai sutinka.

8.14 lentelė. *Mokinių požiūrio į lygių teisių ir galimybių užtikrinimą imigrantams bei visų tautybių ir rasių žmonėms indeksas (rezultatų vidurkių palyginimas).*

Šalis	Mokinių požiūrio į lygių teisių užtikrinimą visų tautybių ir rasių žmonėms indeksas			Mokinių požiūrio į lygių teisių užtikrinimą imigrantams indeksas		
	Rezultatų vidurkis			Rezultatų vidurkis		
Airija	51	(0,3)	△	50	(0,2)	△
Anglija	50	(0,3)	△	46	(0,3)	▽
Austrija	48	(0,2)	▽	48	(0,3)	▽
Belgija (Flandrija)	48	(0,3)	▽	46	(0,3)	▼
Bulgarija	48	(0,2)	▽	52	(0,2)	△
Čekija	46	(0,2)	▽	48	(0,2)	▽
Danija	48	(0,3)	▽	48	(0,3)	▽
Estija	51	(0,2)	△	48	(0,2)	▽
Graikija	49	(0,3)	△	51	(0,2)	△
Ispanija	51	(0,3)	△	51	(0,3)	△
Italija	49	(0,2)	△	48	(0,3)	▽
Kipras	47	(0,2)	▽	49	(0,3)	
Latvija	46	(0,2)	▼	47	(0,2)	▽
Lenkija	50	(0,2)	△	50	(0,2)	△
Lichtenšteinas	49	(0,6)	△	48	(0,5)	▽
LIETUVA	50	(0,2)	△	51	(0,2)	△
Liuksemburgas	52	(0,2)	△	52	(0,2)	△
Malta	46	(0,3)	▽	49	(0,3)	
Slovakija	48	(0,2)	▽	50	(0,3)	△
Slovėnija	49	(0,2)	△	50	(0,3)	△
Suomija	48	(0,2)	▽	48	(0,3)	▽
Švedija	52	(0,3)	▲	52	(0,4)	△
Šveicarija	49	(0,3)	△	49	(0,3)	
Europinis ICCS vidurkis	49	(0,1)		49	(0,1)	
ICCS vidurkis	50	(0,0)		50	(0,0)	
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:						
Nyderlandai	47	(0,3)		46	(0,4)	

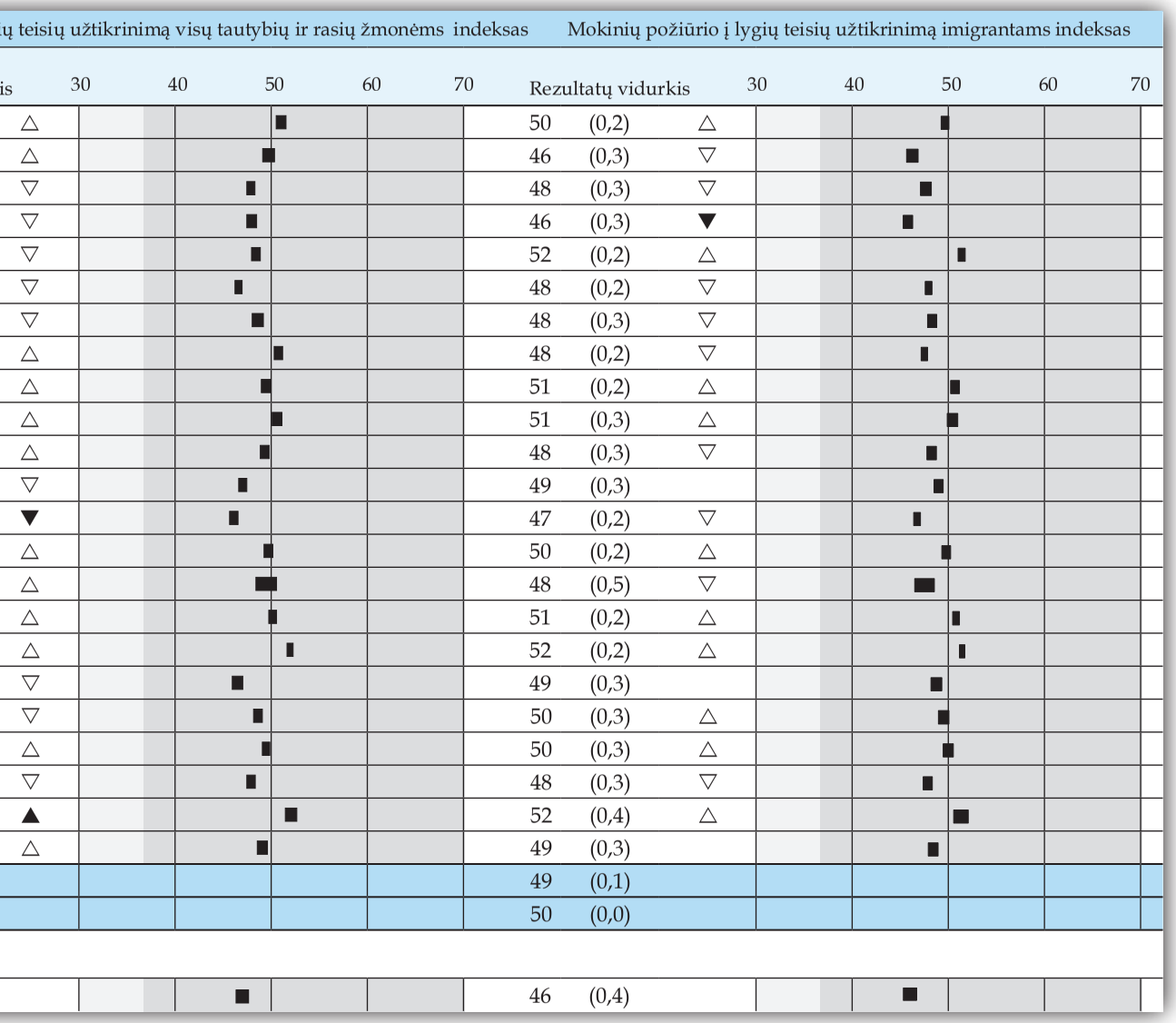

Nacionalinis vidurkis:

▲ – daugiau nei 3 taškais aukštesnis už europinį ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnis už europinį ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnis už europinį ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 3 taškais žemesnis už europinį ICCS vidurkį

■ Vidutinis rezultatas+/- pasikliautinasis intervalas

Vidutiniškai yra didesnė nei 50% tikimybė, kad mokiniai, kurių rezultatai patenka į tam tikra spalva pažymėtą intervalą, atsakydami į teiginius apie visų etninių ir rasinių grupių lygias teises su jais:	
	nesutinka arba visiškai nesutinka;
	sutinka arba visiškai sutinka.

■ Vidutinis rezultatas+/- pasikliautinasis intervalas

Vidutiniškai yra didesnė nei 50% tikimybė, kad mokiniai, kurių rezultatai patenka į tam tikra spalva pažymėtą intervalą, atsakydami į teigiamus teiginius apie imigrantų lygias teises su jais:	
	nesutinka arba visiškai nesutinka;
	sutinka arba visiškai sutinka.

Mokinių požiūris į laisvą asmenų judėjimą

Laisvas asmenų judėjimas yra viena iš keturių Lisabonos strategijoje apibrėžtų Europos Sąjungos laisvių, sudarančių bendrosios rinkos pagrindą. Laisvo asmenų judėjimo principas taikomas ES piliečiams, kurie vyksta į kitą šalį įsidarbinti ar studijuoti, taip pat jų šeimos nariams. Buvo tiriamas mokinių požiūris į laisvą asmenų judėjimą bei galimus jo suvaržymus Europoje.

Vidutiniškai 90 proc. mokinių pritarė teiginiui, jog „Europos šalių piliečiams turi būti leidžiama gyventi ir dirbti bet kurioje Europos vietoje“, tačiau kiti teiginiai sulaukė mažesnio palaikymo. Neseniai į Europos Sąjungą įstojusių šalių – Bulgarijos, Čekijos, Estijos, Latvijos, Lietuvos, Lenkijos, Slovėnijos ir Slovakijos – mokiniai labiau buvo linkę palaikyti laisvo asmenų judėjimo principą nei kitų šalių. Mažiausiai tam pritariančių buvo Anglijoje, Belgijoje (Flandrijoje) ir Šveicarijoje. Pastarosios dvi šalys nėra Europos Sąjungos narės.

8.15 lentelė. *Mokinių požiūris į laisvą asmenų judėjimą Europoje (atskiriems teiginiams pritariančių mokinių dalis procentais).*

Šalis	Mokinių, kurie visiškai sutinka arba sutinka su šiais teiginiais, dalis procentais											
	Europos šalių piliečiams turi būti leidžiama gyventi ir dirbti bet kurioje Europos vietoje.			Gerai, kad <testuojamoje šalyje> yra leidžiama gyventi kitų šalių europiečiams, nes jie praturtina šią šalį kitomis kultūromis.			Leisti kitų Europos šalių piliečiams dirbti <testuojamoje šalyje> yra naudinga šios šalies ekonomikai.			Europos piliečiams turi būti leidžiama laisvai keliauti po Europą, kad jie geriau suprastų kitų Europos šalių kultūras.		
Airija	85	(0,8)	▽	74	(1,0)	▽	58	(1,0)	▼	82	(0,9)	▽
Anglija	80	(0,9)	▽	74	(1,2)	▽	64	(1,3)	▽	78	(1,0)	▽
Austrija	88	(0,7)	▽	61	(1,0)	▼	71	(0,9)		84	(1,0)	▽
Belgija (Flandrija)	80	(0,9)	▼	74	(1,2)	▽	63	(1,0)	▽	84	(0,9)	▽
Bulgarija	95	(0,5)	△	87	(0,8)	▲	81	(0,8)	▲	92	(0,7)	△
Čekija	95	(0,3)	△	71	(0,8)	▽	69	(0,7)		92	(0,5)	△
Danija	82	(0,8)	▽	78	(0,9)	△	75	(0,8)	△	84	(0,7)	▽
Estija	96	(0,4)	△	84	(0,9)	△	75	(1,0)	△	94	(0,6)	△
Graikija	91	(0,7)	△	77	(0,9)		63	(1,3)	▽	83	(1,0)	▽
Ispanija	94	(0,4)	△	86	(0,9)	▲	75	(1,0)	△	88	(0,9)	
Italija	93	(0,5)	△	78	(0,8)	△	69	(1,0)		91	(0,6)	△
Kipras	91	(0,6)	△	75	(1,0)		72	(1,0)	△	83	(0,6)	▽
Latvija	92	(0,7)	△	76	(1,1)		58	(1,2)	▼	87	(0,9)	
Lenkija	95	(0,4)	△	82	(0,9)	△	76	(0,9)	△	92	(0,7)	△
Lichtenšteinas	82	(2,1)	▽	59	(2,4)	▼	65	(2,5)		88	(1,8)	
LIETUVA	95	(0,4)	△	85	(0,8)	△	69	(1,0)		94	(0,5)	△
Liuksemburgas	90	(0,4)		74	(0,7)	▽	79	(0,6)	△	88	(0,5)	
Malta	89	(0,9)		74	(1,2)	▽	71	(1,2)		86	(0,9)	
Slovakija	97	(0,3)	△	84	(0,9)	△	70	(1,1)		92	(0,7)	△
Slovėnija	92	(0,6)	△	81	(1,0)	△	77	(1,1)	△	89	(0,8)	
Suomija	90	(0,7)		80	(0,9)	△	71	(0,9)		91	(0,6)	△
Švedija	86	(0,7)	▽	76	(1,0)		68	(1,2)		87	(0,8)	
Šveicarija	81	(1,0)	▽	64	(1,7)	▼	66	(1,2)	▽	86	(0,8)	
Europinis ICCS vidurkis	90	(0,2)		76	(0,2)		70	(0,2)		88	(0,2)	
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:												
Nyderlandai	79	(1,9)		71	(1,9)		68	(1,4)		81	(1,6)	

Nacionalinė dalis procentais:

▲ – daugiau nei 10 procentų aukštesnė už europinį ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnė už europinį ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnė už europinį ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 10 procentų žemesnė už europinį ICCS vidurkį

Europos kalbų mokėjimas ir gebėjimas bendrauti užsienio kalba

Užsienio kalbų mokymasis daro įtaką jaunuolių europinei socializacijai, padeda formuotis teigiamam požiūriui į kitas tautas ir kultūras, skatina savitarpio supratimą ir bendravimą. Kalbos mokėjimas yra esminė prielaida laisvam asmenų judėjimui užtikrinti.

Europos modulio mokinio klausimyne kalbų mokėjimui ištirti buvo skirti du klausimai. Vienu buvo siekiama išsiaiškinti, ar mokiniai gali bendrauti kuria nors kalba, vartojama kitose Europos šalyse arba ją suprasti (galimas atsakymas „Taip“ arba „Ne“). Antruoju klausimu buvo vertinamos mokinių galimybės bendrauti užsienio kalba su kitais žmonėmis („labai lengvai“, „lengvai“, „ne itin lengvai“).

Beveik trys ketvirtadaliai Europos mokinių (vidutiniškai 88 proc.) gali bendrauti bent viena užsienio kalba, tačiau net 12 proc. įvardijo save kaip negalinčius suprasti užsienio kalbos (žr. 8.16 lentele). Mažiausiai kita užsienio kalba lengvai arba labai lengvai galinčių bendrauti mokinių gyvena anglakalbėse šalyse – Anglijoje (56 proc.) ir Airijoje (55 proc.), daugiausia – Danijoje (88 proc.), Suomijoje (80 proc.), Graikijoje (85 proc.), Lichtenšteine (89 proc.), Liuksemburge (91 proc.), Slovėnijoje (84 proc.) ir Švedijoje (85 proc.).

Lietuvoje laisvai arba labai laisvai užsienio kalba bendrauti galinčiais jaučiasi tik 66 proc. mokinių – tai gerokai žemesnis rezultatas nei tarptautinis vidurkis. Panašus procentas yra Bulgarijoje (67 proc.), Maltoje (67 proc.), Lenkijoje (66 proc.).

8.16 lentelė. *Mokinių, mokančių kitos Europos šalies kalbą ir gebančių ja bendrauti, dalis procentais.*

Šalis	Mokinių, gebančių bendrauti kitos Europos šalies kalba, dalis procentais			
	Nesugeba bendrauti	Ne itin lengvai bendrauja	Lengvai bendrauja	Labai lengvai bendrauja
Airija	23 (1,3)	22 (0,8)	45 (1,2)	11 (0,8)
Anglija	27 (1,5)	17 (0,7)	46 (1,3)	9 (0,8)
Austrija	16 (0,9)	6 (0,5)	47 (1,3)	31 (1,3)
Belgija (Flandrija)	15 (0,9)	10 (0,6)	49 (1,2)	26 (0,8)
Bulgarija	21 (1,3)	12 (0,8)	43 (1,2)	24 (1,2)
Čekija	8 (0,5)	20 (0,7)	61 (0,7)	11 (0,7)
Danija	6 (0,6)	6 (0,5)	43 (1,1)	45 (1,4)
Estija	11 (0,8)	12 (0,8)	50 (1,2)	27 (1,5)
Graikija	11 (0,8)	5 (0,4)	43 (1,2)	42 (1,1)
Ispanija	21 (1,2)	17 (0,8)	45 (1,2)	16 (0,9)
Italija	10 (0,8)	18 (0,8)	54 (1,0)	17 (0,8)
Kipras	17 (0,8)	8 (0,6)	38 (0,9)	37 (0,9)
Latvija	11 (1,0)	12 (0,7)	50 (1,1)	27 (1,1)
Lenkija	15 (1,0)	19 (0,9)	51 (0,9)	15 (0,9)
Lichtenšteinas	4 (1,1)	6 (1,2)	57 (2,6)	32 (2,3)
LIETUVA	9 (0,7)	25 (0,9)	50 (1,1)	16 (0,8)
Liuksemburgas	5 (0,5)	4 (0,3)	42 (0,7)	49 (0,6)
Malta	14 (1,0)	18 (0,8)	46 (1,2)	21 (1,0)
Slovakija	10 (0,7)	18 (1,1)	55 (1,2)	17 (1,0)
Slovėnija	8 (0,6)	8 (0,5)	48 (1,1)	36 (1,1)
Suomija	7 (0,5)	13 (0,7)	49 (0,9)	31 (1,0)
Švedija	7 (0,6)	8 (0,5)	41 (1,1)	44 (1,1)
Šveicarija	10 (0,9)	14 (1,1)	51 (1,1)	26 (1,0)
Europinis ICCS vidurkis	12 (0,2)	13 (0,2)	48 (0,3)	27 (0,2)
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:				
Nyderlandai	14 (1,4)	5 (0,7)	54 (1,6)	26 (1,5)

Nacionalinė dalis procentais:

▲ – daugiau nei 10 procentų aukštesnė už europinį ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnė už europinį ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnė už europinį ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 10 procentų žemesnė už europinį ICCS vidurkį

Taip pat buvo tiriamos mokinių nuostatos apie kitose Europos šalyse vartojamų kalbų mokymąsi. Mokinių buvo prašoma pritarti arba nepritarti pateiktiems teiginiams.

Įdomu, kad Bulgarijos ir Lietuvos mokiniai labiausiai linkę pritarti būtinybei mokytis kitų Europoje vartojamų kalbų (daugiau nei 3 taškais daugiau nei europinis vidurkis), tačiau pagal mokinių gebėjimą laisvai arba labai laisvai bendrauti užsienio kalba šių šalių rezultatai buvo vieni žemiausių (žr. 8.17 lentelę).

Pastebima tendencija, kad visoje Europoje merginos yra labiau nusiteikusios mokytis užsienio kalbų nei vaikinai (vidutinis skirtumas – 2 taškai).

8.17 lentelė. *Mokinių požiūrio į kitų Europos šalių kalbų mokymąsi indeksas (bendri rezultatai ir rezultatai pagal lytį; pateikiami rezultatų vidurkiai).*

Šalis	Mokinių požiūrio į kitų Europos šalių kalbų mokymasi indekso rezultatai pagal lytį				
	Visi mokiniai	Merginos	Vaikinai	Skirtumas (vaikinai-merginos)*	30 40 50 60 70
Airija	46 (0,2) ▼	47 (0,3)	45 (0,3)	**-2** (0,4)	
Anglija	46 (0,3) ▼	46 (0,4)	45 (0,4)	**-1** (0,5)	
Austrija	47 (0,2) ▼	48 (0,3)	45 (0,3)	**-3** (0,5)	
Belgija (Flandrija)	50 (0,2)	51 (0,3)	49 (0,3)	**-2** (0,4)	
Bulgarija	54 (0,3) ▲	56 (0,3)	53 (0,4)	**-2** (0,4)	
Čekija	52 (0,2) △	53 (0,3)	51 (0,2)	**-2** (0,3)	
Danija	49 (0,2) ▽	49 (0,2)	49 (0,3)	0 (0,4)	
Estija	52 (0,2) △	53 (0,3)	50 (0,3)	**-2** (0,4)	
Graikija	51 (0,2) △	52 (0,3)	50 (0,3)	**-2** (0,5)	
Ispanija	52 (0,3) △	53 (0,3)	51 (0,4)	**-2** (0,3)	
Italija	52 (0,2) △	53 (0,2)	51 (0,3)	**-3** (0,3)	
Kipras	50 (0,3)	52 (0,3)	49 (0,4)	**-3** (0,5)	
Latvija	50 (0,3)	51 (0,3)	48 (0,3)	**-3** (0,4)	
Lenkija	50 (0,3)	51 (0,3)	48 (0,3)	**-3** (0,4)	
Lichtenšteinas	48 (0,5) ▽	49 (0,7)	47 (0,7)	**-2** (0,9)	
LIETUVA	53 (0,2) ▲	55 (0,3)	52 (0,3)	**-2** (0,3)	
Liuksemburgas	52 (0,2) △	52 (0,2)	51 (0,2)	**-1** (0,3)	
Malta	51 (0,3) △	51 (0,4)	50 (0,4)	**-2** (0,6)	
Slovakija	52 (0,3) △	53 (0,3)	51 (0,4)	**-2** (0,4)	
Slovėnija	51 (0,2) △	52 (0,3)	50 (0,3)	**-2** (0,5)	
Suomija	47 (0,2) ▼	49 (0,3)	45 (0,3)	**-4** (0,4)	
Švedija	48 (0,3) ▽	49 (0,3)	47 (0,3)	**-2** (0,4)	
Šveicarija	48 (0,3) ▽	49 (0,3)	46 (0,3)	**-3** (0,4)	
Europinis ICCS vidurkis	50 (0,1)	51 (0,1)	49 (0,1)	**-2** (0,1)	
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų:					
Nyderlandai	49 (0,4)	50 (0,6)	48 (0,5)	**-2** (0,8)	

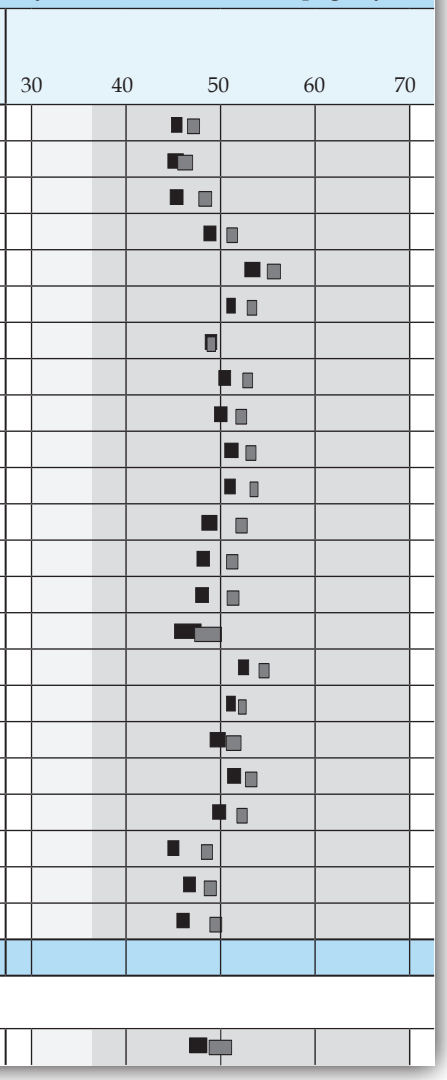

** Statistiškai reikšmingi skirtumai tarp lyčių yra paryškinti.*

Nacionalinis vidurkis:

▲ – daugiau nei 3 taškais aukštesnis už ICCS vidurkį

△ – statistiškai reikšmingai aukštesnis už ICCS vidurkį

▽ – statistiškai reikšmingai žemesnis už ICCS vidurkį

▼ – daugiau nei 3 taškais žemesnis už ICCS vidurkį

Merginų vidurkis+/- pasikliautinasis intervalas

Vaikinų vidurkis+/- pasikliautinasis intervalas

Vidutiniškai yra didesnė nei 50% tikimybė, kad mokiniai, kurių rezultatai patenka į tam tikra spalva pažymėtą intervalą, atsakydami į teiginius apie Europos šalių kalbų mokymąsi su jais:	
	nesutinka arba visiškai nesutinka;
	sutinka arba visiškai sutinka.

Šaltiniai

1. W. Schulz, J. Ainley, J. Fraillon, D. Kerr, B. Losito (2010). Initial Findings from the IEA International Civic and Citizenship Education Study.

2. D. Kerr, L. Sturman, W. Schulz, B. Burge (2010). ICCS 2009 European Report; Civic knowledge, attitudes, and engagement among lowersecondary students in 24 European countries.

Užrašams

Užrašams